

revista economică

2 10-1
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

O ramură
dinamică
a industriei
românești

CONSTRUCȚIILE DE MAȘINI

ARAD

ÎN ANSAMBLUL economiei românești, Aradul face parte din categoria județelor care exercită, de mai multă vreme, un important rol economic. Aici au fost concentrate, încă în perioada antebelică, o serie de întreprinderi care plasau Aradul printre județele mai dezvoltate ale țării. Socialismul a adus însă cu sine, ca pretutindeni în țară, înnoiri și prefaceri profunde, determinând dezvoltarea complexă și multilaterală nu numai a orașului de reședință, dar atrăgând în circuitul economic și localitățile mai mici.

Dezvoltarea economică a județului este nemijlocit legată de însemnatele cheltuieli pe care le-a făcut statul în acest scop, volumul investițiilor în perioada 1966—1975 ridicându-se la cca. 13 miliarde lei. Pe această bază, în ultimul sfert de veac au fost construite o serie de mari obiective economice — întreprinderea de strunguri, întreprinderea de mobilă, întreprinderea de ceasuri, unitățile de PAL, de fernerie, de produse lactate, lapte praf și nutrețuri

combinat, numeroase complexe zootehnice și altele. În același timp, unitățile existente — întreprinderea de vagoane, întreprinderile textile, cea de zahăr etc., au fost transformate din temelii, fiind dotate cu utilaje moderne, de mare productivitate.

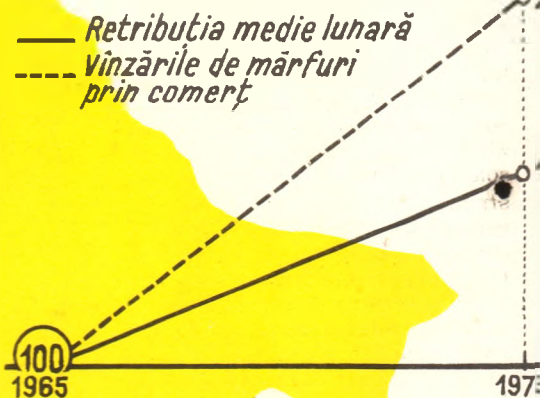
Creșterea numărului unităților productive, înzestrarea lor cu instalații perfecționate, ridicarea calificării cadrelor au determinat o dinamică continuu ascendentă a producției industriale; aceasta era în 1973 de peste 13,7 ori mai mare față de 1938, de 9,9 ori față de 1950, de peste 3,5 ori față de 1960 și cu 38% față de 1970. Cu o pondere de 2,1% (1973) în producția industrială a țării, Aradul a realizat în anul respectiv aproape întreaga producție de strunguri din România, întreaga producție de ceasuri, peste 61% din producția de vagoane de marfă, circa 14% din producția de tricotaje de bumbac, circa 9% din producția de țesături de bumbac etc.

Analiza profilului industrial al județului reliefează preponderența ramurii construcțiilor de mașini, care deținea în 1973 peste 42% din producția industrială a județului (față de 17% în 1950); pe locul doi se află industria alimentară, cu 23,8% (față de 36,5%), urmată de industria textilă — 10,7% (26,8%). Schimbările de structură au fost însoțite de diversificarea producției, de creșterea competitivității produselor.

Prin dezvoltarea sa multilaterală și diversificată, prin gradul său de intensitate, agricultura județului ocupă o pondere importantă în producția agricolă a țării — 4% în 1973 — situând Aradul pe locul 6 între județele țării. Producția vegetală continuă să fie preponderentă în cadrul producției agricole totale a județului — 64,6% în 1973, dar ponderea producției zootehnice este în creștere, ajungând la 35,6%, față de 25,8% în 1950. Unitățile agricole din județ dispuneau în 1973 de 4 211 tractoare, față de 150 în 1938 și 1 903 în 1960 și au folosit de circa 3 ori mai multe îngrășăminte chimice (substanță brută) decât în 1965. În județ s-a dezvoltat, de asemenea, o

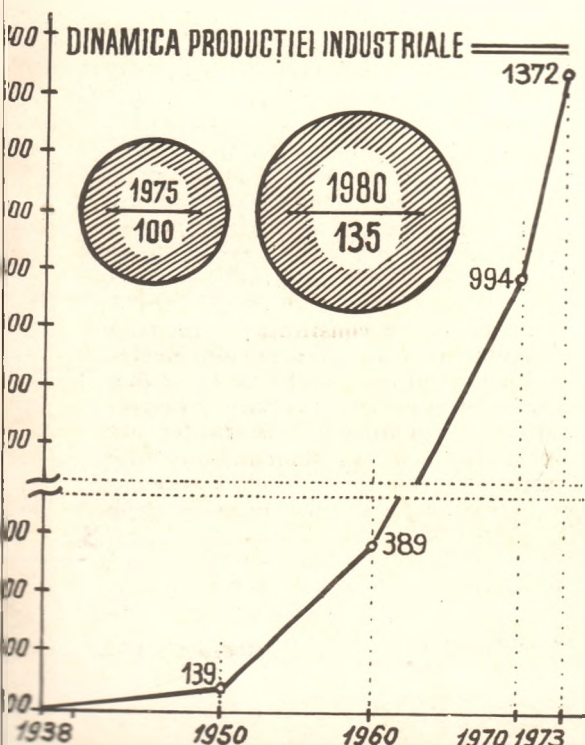
puternică bază legumicolă, în bună parte în sere și solarii. Aradul deținând primul loc pe țară în exportul de legume proaspete. În ansamblu, producția globală agricolă a crescut, față de 1938, cu peste 75%.

INDICATORI AI NIVELULUI DE TRAI

Anii construcției socialiste sînt și anii unor importante realizări pe plan social-cultural. În orașele și satele județului a fost ridicată o puternică bază materială, care asigură satisfacerea în condiții tot mai bune a aspirațiilor populației spre știință și cultură, spre o viață civilizată, demnă de epoca pe care o trăim. Retribuția medie lunară a personalului a crescut în 1973 cu peste 84% față de 1960, iar vânzările de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist de 2,6 ori.

Programul dezvoltării în perspectivă a județului este axat pe creșterea în continuare a forțelor de producție din industrie și agricultură, pe intensificarea laturilor calitative ale producției. Astfel, volumul producției industriale în 1980 va depăși cu 35% nivelul anului 1975, iar producția agricolă în anii cincinalului viitor va fi cu peste 24% mai mare decât în perioada anterioară corespunzătoare. Construirea unor noi și importante capacități de producție industriale și agrozootehnice și a unor obiective social-culturale va ridica pe trepte superioare potențialul economic al județului, va determina îmbunătățirea nivelului de trai al maselor.

SĂ MOBILIZĂM TOATE FORȚELE PENTRU REALIZAREA INTEGRALĂ A PLANULUI!

AM ÎNCHEIAT un an de muncă, în care poporul nostru a obținut succese deosebite în dezvoltarea economico-socială a țării, în ridicarea nivelului de trai material și spiritual, în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Începem acum un an nou, ultimul din acest cincinal, hotărîtor pentru realizarea înainte de termen a obiectivelor întregii perioade pe care o străbatem, pentru crearea unei temelii solide necesare trecerii la îndeplinirea programului trasat de Congresul al XI-lea al partidului. Prevederile planului pe acest an capătă, astfel, o semnificație cu totul aparte, traducerea lor integrală în viață, încă din primele zile ale anului, la nivelul exigențelor și cerințelor stabilite de partid, devenind o cauză a întregului popor, o sarcină de onoare a fiecărui colectiv.

Privind retrospectiv anul care s-a scurs, avem imaginea vie a faptului că, în istoria patriei noastre, 1974 va rămîne înscris cu litere de aur, ca anul unor acte și evenimente de însemnătate crucială, definitorii pentru maturitatea politică, înalta responsabilitate și profunzimea cu care partidul abordează problemele complexe ale mersului înainte al societății românești. A fost anul în care am sărbătorit trei decenii de la eliberarea țării de sub dominația fascistă, de la ziua în care poporul și-a luat sparta în propriile mâini, construind cu hotărîrea, pricepera și pasiunea ce-i sînt caracteristice pilonii unei istorii noi, în care se afirmă cu vigoare și cutezanță principiile dezvoltării independente și suverane a națiunii române. A fost anul în care Congresul al XI-lea, marele forum al comunistilor români, a adoptat Programul partidului și Directivele, documente de valoare excepțională, care prefigurează în chip strălucit viitorul patriei, înarmează întregul partid și popor cu o orientare clară, teoretică și practică, pe drumul înaintării continue pe treptele luminoase ale civilizației socialiste și comuniste.

DESFAȘURATĂ sub semnul marilor evenimente politice ale anului, în ambianța de puternic entuziasm creator pe care acestea l-au generat, activitatea economică din 1974 a conferit noi dimensiuni cantitative și calitative avuției naționale, forței economice a României. Industria și agricultura, principalele ramuri ale producției materiale, și-au amplificat volumul producției, și-au modernizat și diversificat producția, au marcat pași importanți pe linia dezvoltării lor intensive. Ca urmare a valorificării superioare a potențialului economic al țării, principalii indicatori ce caracterizează în mod sintetic realizările anului recent încheiat se situează la parametrii mai înalți față de anul anterior.

Anul 1974 a fost anul uneia din cele mai ample și eficiente întreceri socialiste desfășurate la noi, al cărei obiectiv fundamental l-a constituit mobilizarea largă a tuturor rezervelor din economie în scopul îndeplinirii obiectivelor dezvoltării noastre social-economice, al comprimării timpului, al scurtării perioadei de îndeplinire a cincinalului. Numeroase întreprinderi și ramuri și-au realizat sarcinile cincinalului cu mult înainte de termen, iar multe altele au obținut un avans remarcabil în această pasionantă întrecere cu timpul. Plusul de producție obținut anul trecut se ridică la peste 50 miliarde lei, ceea ce reprezintă aproape întreaga producție industrială a anului 1955.

Acest avans trebuie nu numai păstrat, dar se cere dezvoltat, amplificat. Este cerința de bază pe care partidul o

pune în fața tuturor colectivelor din întreprinderi, centrale, ministere, a tuturor oamenilor muncii. Este ideea centrală pe care a fost construit planul pe 1975 și s-au stabilit obiectivele sale fundamentale, care, așa după cum se știe, prevăd ritmuri înalte de dezvoltare a ramurilor economiei naționale, asigurînd, în același timp, condițiile tehnico-materiale necesare realizării cu succes a sarcinilor planului pe anul în curs, deci ale întregului cincinal actual, trecerii la îndeplinirea obiectivelor stabilite pentru perioada 1976—1980.

Experiența anilor anteriori atestă, cu argumentul faptelor, însemnătatea deosebită a realizărilor sarcinilor de plan la toți indicatorii încă din primele zile ale anului; se poate spune că de aceasta depinde în bună măsură „soarta” planului pe întregul an, îndeplinirea sa ritmică, decadă cu decadă, lună cu lună, de către fiecare unitate productivă, de către economia națională în ansamblul său. Mai mult decît în oricare alt an planul pe 1975 a fost pregătit minuțios, în condiții superioare, care înlesnesc realizarea sa la parametrii stabiliți. Se înmănușează aici efectele pozitive ale perfecționării mecanismului organizării conducerii și planificării economiei naționale, ale unor măsuri și acte normative, între care cunoașterea din vreme a sarcinilor planului de producție și investiții, cu acțiunile concrete, complexe și multilaterale, desfășurate la toate nivelurile sistemului nostru economic.

Îndeplinirea integrală a tuturor indicatorilor cantitativi și calitativi ai planului pe 1975, realizarea producției fizice la fiecare sortiment, a planului de investiții și comerț exterior, a sarcinilor privind creșterea productivității muncii și reducerea prețului de cost, recuperarea cît mai grabnică, acum, la început de an, a tuturor restanțelor care s-au înregistrat în anul care a trecut constituie obiective de cea mai mare însemnătate pentru realizarea unui avans cît mai substanțial în îndeplinirea cincinalului, pentru progresul nostru economico-social, pentru traducerea în viață a politicii partidului de ridicare a nivelului de trai al poporului.

Astăzi consemnăm scurgerea primelor zece zile din acest an. Vestile sosite din toate colțurile țării dovedesc că au fost zile de muncă intensă, de angajare plenară a energiilor creatoare ale clasei muncitoare încă de la începutul anului în bătaia pentru îndeplinirea ritmică, integrală a sarcinilor de plan, pentru îndeplinirea marelui obiectiv național: cincinalul — înainte de termen! Este răspunsul conștient și responsabil pe care întregul popor îl dă înflăcăratei chemări a partidului de a munci mai bine, de a înfrînge toate greutățile, de a ridica pe noi culmi patria noastră. „Încheiem anul”, spunea secretarul general al partidului, cu conștiința că am făcut mult pentru a ridica nivelul de viață al poporului nostru, dar și cu convingerea că mai avem încă multe de făcut pentru a situa țara noastră la un grad de dezvoltare corespunzător cerințelor de satisfacere deplină a necesităților maselor populare, ale întregului popor în domeniul nivelului de trai material și spiritual. Dar avem convingerea că mergem pe un drum bun și că, în condiții de pace, vom putea realiza țelurile pe care ni le-am propus”. Este convingerea partidului, a fiecăruia dintre noi, este convingerea ȚĂRII. Să ne intensificăm eforturile pentru a-i da viață!

„Datoria de onoare a fiecărui cetățean al patriei noastre este de a face totul pentru a contribui la realizarea cu succes a planului pe 1975, și deci a întregului cincinal, creînd astfel condiții mai bune pentru trecerea la realizarea hotărîrilor celui de al XI-lea Congres al partidului”.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Cuvîntarea rostită cu prilejul Anului Nou)

PROMOVAREA PROGRESULUI MORAL ÎN SOCIETATEA SOCIALISTĂ

ÎN CONCORDANȚA cu sarcina încredințată de Congresul al XI-lea al partidului, Plenara C.C. al P.C.R. din 18 decembrie 1974 a adoptat propunerile de definitivare a Codului principiilor și normelor muncii și vieții comunistilor, ale eticii și echității socialiste. Codul moral elaborat de partidul nostru redă, într-o manieră concisă și clară, logică și științifică, concretizări ale eticii comuniste, criterii ferme și exigente ale aprecierii modului de a gândi, de a munci și de a se comporta al individului și colectivității.

Totodată, principiile și normele morale circumscrise în Cod, pe măsură ce se vor transforma din cerințe ale societății, în fapte de conștiință, de comportament cotidian pentru fiecare individ, vor deveni tot mai mult trăsături definitorii ale progresului moral, forțe motrice ale intensificării ritmului progresului economic și social al României socialiste.

Cercetarea minuțioasă a mecanismelor complexe, prin optica cerințelor Codului moral de raportare a omului, îndeosebi

în sfera muncii, a economicului, la normele moral-socialiste (prin normă morală înțelegem modelul sau recomandarea privitoare la îndatoririle pe care omul trebuie să le respecte în vederea îndeplinirii exigențelor morale concretizate în regulile și obligațiile sociale), ne oferă temeuri teoretice și practice pentru descifrarea dialecticii progresului moral în societatea socialistă, evidențierea teoretică și practică a rolului factorului moral în viața lumii contemporane.

1. Etica pe planul confruntării ideologice

IDEEA progresului moral, afirmată sau negată, este viu dezbătută în literatura filozofică, sociologică și etică contemporană. Uneori se afirmă că orice progres social, spre deosebire de evoluție sau schimbare, comportă o încălțură morală, este într-un anumit sens un progres moral. Alteori se încearcă susținerea ideii regresului moral infinit, ideea așa-zisului raport invers proporțional dintre dezvoltarea rapidă a producției materiale, a științei și tehnicii și decăderea, în același ritm, a moralității oamenilor. „Excesul de progres economic și tehnic-științific — afirmă sociologul american Weisskopf — duce în mod fatal la degradarea morală a individului, la regresul infinit și rapid al moralității oamenilor”. În aceeași viziune Toynbee notează: „Ritmul infernal al dezvoltării științei și tehnicii ascunde primejdia invadării vieții interioare a individului cu repercusiuni de uscăciune, automatisme, ipocrizie, tendințe puternice de violență, caractere meschine și dezumanizante”. De pe aceeași platformă sumbră, sociologul francez Georges Friedmann afirmă, referindu-se la societatea capitalistă: „Grija și dragostea de care era înconjurat altădată corpul uman se îndreaptă acum spre perfecționarea mașinilor. Mașinile primesc cea mai bună hrană, cea mai mare atenție. Mașinile costă scump, viața oamenilor e ieftină. Niciodată în istoria lumii, viața nu a fost atât de ieftină ca azi... toate ameliorările prevăzute sînt pentru mașină. Omul devine acum mai puțin decît nimic”.

Susținătorii ideii regresului moral afirmă, dimpotrivă, că umanitatea evoluează spre o civilizație planetară, stimulată de două forțe: progresul neconținut și accelerat al științei și tehnicii și nevoia omului de a se realiza complet în sens umanist, aspirația morală a omului cu nimic mai irealizabilă, spre demnitate și emancipare. Ei condamnă atât exaltarea cit și înfierarea dezvoltării contemporane, ca poziții extreme, care duc fie la cergolii și abrutizare, fie la pesimism și pasivitate față de propriile invenții, afirmînd că aserțiunea judicioasă este aceea a aprecierii științei și tehnicii ca un rezultat al manifestării geniului uman în luptă cu dificultățile vieții.

Interesul mare pe care problemele progresului moral îl suscită în întreaga lume dobindeste în procesul devenirii societății noastre socialiste valențe și sensuri noi, izvorîte din necesitatea concordantei dialectice între dezvoltarea bazei materiale a noii orînduirii și înalta moralitate a constructorilor ei. Preocuparea stăruitoare a societății socialiste pentru făurirea profilului spiritual, moral al tineretului, al tuturor oamenilor muncii din țara noastră este puternic reafirmată în Programul Partidului Comunist Român. Formarea omului nou, cu o înaltă conștiință și moralitate socialistă, constituie, în concepția partidului, o componentă esențială a progresului social, constituie scopul suprem al socialismului și comunismului.

Avînd în vedere caracterul de ascuțită actualitate a temei, suntem atenți, într-o manieră concisă, cîteva dintre cele mai semnificative teze privitoare la dialectica progresului moral în societatea socialistă.

Dialectica progresului moral, proces obiectiv, complex și

contradictoriu, se amplifică continuu în conexiune cu celelalte coordonate ale progresului social general: toate coordonatele vieții sociale formează un sistem, definit de către partidul nostru prin conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată. Desigur, progresul moral nu urmează automat diversele coordonate ale progresului social, el nu descrie o evoluție liniară uniformă.

Trăim într-o epocă în care lărgirea cunoașterii științifice îmbobălează omul, îi dă noi forțe, noi dimensiuni spirituale, orizonturi nemărginite. Și în această lumină se pune tot mai pregnant întrebarea: cum va acționa noul creator al civilizației? Va folosi oare omul — stăpîn tot mai mult pe secretele naturii și ale vieții sale — cunoștințele în scopul nobil al fericirii și libertății, în direcția progresului moral, sau în scopul distrugerii civilizației, a vieții însăși? Oamenilor de știință — concluziona recent tovarășul Nicolae Ceaușescu — le revine marea răspundere în fața umanității, a viitorului, de a lupta pentru o lume mai bună, bazată pe echitate și respect, de a pune cucceririle științei în slujba omului, în concordanță cu legalitățile progresului moral.

Omul societății socialiste nu este un simplu specialist. Posibilitățile de fragmentare, de evitare a unor fenomene negative ale „exploziei” în știință și tehnică găsesc teme de echilibru într-o altă componentă definitorie a educației socialiste, însușirea „materialismului dialectic și istoric — concepția revoluționară despre lume și despre viață a proletariatului”. Filozofia marxistă se caracterizează tocmai prin unitatea dialectică între spirit științific și umanism, între analiza lucidă a posibilităților obiective ale dezvoltării sociale și afirmarea creatoare a omului: filozofia marxist-leninistă constituie temeiul teoretic solid al descifrării dialecticii progresului moral, al desprinderii premiselor obiective și subiective ale evoluției etosului socialist.

2. Evoluția obiectivă a moralității socialiste — argument în demonstrarea dialecticii progresului moral

CARACTERISTICILE etosului socialist sînt circumscrise în principiile și normele morale specifice noii societăți. Sintetic, dinamica existențial-obiectivă a etosului socialist comportă, pe plan teoretic și practic, următoarele momente definitorii: schimbarea și îmbogățirea structurii morale; dezvoltarea capacităților de adaptare morală a oamenilor în concordanță cu noile exigențe etice; accelerarea rolului inovator, transformator și prospectiv al factorului moral în procesele conducerii vieții sociale; creșterea ponderii elementelor teoretice în conținutul și dinamica conștiinței morale; modificarea calitativă a raportului dintre judecata normativă și cea estimativă, dintre imperativ și valoare în sfera adevărului moral.

Aceste note definitorii ale progresului moral specific societății socialiste sînt amplificate sistematic în Codul moral, la care ne-am mai referit. Dacă am încerca să dezvoltăm cîteva

din prevederile Codului, prevederi care constituie totodată note caracteristice și forțe motrice ale progresului moral, am pornit de la un principiu de bază al eticii comuniste, devotamentul față de socialism. „Datoria fundamentală a membrilor de partid, a membrilor Uniunii Tineretului Comunist — se înserează în articolul 1 al Codului — este de a servi cu credință cauza partidului, de a pune tot ce au mai bun, întreaga lor energie, capacitatea de muncă și pricepere în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism”. Așadar, în contextul notelor definitorii ale dialecticii progresului moral în societatea socialistă, un loc important îl are atitudinea creatoare a omului față de orînduirea în care trăiește și muncește. Strîns uniți în jurul partidului, cetățenii patriei noastre au dovedit și dovedesc prin munca de fiecare zi atașamentul lor față de orînduirea socialistă, la nivelul căreia se cristalizează toate ipostazele progresului social, pornind de la cel economic, care are rolul prioritar, și sfîrșind cu cel spiritual.

O altă notă definitorie a dialecticii progresului moral în societatea socialistă, cu puternice implicații de ordin economic și social, vizează sfera muncii, dezvoltarea unei atitudini morale înaintate față de muncă și față de avutul obștesc. „Pentru fiecare comunist, pentru fiecare cetățean — se subliniază în Codul moral — munca este o datorie fundamentală, de onoare. Fiecare trebuie să dea dovadă de o înaltă conștiință profesională, competență, spirit creator, dăruire și pasiune în muncă: totodată, trebuie să manifeste combativitate și intransigență față de manifestările de indisciplină, superficialitate și lipsă de răspundere în muncă”. În optica prevederii de mai sus, atitudinea morală înaintată față de muncă, prin elementele sale interne — dragostea față de muncă, responsabilitatea, disciplina, creativitatea — constituie, de asemenea, un principiu de prim ordin al eticii comuniste și, totodată, notă definitorie și forță motrice a progresului moral. Toemai îndeplinind această funcționalitate — definire și forță motrice a progresului moral — atitudinea morală înaintată față de muncă este impulsivă și folosită de societate prin folosirea stimulentele materiale și morale. În contextul elementelor componente ale stimulentele materiale o semnificație majoră o are legea retribuției după cantitatea și calitatea muncii. Prevederile noii legislații a retribuției muncii urmăresc, îndeosebi, două obiective principale:

a) Cointeresarea materială a tuturor oamenilor muncii în obținerea unor rezultate cât mai bune în activitatea economică și socială pe care o desfășoară în folosul obștei;

b) Asigurarea echității socialiste în retribuirea muncii și, totodată, în promovarea spiritului de dreptate — element definitoriu al progresului social.

Stimulentele materiale nu acționează separat, ci laolaltă cu stimulentele morale, influențându-se reciproc, dînd, în ultimă instanță, activității umane un caracter conștient. Nesocotirea uneia dintre cele două componente — materială și morală — nu poate influența decît negativ formarea fizionomiei spirituale a individului, evoluția moralității socialiste. Toemai avînd în vedere rolul deosebit al celor două tipuri de stimulente în dinamica moralității socialiste, în Cod se subliniază necesitatea imperioasă „a promovării în întreaga viață socială a principiilor eticii și echității socialiste, a relațiilor de colaborare și înțajutorare totărasească, de solidaritate, stimă, încredere și respect reciproc”.

3. Umanismul socialist — etalon suprem al progresului moral

FOLOSIREA metodologiei moderne în descifrarea dialecticii progresului moral în societatea socialistă, se întemeiază pe un etalon suprem, care a devenit axiomă a eticii comuniste și, totodată, criteriul fundamental — umanismul socialist, înflorirea pleneră a personalității umane. Abordarea, într-un paragraf special din Programul Partidului Comunist Român, cu implicații teoretice și practice nemijlocite, a umanismului socialist, atestă preocuparea stăruitoare a partidului pentru afirmarea multilaterală a personalității umane, pentru subordonarea tuturor eforturilor înfloririi condiției umane. Umanismul și progresul moral sînt două coordonate ale aceluiași proces dialectic, al evoluției ascendente a moralității socialiste. Criteriul complex al progresului moral îl reprezintă nivelul de umanizare al acțiunii reciproce: al ciocnirii și rezolvării conflictului dintre bine și rău; al dinamicii relațiilor dintre individ

și societate; dezvoltarea autoconștiinței morale și bogăției emoționale și cognitiv-axiologice a personalității umane; eficacitatea normelor, valorilor și principiilor în aprecierea comportării oamenilor.

Aceste elemente definitorii ale corelației dintre progresul moral și umanismul socialist nu trebuie înțelese idilic, în sensul că noua societate ar rezolva dintr-odată și atotcuprinzător toate problemele omului, problemele raporturilor complexe dintre individ și societate, că socialismul ar transforma automat „nefericirea” în „fericire”. Societatea socialistă nu rezolvă toate problemele omului, dar le rezolvă pe cele fundamentale, deschizînd calea reală, deși nu lină, pentru continua soluționare a treburilor tot mai complexe ale individului și colectivității în spiritul umanismului autentic, al încrederii în destinele vieții, în spiritul cerințelor idealului etic comunist.

Realizarea cu succes a trebuințelor tot mai complexe (economice, sociale și spirituale) incumbă responsabilitate și exigență, creativitate și disciplină din partea fiecărui component al societății, respectarea cu strictețe a legalității socialiste, incumbă, totodată, acțiunea colectivă împotriva a tot ce poate împiedica progresul moralității socialiste. „Membrii Partidului Comunist Român și ai Uniunii Tineretului Comunist trebuie să manifeste cea mai înaltă intransigență împotriva concepțiilor de viață burgheze, a influențelor mentalităților lumii capitaliste. Ei trebuie să combată cu fermitate tendințele de căpătuială, parazitismul, înșelătoria, specula și mita, orice forme de obținere a unor venituri ilicite, de însusire prin abuz sau necinste a roadelor activității altora” — se evidențiază cu claritate și exigență partinică în Codul moral. Viciile, moravurile retrograde, dacă nu sînt combătute cu toată fermitatea, la timp, se pot amplifica, pot leza, uneori deosebit de grav, moralitatea socială. Din păcate, asemenea vicii — furtul din avutul obștesc, parazitismul, abuzul și dezinformarea forului superior, favoritismul, nepotismul, căpătuiala — se mai manifestă în compor-

taarea unor indivizi, frîind totodată procesul evoluției moralității socialiste. Omul cinstit și loial, harnic și drept, nu trebuie, de aceea, să rămînă, indiferent și nepăsător față de actele antisociale. Spiritul îndolenței și nepăsării contravine cerințelor progresului moral, contravine normelor elementare de convie-

țuire socialistă. Codul moral, prevederile sale, efortul susținut al individului și al colectivității pentru transformarea acestor prevederi în convingeri, în fapte de conștiință, cultivarea combativității revoluționare reprezintă, în spiritul umanismului socialist, al cerințelor dialecticii progresului moral, condiția fundamentală a ridicării procesului educațional — organizat și condus de partid — la nivelul exigențelor idealului etic comunist, al înfloririi personalității umane.

4. Caracterul prospectiv al moralității socialiste

ANALIZA dialecticii progresului moral și idealului moral, este surprinsă cu claritate și optimism în documentele Congresului al XI-lea al partidului. Dinamica idealului moral, ca dimensiune prospectivă a progresului moral, se dezvoltă ca unitate de contrarii, în limitele căreia personalitatea umană își descoperă mobilul realizării sale în universal, dar nu fără căutări tulburătoare, ci prin angajare, asumare de răspundere, prin depășirea de sine. Individul și colectivitatea, întregul nostru popor, stimulat de cerințele progresului și idealului moral, prin promovarea noului în luptă cu vechiul, acționează cu fermitate pentru transpunerea în viață a chemărilor nobile ale partidului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate de înaintare a României spre comunism.

Cerințele progresului moral, așa cum sînt ele cristalizate în Codul principiilor și normelor muncii și vieții comunistilor, ale eticii și echității socialiste, se concretizează și se vor concretiza continuu în avîntul întrecerii socialiste pentru devansarea cincinalului, în creșterea responsabilității oamenilor muncii la rezolvarea superioară a sarcinilor de producție și obștești, într-o comportare înaintată în toate ipostazele vieții — muncă, societate, familie. Codul moral va constitui elementul peren al dialecticii procesului educațional într-o activitate tot mai sistematică, care să aibă în centrul atenției făurirea omului nou, cu o conștiință înaintată și înalte trăsături morale, corespunzătoare exigențelor partidului și societății în evoluția ei spre comunism.

conf. univ dr. Constantin VASILE

CONSTRUCȚIILE DE MAȘINI GRELE ÎN CONFRUNTARE CU CERINȚELE DE ECHIPARE MODERNĂ A ECONOMIEI NAȚIONALE

IN DEZVOLTAREA economiei naționale, în imprimarea unei structuri moderne a acesteia, industria constructoare de mașini îndeplinește un rol de prim ordin, contribuind la dotarea celorlalte ramuri cu mijloace de muncă mecanice de factură tehnică modernă. Echiparea corespunzătoare din punct de vedere cantitativ, calitativ și sortimental cu utilaje, instalații, mașini și aparatură a ramurilor productive permite promovarea pe scară largă a tehnologiilor avansate, sporirea gradului de valorificare a resurselor de materii prime și materiale, a potențialului autohton de ingeniozitate tehnică, participarea tot mai activă a economiei românești la circuitul mondial al valorilor materiale.

Industria construcțiilor de mașini îndeplinește rolul de promotor al progresului tehnic în economia națională în măsura în care asimilează elementele noi cele mai valoroase privind orientarea structurii, nivelul tehnic al fabricației, formele de organizare ale producției etc. Inscrisura industriei constructoare de mașini pe coordonatele tendințelor celor mai recente ce se conturează în acest domeniu pe plan mondial impune o preocupare continuă

ing. Ioan AVRAM
ministrul industriei construcțiilor
de mașini grele

din partea cercetătorilor, proiectanților și constructorilor pentru cunoașterea, dezvoltarea și aplicarea creatoare a cuceririlor științei și tehnicii mondiale.

În ce privește industria construcțiilor de mașini grele, în documentele programatice ale celui de al XI-lea Congres al P.C.R. se

subliniază că ea va cunoaște și în viitorii ani o dezvoltare puternică și complexă, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Această subramură se va orienta spre producerea de utilaje complexe de înaltă tehnicitate pentru principalele ramuri ale economiei, de mașini pentru mecanizarea complexă a tuturor lucrărilor agricole, va asigura producerea de locomotive și vagoane de mare capacitate, mijloace de transport auto de mare tonaj, nave necesare întregului transport maritim și fluvial al țării etc. Dezvoltarea în ritm intens a industriei constructoare de mașini trebuie să asigure, concomitent cu satisfacerea într-un grad tot mai înalt a cerințelor economiei naționale, creșterea exportului, participarea mai activă la cooperarea internațională.

CEI PATRU ANI care au trecut din actualul cincinal au marcat contribuția deosebită a industriei construcțiilor de mașini grele la efortul general de industrializare socialistă a țării. Începând cu data de 20 noiembrie 1974, practic industria constructoare de mașini grele producea pentru 1975. Acest lucru a permis ca pînă la finele anului să se obțină, față de prevederile planului, o producție suplimentară de peste 9 miliarde lei, creîndu-se astfel premise concrete pentru realizarea cincinalului înainte de termen. De asemenea, față de ritmul mediu anual de creștere a producției globale industriale de 14,1% în acest cincinal, construcțiile de mașini grele vor realiza o creștere de 18,3%, consolidîndu-și astfel poziția în ansamblul industriei.

Disponînd în actualul cincinal de un volum de investiții superior cheltuielilor efectuate în perioada 1948—1970 în scopul lărgirii fondurilor fixe productive, industria constructoare de mașini grele își dezvoltă considerabil capacitățile de producție. Astfel, în intervalul 1971—1975 sînt date în funcțiune peste 400 de obiective și capacități de producție importante, din care aproximativ 270 s-au și aliniat la startul producției. Au fost construite cu precădere unități pentru producția mașinilor și utilajelor complexe.

Datorită noilor obiective și ca urmare a utilizării mai bune a capacităților existente, producția industriei constructoare de mașini grele și-a dublat volumul în comparație cu nivelul atins în 1970. Față de realizările din ultimul an al cincinalului trecut, în 1974 s-a produs o gamă largă de utilaje pentru industria chimică, pentru industria metalurgică și a materialelor de construcție, proporția lor sporind considerabil. A crescut, de asemenea, producția de

tractoare, utilaje grele pentru turnătorii și construcția de drumuri, autovehicule, rulmenți și alte produse.

Dezvoltarea producției a avut loc în cadrul unor importante mutații calitative, în anii din urmă accentul activității fiind pus pe acele grupe sau subgrupe de produse de o importanță deosebită pentru economia națională, necesare punerii în funcțiune a investițiilor din diferitele ramuri ale industriei, ca de pildă, energetica, metalurgia, chimia etc. Comparativ cu anul 1970, producția de utilaje tehnologice a crescut cu 90% la utilajele pentru industria chimică, cu peste 95% la utilajele pentru industria metalurgică, cu 95% la utilajele pentru industria materialelor de construcții și refractare. Se remarcă tocmai la această categorie de produse creșterea de la an la an a complexității lor tehnice. Dacă în 1970 la o tonă de utilaje tehnologice se consumau circa 153 ore, la nivelul anului 1974, datorită creșterii gradului de prelucrare, manopera per tonă s-a ridicat la peste 180 ore, valoarea acestora crescînd cu 43,3% la utilaj metalurgic, cu 63,2% la utilaj chimic și cu 47,8% la utilaj minier. De asemenea, de aproape un deceniu România ocupă locul trei în lume în producția și locul doi în exportul de utilaj petrolier, fiind satisfăcute în întregime necesitățile industriei petroliere indigene, instalațiile înregistrînd performanțe deosebite.

Importanța crescîndă pe care o reprezintă transportul pe apă pentru economie, precum și pentru lărgirea comerțului nostru exterior, a determinat întocmirea în 1970 a unui program special de dezvoltare în ritm susținut a construcției de nave, prevăzîndu-se profilarea, sistematizarea și dezvoltarea șantierelor navale, scurtarea sensibilă a ciclurilor de asimilare și fabricație, extinderea considerabilă a nomenclatorului cu noi tipuri și tipodimensiuni de nave de înaltă tehnicitate și mare tonaj. O caracteristică a acestei producții este

ponderea ridicată a concepției proprii, sporirea gradului de integrare.

Unul din obiectivele edificării societății socialiste multilateral dezvoltate este transformarea agriculturii într-o ramură de producție cu caracter industrial. În concordanță cu aceasta, a crescut producția de mașini și utilaje agricole. Numai în actualul cincinal s-a prevăzut asimilarea și introducerea în fabricație a peste 100 de noi tipuri, ponderea cea mai ridicată, aproximativ 60%, deținînd-o utilajele destinate zootehniei, pomiculturii, viticulturii, irigațiilor și desecărilor.

Schimbările calitative intervenite în structura producției printr-o temeinică selecționare a produselor, menită să satisfacă nevoile prioritare ale economiei noastre naționale, au condus la acoperirea a circa 70% din necesarul de mijloace tehnice pentru dotarea întregii economii și la creșterea unor disponibilități pentru export.

IN ORIENTAREA dezvoltării subramurii, an de an s-a accentuat preocuparea pentru sporirea eficienței economice prin utilizarea maximă a capacităților de producție, extinderea mecanizării și automatizării, perfecționarea organizării producției și a muncii, concentrarea, specializarea și cooperarea în producție. Performanțele tehnice ale produselor au fost îmbunătățite an de an, corespunzător celor obținute pe plan mondial. Continua preocupare pentru diversificarea producției a determinat ca la sfîrșitul anului 1974 aproape 64% din produse să fie noi sau modernizate, depășindu-se astfel ponderea stabilită pentru întreg cincinalul.

Ținînd seama de necesitatea economisirii resurselor energetice, în programele de asimilări a fost inclusă o gamă diversifi-

cată de cazane de abur de mare capacitate cu parametri superiori, precum și utilaje energetice destinate folosirii combustibililor inferiori. Totodată, atenția a fost îndreptată spre îmbunătățirea randamentelor energetice la instalațiile de ardere de la cuptoarele și utilajele tehnologice, dotarea lor cu aparatură de control și reglare automată. În domeniul motoarelor cu combustie internă, producția socotită în cai putere urmează a fi dublată la finele actualului cincinal față de cel precedent. Sînt în curs de asimilare o serie de produse ca: motoare Diesel în gamă de pînă la 4000 CP pentru transportul feroviar, motoare navale de mare putere, instalații de foraj de mare adîncime, basculante grele, tractoare de 180 CP cu un sistem de mașini agricole adecvate, mineralierul de 50000 tdw etc. În perioada 1971—1975 s-a prevăzut asimilarea și introducerea în fabricație a peste 2200 de noi tipuri de produse.

În prezent, România își acoperă în proporție însemnată necesarul intern și este în măsură să exporte instalații, utilaje și aparatură la un nivel tehnic și calitativ similar cu al unor state industrializate. La sfîrșitul cincinalului, ponderea exportului de mașini și utilaje va însuma aproape 30% din exportul total al țării.

În general, mașinile și utilajele sînt produse care înglobează manoperă de înaltă calificare, cu valoare ridicată. Tendința actuală în exportul nostru de mașini grele este de a se include livrarea unor sisteme complexe, licențe și chiar proiecte. Încă în 1972 exportul de instalații complexe, deținea peste 20% din exportul total de mașini și utilaje al țării noastre. De asemenea, sînt oferite servicii postvînzare, asistență tehnică la montaj și în exploatare, școlarizarea personalului etc., deci forme moderne agreeate de partenerii comerciali.

Mașinile și instalațiile noastre devin din ce în ce mai competitive. Multe dintre ele reprezintă creații originale, includ soluții constructive noi, de concepție proprie. Ridicarea nivelului calitativ al producției, elaborarea unor proiecte complicate din punct de vedere tehnic, care necesită cheltuieli însemnate și timp se realizează și în colaborare tehnico-științifică cu firme străine de renume.

Extinderea continuă a diviziunii muncii pe plan internațional are drept consecință specializarea și cooperarea între țări. Aceasta explică faptul că, în ultimii ani, volumul comerțului internațional cu mașini și utilaje a crescut mai mult decît volumul producției acestor mărfuri. Participăm activ, pe baza unor convenții sau acorduri cu țările socialiste membre ale CAER, la dezvoltarea specializării și cooperării în producția unor grupe de mașini și utilaje. De asemenea, participăm la activitatea unor unități economice internaționale, cum este Interatomenergo, pentru organizarea cooperării în producție, a livrării reciproce și a asistenței tehnice în domeniul echipamentelor pentru centrale electrice nucleare: participăm ca parteneri în societăți mixte de producție ca de exemplu cu Reșița-Renk pentru fabricarea reductoarelor de viteză, sau la înființarea de societăți mixte de comercializare a unor produse ale construcției de mașini cum sînt SOTECOM-Paris, SOCOMEX-Beirut și altele.

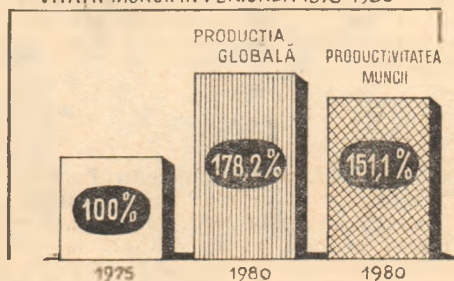
Prioritățile în perfecționarea structurii construcției de mașini grele și promovarea tot mai intensă a exportului de mașini și

utilaje românești pe piața internațională conturează treptat un profil propriu industriei constructoare de mașini grele, specializarea sa în cadrul diviziunii internaționale a muncii.

III

CONGRESUL al XI-lea al P.C.R. a stabilit cu clarviziune direcțiile esențiale ale dezvoltării României în viitorul cincinal, precum și în următorul deceniu. Prin dimensiunile și complexitatea obiectivelor, cincinalul 1976—1980 va marca parcurgerea unei însemnate părți

CREȘTEREA PRODUCȚIEI GLOBALE ȘI PRODUCȚIVITĂȚII MUNCII ÎN PERIOADA 1976-1980

a drumului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, de apropiere a României de nivelul țărilor avansate din punct de vedere industrial. În cincinalul viitor și în perspectiva mai îndepărtată, o trăsătură distinctivă o constituie faptul că ritmurile susținute de creștere a producției industriale au fost proiectate în așa fel încît să determine ample mutații structurale, pe ramuri și subramuri, alinierea producției la tendințele tehnologice care au loc pe plan mondial. Industriile de bază, principalele purtătoare de progres tehnic — construcția de mașini și chimia — vor ajunge la sfîrșitul cincinalului viitor să realizeze împreună aproape jumătate din producția industrială a țării, iar pînă în 1990 circa 55—60%.

Corespunzător perspectivelor conturate de revoluția tehnico-științifică, partidul orientează consecvent dezvoltarea industriei constructoare de mașini spre satisfacerea la un nivel tot mai înalt a nevoilor de dotare și modernizare a economiei. În acest context, dezvoltarea industriei construcțiilor de mașini grele pentru perioada 1976—1980 îmbracă aspecte calitative deosebite, marcate, în special, prin accentuarea fabricației unor mașini, utilaje, sisteme de mașini, linii, instalații sau fabrici complete. Aceasta va marca încă o treaptă în creșterea maturității tehnice a industriei construcțiilor de mașini grele, fapt ce va avea ca efect traducerea în viață a indicațiilor secretarului general al partidului nostru prezentate în raportul Comitetului Central la cel de-al XI-lea Congres, ca „cincinalul viitor să devină cincinalul revoluției tehnico-științifice, al afirmării largi a cuceririlor celor mai avansate ale industriei românești”.

Sarcinile deosebite privind dezvoltarea construcției de mașini pe perioada viitoare vor fi realizate avîndu-se în vedere anumite direcții principale în care trebuie să se acționeze, și anume:

a) utilizarea intensivă a potențialului actual, limitarea achiziționării mașinilor-unelte cu nivel scăzut de folosire în favoarea mașinilor de performanță și specializate;

b) folosirea rațională a fondurilor de investiții, eliminarea cauzelor care determină o densitate scăzută a mașinilor și agregatelor pe unitatea de suprafață, darea în funcțiune la termen a noilor capacități și reducerea perioadelor de atingere a parametrilor proiectați;

c) orientarea cercetării științifice proprii în direcția unei contribuții mai active la realizarea saltului calitativ stabilit pentru construcția de mașini grele;

d) creșterea, în continuare, a gradului de concentrare și specializare a producției, extinderea tipizării pieselor și subsansamblelor, organizarea rațională a fluxurilor tehnologice, eliminarea pierderilor de timp de lucru și a întreruperilor nejustificate etc.

Producția industriei construcțiilor de mașini grele urmează să crească în cincinalul viitor cu 78,2% față de 1975, într-un ritm mediu anual de 12,3% față de 9—10% pe ansamblul economiei naționale. Volumul producției în anul 1980 va fi de peste 4 ori mai mare față de 1970.

Mutațiile calitative ce vor interveni în structura ramurii permit, în continuare, creșteri la acele produse care constituie de fapt direcțiile prioritare de dezvoltare a construcției de mașini grele. Astfel, la utilajele tehnologice au fost prevăzute creșteri de peste două ori, paralel cu ridicarea gradului de complexitate a acestora: sporurile cele mai mari revin utilajelor pentru industria chimică (circa 2,2 ori), metalurgică (2,8 ori), pentru construcții de drumuri (2,3 ori).

În domeniul utilajului metalurgic, unitățile din cadrul ministerului urmează să realizeze majoritatea gamei de utilaje destinate extinderii oțelăriilor de convertizoare, a turnării continue a oțelului, pentru laminare, iar pentru industria chimică și a prelucrării țiteului se vor fabrica instalații complete pentru producerea calucului, firelor și fibrelor sintetice, rafinării țiteului, instalații de foraj de mare adîncime, platforme maritime de foraj etc.

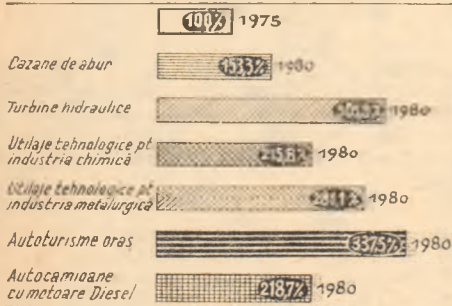
În vederea valorificării integrale a potențialului energetic al țării, accentul va fi pus pe creșterea producției de turbine hidraulice (circa 3 ori), urmînd a se trece la fabricația de agregate tip bulb, deosebit de eficiente pentru amenajarea unor riuri cu căderi mici, concomitent cu producerea de cazane energetice care să folosească combustibili inferiori (hulă, lignit, sisturi bituminoase), a căror pondere va ajunge în 1890 la circa 75% din volumul total al producției de cazane. Va începe, de asemenea, fabricația de echipamente nucleare, inclusiv a grupurilor de turbogeneratoare de 650 MW.

Sînt prevăzute acțiuni pentru intrarea în fabricație, în cincinalul viitor, a unor echipamente de mare complexitate pentru industria extractivă, în special utilaje grele pentru exploatare în cariere la zi: excavatoare grele cu cupă rotativă, mașini de haldat, transportoare de mare capacitate, iar pentru ridicarea gradului de mecanizare în exploatarea miniere subterane urmează a se realiza utilaje de mare productivitate (instalații de foraj puturi pentru adîncimi de 200 m, instalații de foraj galerii etc.).

În cincinalul 1976—1980 construcția de mașini grele urmează a realiza, de asemenea, sisteme de mașini destinate lucrărilor terasiere grele și îmbunătățirilor funciare, în special pentru lucrările hidroenergetice de la Tr. Măgurele-Nicopole, Cernavodă, pentru canalul Dunăre-Marea Neagră

(excavatoare hidraulice pe șenile și încărcătoare de 360 CP, autobasculante grele), paralel cu dezvoltarea producției de mijloace de transport — vagoane de călători de viteze sporite și capacități ridicate, gamă diversificată de locomotive Diesel, automotoare Diesel hidraulice etc.

CREȘTEREA PRODUCȚIEI LA UNELE SORTIMENTE PRINCIPALE ÎN PERIOADA 1976-1980

Construcția de nave va cunoaște în noul cincinal o creștere de circa 2,5 ori, ceea ce va asigura în proporție de 75% nevoile dezvoltării flotei noastre maritime și integral pe cel de transport fluvial. Se vor fabrica nave de mare tonaj pentru transportul de mărfuri — mineraliere de 40 000 tdw, petroliere de 150 000 tdw etc.

Pentru mecanizarea lucrărilor din agricultură, se are în vedere fabricarea unor sisteme de mașini destinate lucrărilor la diferitele culturi. Astfel, odată cu asimilările tractorului agricol de 180 CP se va trece la producerea unei game largi de utilaje pentru acest tractor: pluguri, agregate complexe pentru prelucrarea solului etc. Începând cu primul an al cincinalului viitor se va trece la realizarea combinei de mare capacitate pentru recoltat pomb știuleți, precum și a cositoare-greblă autopropulsată pentru pante.

Ca urmare a schimbărilor substanțiale prevăzute în structura producției construcțiilor de mașini grele s-a impus ca o necesitate stabilirea unui program privind fabricarea unor mașini-unelte specializate, liniilor agregat, elementelor tipizate și de complexitate necesare în special mașinilor-unelte grele și foarte grele.

Nivelul actual atins, cit și sarcinile de viitor vor fi marcate de creșterea aportului concepției proprii în crearea de noi tipuri de mașini și utilaje, de scurtarea ciclurilor de asimilare, de modernizarea sistematică a tehnologiilor utilizate. În 1980 peste 60% din producția de mașini și utilaje a ministerului va fi constituită din produse noi și modernizate.

Pe lângă intensificarea acțiunilor de realizare a produselor noi pe baza lucrărilor proprii de cercetare-proiectare, în cincinalul viitor se preconizează o sporire a ponderii produselor noi realizate printr-o colaborare multilaterală cu producătorii din străinătate. În perioada la care ne referim în construcția de mașini grele urmează a fi create peste 80 de capacități noi de producție, din care 29 noi întreprinderi amplasate judicios pe întreg teritoriul țării. Practic la finele anului 1980, construcția de mașini grele va fi prezentă în toate județele țării.

IV

PARTIDUL plasează în centrul activității economice problemele legate de sporirea rentabilității, realizarea producției la un înalt nivel calitativ și cu cheltuieli minime, în special materiale, creșterea în ritm susținut a productivității muncii, instaurarea unui regim sever de economii în toate domeniile. Cincinalul viitor va fi marcat de creșterea eficienței economice a construcțiilor de mașini grele: în 1980 valoarea producției obținută dintr-o tonă de metal urmează să crească, comparativ cu 1975, cu 35,6%, consumul de energie electrică la milionul lei producție globală va scădea de la 31 000 KW la 20 500 KW, iar consumul de combustibili convenționali de la 19 la 14,8 t.

În anii actualului cincinal au fost dobândite rezultate bune în domeniul reducerii consumurilor de materiale și energiei electrice. Cu toate acestea, în domeniul micșorării cheltuielilor de producție, nu se poate spune nici pe departe că rezervele au fost epuizate. De aceea, atît în 1975, cit și pe tot parcursul cincinalului 1976-1980 eforturile tuturor lucrătorilor — atît a celor din activitatea de concepție, cit și a celor din

execuție — vor fi orientate spre reducerea, în primul rînd, a normelor de consum de metal. Totodată, se va acționa pentru o mai largă utilizare a deșeurilor și înlocuitorilor, pentru diminuarea și mai accentuată a volumului de rebuturi, pentru reducerea adaosurilor de prelucrare la piesele turnate și forjate. În general, în fiecare unitate va fi imprimată o mai înaltă responsabilitate pentru folosirea judicioasă a fondurilor materiale și bănești, în așa fel încît să se obțină o mai înaltă eficiență economică.

Mari sarcini se pun și în domeniul sporirii productivității muncii, în care au fost obținute deja rezultate însemnate. Dar, în viitor, ne propunem ca mașinile și utilajele să fie folosite cu indici superiori, să utilizăm mai bine forța de muncă și timpul de lucru — elemente esențiale în sporirea, într-o proporție mai mare a productivității muncii.

Nivelul actual atins în construcția de mașini grele permite o participare sporită la diviziunea internațională a muncii, lărgirea relațiilor de cooperare cu alte state. Problema principală a dezvoltării în continuare este legată direct de plasarea mașinilor și utilajelor noastre pe piețele externe. În anul 1980 circa 34% din volumul comerțului nostru exterior va fi deținut de mașinile și utilajele construcției de mașini. Acest lucru ridică cerința creșterii nivelului calitativ funcțional și de execuție al utilajelor, diversificării în continuare a nomenclatorului produselor destinate pentru export, axîndu-se în special pe produse cu înalt grad de prelucrare și tehnicitate cit mai ridicată.

Îndeplinirea vastului program de dezvoltare al țării cere eforturi intense din partea întregului popor, pune îndatoriri și sarcini mari în fața fiecărui om al muncii. Acționînd strîns uniți în jurul partidului, promotcî al progresului multilateral al țării, strateg al făuririi civilizației socialiste și comuniste pe pămîntul României, fiecare lucrător din industria construcțiilor de mașini va face totul pentru a duce la îndeplinire sarcinile ce le-au fost încredințate, sporînd permanent contribuția la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

DINAMISMUL INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI

Comentariu la un grafic

Industria metalurgică

ROMÂNIA se numără astăzi în rîndul producătorilor importanți, ocupînd locul 14 în ierarhia mondială. Producem, la scara anului 1975, peste 10 milioane tone de oțel, ceea ce reprezintă realizarea în mai puțin de două săptămîni a întregii cantități de fontă și oțel obținute în 1938.

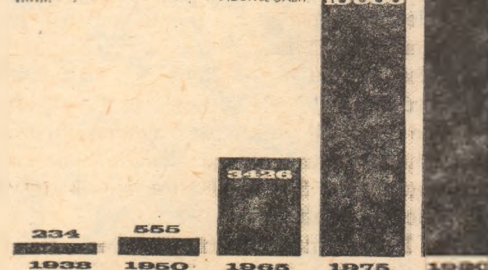
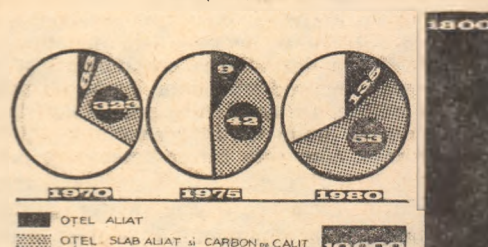
Prin alocarea de către stat a unor masive fonduri de investiții, au fost reconstruite și lărgite, treptat, vechile capacități și au fost construite altele noi (furnale, cupatoare de mare capacitate, linii de laminare, cocserii etc.), înzestrate cu cele mai înalte realizări ale tehnicii. Hunedoara, Reșița, Oțelul Roșu, Cimpia Turzii, vechile cetăți de foc, au fost dezvoltate și modernizate — practic toate utilajele și agregatele fiind noi — concomitent cu crearea de alte

puternice platforme siderurgice la Galați, Iași, Tîrgoviște. Dacă în 1938 producția de oțel pe un locuitor era de la 18 kg, iar în anul naționalizării principalelor mijloace de producție de 22 kg, în 1975 va fi de 500 kg, iar în 1980 va ajunge la circa 820 kg. România depășind la acest indicator multe țări cu o industrie metalurgică dezvoltată. Paralel cu creșterea producției de oțel a avut loc și o largă diversificare a acesteia, punîndu-se un accent deosebit pe sporirea ponderii producției de oțel aliat, slab aliat și carbon de calitate, în așa fel încît să fie mai bine satisfăcute necesitățile industriei constructoare de mașini — principala consumatoare de oțel — precum și ceilalți consumatori din economie. Se produc în prezent oțeluri speciale pentru rulmenți, scule și dispozitive, locomotive Diesel, autocamioane și autoturisme, pentru industria

chimică, energetică, construcții navale etc.

În perioada 1976-1980, cit și în perspectiva anului 1990, Direcțiile Congresului al XI-lea al P.C.R. pun, în continuare, sarcini mari în fața industriei metalurgice privind atît creșterea, cit și modernizarea structurii producției. La baza dezvoltării și diversificării producției de oțel stă ideea asigurării în cea mai mare parte din producția proprie a necesarului de produse laminate și trase pe economie, degrevîndu-se balanța de plăți externe. Concomitent, se vor produce cantități însemnate de metal pentru export. La nivelul anului 1990, producția de oțel a României urmează să atingă 25-27 milioane tone, fapt ce va permite o mai bună acoperire a cerințelor economiei naționale precum și pentru export.

Ponderea oțelurilor aliate, slab aliate și carbon de calitate în producția totală de oțel (%)

Dinamica sporirii producției de oțel (mii tone)

RESURSELE SPORIRII PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ÎN AGRICULTURA COOPERATISTĂ

ÎN ORICE orînduire socială desfășurarea normală a activității productive dintr-o ramură sau alta a economiei naționale este condiționată și depinde nemijlocit de cantitatea, calitatea și modul de organizare și gospodărire a celor două mari categorii de resurse de producție: **resursele materiale**, cuprinzînd mijloacele de muncă și obiectele muncii și **resursele umane**, cuprinzînd totalitatea forței de muncă care participă direct sau indirect la procesul de producție.

Reducerea resurselor de muncă în agricultura — un factor de progres

ÎN AGRICULTURĂ, ca dealtfel în toate sectoarele producției materiale, fiecare categorie de resurse are un rol bine definit în dezvoltarea, consolidarea și creșterea economică a unităților de producție. Rolul hotărîtor în creșterea și dezvoltarea economică a unităților agricole revine resurselor umane. Necesitatea utilizării raționale a acestora a fost pusă în evidență în repetate rânduri de conducerea partidului și statului nostru. În cuvîntarea rostită la Conferința cadrelor de conducere din unitățile agricole de stat și cooperatiste

de stat și cooperatiste tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: „...munca reprezintă factorul determinant al progresului și dezvoltării continue a agriculturii, al întregii economii naționale, este singura sursă a ridicării bunăstării țărănimii și a întregului popor”¹⁾.

În etapa actuală, ca și în perspectivă, agricultura noastră a dispus și va dispune de suficiente resurse de muncă pentru a realiza integral sarcinile ce-i revin din Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. pe linia creșterii producției și a eficienței economice chiar în condițiile reducerii cantitative a acestora (tabelul nr. 1).

Introducerea pe scară largă a progresului tehnic în această ramură face posibilă reducerea populației ocupate în agricultură în condițiile sporirii producției agricole. Tendința reducerii resurselor de muncă din agricultură constituie un fenomen de progres economic și social, care se va accentua și mai mult în viitoarele cincinale. Potrivit Directivei Con-

Tabel nr. 2

Specificare	1960	1965	1970	1973
Cooperatori participanți la muncă (mii pers.)	1734	4175	2815	3433
Suprafața de teren pe cooperatură participant (ha)	2,54	2,15	2,36	2,61

Evoluția suprafeței ce revine pe un cooperator

¹⁾ Constătuirea pe țară a cadrelor de conducere din unitățile agricole de stat și cooperatiste. Ed. politică, 1974, pag. 47—48.

gresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, prin măsurile de modernizare a producției agricole, ponderea populației active din agricultură din total populație ocupată se va reduce la 10—12% în 1990. În felul acesta, se va ajunge la situația actuală dintr-un număr însemnat de țări cu agricultura avansată din Europa.

Resursele de muncă de care dispune agri-

Tabel nr. 1

Specificare	1960		1965		1970		1973	
	mii	%	mii	%	mii	%	mii	%
Dinamica populației ocupate în agricultură	6233,1	100,0	5476,5	88,48	4848,6	78,42	4206,3	68,68
Pondere în total populație ocupată	65,4		56,5		49,1		42,0	

Sursa: Anuarul Statistic al R.S.R.—1974

Dinamica resurselor totale de muncă ale agriculturii în perioada 1960—1973

cultura cooperatistă sînt mai mult decît suficiente, reducerea populației ocupate în agricultură urmînd a se realiza în viitorii ani aproape în exclusivitate pe seama forței de muncă existente în acest sector (tabel nr. 2)

Cu toată reducerea numărului lucrătorilor ocupați în agricultura cooperatistă, încărcătura cu teren agricol pe un cooperator, deși în creștere continuă, este încă mică, fapt care face ca productivitatea muncii și eficiența economică a producției să se mențină încă la un nivel scăzut. De aceea, întreprinderea unor măsuri energice de modernizare a tehnologiilor de producție și a producției agricole în general, care să conducă la sporirea suprafeței de teren pe cooperator și la o diminuare corespunzătoare a consumurilor de muncă pe unitatea de produs se impune cu o stringență mai mare decît în oricare altă ramură a producției materiale.

Efficiența utilizării forței de muncă

SPORIREA eficienței economice a producției din agricultura cooperatistă este desigur condiționată de un complex de factori, dintre care o semnificație deosebită o are asigurarea optimă, organizarea rațională și utilizarea eficientă a resurselor materiale de pro-

ducție, cit mai ales a resurselor umane a căror reducere în actuala etapă nu a devenit un factor limitativ. (Desigur, este vorba de situația de ansamblu, la nivelul întregii agriculturi cooperatiste, în profil teritorial, existînd diferențieri sub raportul nivelului de asigurare cu forță de muncă, ca urmare a densității diferite a populației rurale pe județe.)

Forța de muncă potențială, corelată cu baza tehnico-materială, este mai mult decît suficientă chiar în cooperativele agricole din județele cu cea mai redusă densitate a populației rurale (Brașov, Constanța, Harghita, Sibiu, Caraș-Severin, Timiș). Ca urmare, eficiența economică trebuie analizată, în primul rînd, prin prisma organizării și gospodăririi resurselor de muncă. Organizarea și retribuirea muncii pe bază de norme de muncă fundamentate economic, organizarea producției din cooperative pe principiul fermelor, introducerea și generalizarea acordului global ca formă înaintată de organizare și retribuire, aplicarea venitului garantat, instituirea sistemului de pensionare a cooperatorilor au determinat mutații calitative, care au condus la sporirea eficacității producției obștești (tabelul nr. 3).

În evoluția ambilor indicatori este evidentă tendința pozitivă, înregistrîndu-se o creștere mai accentuată a producției globale pe un participant la muncă. Pentru a completa imaginea privind evoluția productivității muncii, pentru a cunoaște concret în ce sectoare de activitate se impun a fi luate măsuri mai energice de ridicare a eficienței economice, trebuie să ne referim și la evoluția productivității muncii pe cele două mari sectoare de producție: vegetal și animal.

Nivelul și ritmul de creștere a productivității muncii sînt superioare în sectorul producției vegetale, comparativ cu sectorul zootehnic, datorită mecanizării proceselor de muncă, chimizării producției, lucrărilor hidroameliora-

Tabel nr. 3

Specificare	1970	1971	1972	1973	în % 1973/1970
Valoarea producției globale (mld lei)	24,6	30,8	33,5	30,9	125,5
Valoarea producției globale la 100 ha (mii lei)	273,3	340,9	371,4	343,5	126,1
Valoarea producției globale în sectorul vegetal (mld lei)	17,8	23,7	26,0	23,5	132,3
Valoarea producției globale în sectorul zootehnic (mld lei)	5,58	5,68	5,73	5,55	99,5

Dinamica producției globale în C.A.P. în perioada 1970—1973

tive, asigurării cu material biologic de mai bună calitate, asistenței tehnice mai calificate etc. De aceea, se impune adoptarea unor măsuri și acțiuni radicale care să conducă în viitorul apropiat și la ridicarea eficienței economice a muncii din sectorul zootehnic, cel puțin la nivelul productivității muncii realizate în sectorul producției vegetale. La același consum de muncă, realizat în 1973, exprimat în norme de muncă convenționale, aceasta ar însemna un plus la producția globală ani-

mală în valoare de 3,5 miliarde lei. Dacă ținem seama și de faptul că rezultatele din sectorul vegetal sînt departe de a reflecta pe deplin potențialul real al agriculturii noastre cooperatiste, rezultă în mod clar posibilitățile mari existente în agricultura noastră cooperatistă pe linia sporirii eficienței economice în utilizarea resurselor umane de producție.

Cu toate progresele înregistrate, consumurile de muncă, ca și cheltuielile cu forța de muncă realizate pe unitatea de produs (în cazul sectorului vegetal) sau de producție (pe cap de animal în zootehnie) se mențin încă la un nivel ridicat, atît în comparație cu rezultatele din țările cu agricultură avansată, cit și în comparație cu rezultatele obținute în agricultura de stat. Pentru exemplificare, prezentăm în tabelul nr. 4 consumul de muncă pe tonă la principalele produse din sectorul vegetal, exprimat în norme de muncă convenționale. Dacă, prin echivalență, socotim că o normă de muncă convențională este egală cu 13 ore om*) și dacă avem în vedere că, în prezent, în I.A.S., o tonă de grâu se realizează cu 8,7 ore om; o tonă de porumb cu 36,4 ore om; o tonă de floarea soarelui cu 55,8 ore/om și o tonă de cartofi cu 42 ore/om, rezultă cit de mari sînt rezervele de care dispun cooperativele agricole pe linia sporirii productivității muncii și a

Tabel nr. 4

Specificare	1970	1971	1972	1973
Grâu + secară	124,80	86,06	69,42	59,02
Porumb	197,21	167,31	145,08	162,76
Floarea-soarelui	252,98	219,18	205,66	184,08
Sfeclă de zahăr	91,52	71,63	61,49	71,37
Cartofi	148,98	92,17	106,73	119,86

Evoluția consumului de muncă în ore om pe tona de produs, la principalele culturi, în perioada 1970—1973 (ore om)

ridicării eficienței economice a resurselor umane de producție. La aceleași concluzii ne conduc și datele cu privire la cheltuielile efectuate cu forța de muncă pe unitatea de produs (tabelul nr. 5).

Din analiza datelor de mai sus s-ar putea trage concluzia că nivelul cheltuielilor cu forța de muncă pe tona de produs este corespunzător sau chiar redus, însă trebuie arătat că aceasta nu este urmarea unui consum scăzut de muncă pe unitatea de produs, ci rezultatul unui nivel scăzut al valorii la care este plătită o normă de muncă convențională. Dacă această plată s-ar socoti la nivelul social, valoarea afectată cheltuielilor cu forța de muncă pe unitatea de produs ar fi mult mai mare.

Sub raportul consumurilor și a cheltuielilor cu forța de muncă, înregistrate pe unitatea de producție, respectiv pe cap de animal, situația existentă în sectorul zootehnic re-

fectă rămineri în urmă și mai serioase în ceea ce privește eficiența economică a producției și a resurselor umane de producție. Astfel, consumul de muncă, exprimat în n.c. pe cap de animal se menține ridicat la toate speciile în comparație cu situația existentă în I.A.S. (tabelul nr. 6).

Considerînd aceeași echivalență între n.c. și z.o., menționată în cazul producției agricole vegetale (de 13 ore om), rezultă decalajul mare care există între C.A.P. și I.A.S. sub raportul consumului de muncă pe cap de animal și de aici măsurile ce se impun pentru a diminua acest decalaj. Dacă ținem seama de diferențele destul de mari existente în nivelul randamentelor pe cap de animal, diferențe care sînt favorabile unităților agricole de stat

Tabel nr. 5

Specificare	1970	1971	1972	1973
Grâu + secară	175,68	140,93	117,37	102,01
Porumb	277,61	274,09	245,29	281,32
Floarea-soarelui	251,11	358,94	347,72	318,17
Sfeclă de zahăr	128,83	117,20	103,96	125,36
Cartofi	209,71	150,34	180,45	207,17

Evoluția cheltuielilor cu forța de muncă pe unitatea de produs în sectorul vegetal în perioada 1970—1973 (lei/to)

la toate speciile, rezultă decalaje și mai mari ale consumurilor de muncă pe unitatea de produs. Aceasta impune cu necesitate ca paralel cu măsurile întreprinse pe linia mecanizării proceselor de muncă, respectiv a îmbunătățirii normelor, să fie întreprinse acțiuni tot atît de hotărîte în direcția creșterii randamentelor pe cap de animal. Numai în acest fel se vor crea condiții și premise sigure pentru ridicarea continuă a productivității muncii în acest important sector al agriculturii noastre cooperatiste și pe această bază a sporirii eficienței resurselor umane de producție. Necesitatea dezvoltării sectorului zootehnic din agricultura cooperatistă este demonstrată și de evoluția cheltuielilor cu forța de muncă înregistrată pe cap de animal (tabelul nr.7).

Soluții — măsuri

DIN ANALIZA datelor cuprinse în acest studiu se desprind următoarele trei mari categorii de măsuri și acțiuni ce se impun a fi întreprinse fără întârziere pentru a ridica pe o treaptă superioară nivelul de eficiență a resurselor umane de producție din agricultura cooperatistă.

Prima categorie cuprinde măsurile și acțiunile menite să conducă la o reducere substanțială a consumurilor de muncă în toate sectoarele de activitate, dar mai ales în acelea unde în prezent consumul de muncă este foarte ridicat (zootehnie, legumicultură, pomicultură, viticultură, lucrări hidroameliorative etc). Mecanizarea complexă a proceselor de

muncă, electricizarea și automatizarea producției, perfecționarea tehnologiilor de producție, erbicidarea culturilor, îmbunătățirea continuă a metodelor, procedurilor și formelor înaintate de organizare și retribuție a muncii

Tabel nr. 6

Specificare	1970	1971	1972	1973	z.o./cap în I.A.S. în 1973
Bovine	37,57	38,20	39,31	35,30	13,21
Porcine	7,75	7,41	7,11	6,64	4,70
Ovine	4,14	3,99	4,13	3,78	2,13
Păsări	0,84	0,66	0,46	0,44	0,22

Evoluția consumului de muncă — în zile om pe cap de animal

sînt doar cîteva din măsurile și acțiunile ce trebuie avute în vedere în această privință.

Cea de a doua categorie de măsuri și acțiuni are în vedere ocuparea integrală și utilizarea cit mai uniformă pe parcursul anului a forței de muncă rămase în unități.

Dintre acestea, în viitorii ani, vor trebui să fie avute în vedere acțiunile de extindere a activităților anexe, a prestațiilor de servicii, precum și trecerea pe o scară mai largă la dezvoltarea sectoarelor industriale de producție, precum și a activităților de semiindustrializare, industrializare și valorificare a producției agricole obținute.

Cea de a treia categorie de măsuri și acțiuni sînt cele îndreptate spre asigurarea unor condiții optime de ridicare continuă a randamentelor pe unitatea de suprafață și pe cap de animal. Dintre acestea, menționăm: chimizarea producției, extinderea și folosirea eficientă a lucrărilor hidroameliorative, asigurarea de material biologic de înalt randament, aplicarea întregului complex de măsuri agro-tehnice și zooveterinare prevăzute în tehnologiile moderne de producție, îmbunătățirea continuă a asistenței tehnice prin asigurarea numărului necesar de specialiști pentru toate compartimentele de activitate, perfecționarea organizării și conducerii producției și a muncii în unități etc.

Acestea sînt, după părerea noastră, princi-

Tabel nr. 7

Specificare	1970	1971	1972	1973
Bovine	528,87	625,71	664,67	610,28
Porcine	109,25	121,35	120,23	114,82
Ovine	58,37	65,36	69,89	65,38
Păsări	11,89	10,85	7,91	7,63

Cheltuielile cu forța de muncă pe cap de animal în C.A.P. în perioada 1970—1973 (lei/cap)

palele direcții ale dezvoltării și creșterii economice în agricultura cooperatistă, a căror înfăptuire în practică va conduce cu siguranță la ridicarea eficienței economice a întregii activități a cooperativelelor agricole, inclusiv la ridicarea pe o treaptă superioară a eficacității în organizarea, utilizarea și gospodărirea resurselor umane de producție.

prof. univ. dr. Sabin-Nica SIRBESŢI
asist. univ. Năstase ARGHIR

*) 1 n.c. de categoria I-a = 1,3 z.o.; 1 z.o. = 10 ore. Deci, 1,3 x 10 = 13 ore om.

În sprijinul gospodăririi raționale a mijloacelor materiale și bănești

ÎNTĂRIREA CONTROLULUI FINANCIAR

CONGRESUL al XI-lea al P.C.R. a subliniat necesitatea întăririi controlului financiar pe toate treptele organizatorice, creșterii rolului său în obținerea unei eficiențe maxime în folosirea resurselor materiale ale societății.

Directiile de acționare în vederea întăririi controlului financiar asupra gospodăririi cât mai raționale a mijloacelor materiale și bănești și sporirii considerabile a contribuției acestuia la ridicarea continuă a eficienței economice au fost trasate cu deosebită claritate în cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la încheierea Conferinței cu activul de partid și de stat din domeniile finanțelor, prețurilor și retribuirii muncii și în Rezoluția acesteia: accentuarea caracterului preventiv, astfel ca acesta să prevină angajarea unor fonduri în afara legii și fără eficiență economică; sprijinirea conducerii unităților controlate în realizarea sarcinilor de plan, creșterea eficienței economice, lichidarea oricăror

lipsuri și în soluționarea problemelor ce se ridică în activitatea curentă și de perspectivă a acestora; combaterea oricăror forme de risipă și manifestări de neglijență, precum și a cheltuielilor neeconomice; întărirea disciplinei financiare și de plan, eliminarea ilegalităților și instaurarea unui regim strict de economii în cheltuirea fondurilor și tragerea la răspundere, potrivit legii, a celor ce se fac inovoați de abateri; respectarea riguroasă a normelor de coordonare și exercitare a controlului, pentru evitarea paralelismelor și suprapunerilor.

Desigur, aceste sarcini obligă pe toți cei ce lucrează în acest domeniu să reflecteze asupra măsurilor ce trebuie neîntîrziat luate pentru ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a controlului financiar în economie, sporirea contribuției acestuia la instaurarea unui spirit de ordine desăvîrșită în cheltuirea banului public.

Prin prisma realității, oportunității, legalității

IN COLABORARE cu celelalte organisme cu atribuții de control financiar-bancar aparatul inspecției financiare de stat din centrală și din teritoriu organizează o serie de acțiuni prin care se urmărește, mai mult ca în trecut, sprijinirea unităților în realizarea indicatelor financiare, reducerea cheltuielilor de producție, rentabilizarea unor produse, lichidarea și prevenirea imobilizărilor de fonduri, creșterea eficienței unor exporturi, precum și întărirea griji și răspunderii pentru gospodăria rațională a mijloacelor materiale și bănești, respectarea disciplinei financiare și de plan, creșterea eficienței în cheltuirea banului public.

Acțiunile de control desfășurate în cea de a doua jumătate a anului 1974 au răspuns în bună măsură cerințelor de pregătire temeinică a controlului, de documentare asupra problemelor ce se urmăresc, de stabilire cu spirit de răspundere a soluțiilor și măsurilor preconizate. De pildă, pentru a se asigura justa utilizare a fondurilor pe care statul le pune la dispoziția unităților care au avut de suferit de pe urma calamităților sau efectelor negative ale factorilor naturali, documentațiile prezentate au fost supuse unei analize și verificări, la fața locului, sub raportul realității lor, pentru a se preveni eventualele tendințe de a solicita de la bugetul de stat sume necuvenite ori peste necesitățile strict impuse de împrejurări.

Astfel, comisiile constituite în fiecare județ, la care au participat organele Ministerului Finanțelor și ale Băncii pentru

Agricultură și Industrie Alimentară au examinat la fața locului starea de vegetație a culturilor. Verificarea faptică pe teren a permis organelor de control constatarea că în unele cazuri respectivele culturi nu erau calamitate în proporțiile arătate de unele unități agricole și deci ele nu aveau justificare să pretindă acoperirea pierderilor în întregime. În cadrul altei acțiuni de control desfășurate în în-

ra ale M.T.Tc. pentru acoperirea unor pagube cauzate de ploile abundente din luna iunie 1974, în urma controlului, acestea au fost reduse cu 37%.

Toate acestea evidențiază necesitatea de a se fundamenta mult mai temeinic, prin prisma legalității, realității și oportunității toate datele și elementele ce stau la baza solicitării diferitelor sume de la bugetul statului, iar pe de altă parte necesitatea unui control riguros asupra documentațiilor respective.

● Ca atribut al unei conduceri moderne, controlul este orientat către acțiuni preventive.

● Noi modalități de lucru impuse de un control neformal.

● Concluziile controlului în instituțiile bugetare „supraalimentate” cu credite.

● Deficiențe în evidența unor unități puse în „evidență” de organele de control.

treprinderi agricole de stat și cooperative agricole de producție, la care s-a verificat realitatea documentațiilor prezentate pentru a obține sumele necesare acoperirii unor calamități, din fondul special constituit pentru combaterea secetei, s-a constatat că s-au decontat și încasat necuvenit suma de 1,3 milioane lei și s-a respins de la decontare peste 1 milion lei, luîndu-se totodată măsuri de restituire a sumelor și reintregire a fondului repartizat de la bugetul de stat. Verificîndu-se realitatea fondurilor solicitate de către direcțiile de drumuri și poduri Brașov, Cluj-Napoca, Craiova, Iași și Timișoa-

Cheltuieli în concordanță cu sarcinile de plan

RESPECTAREA acestei cerințe reprezintă în fond temelia eficienței în cheltuirea fondurilor materiale și bănești. Organele financiar-contabile trebuie să fie deosebit de exigente în procesul dimensionării cheltuielilor, concomitent cu grija permanentă de a mări veniturile unităților și ale bugetului. Nu întotdeauna se manifestă însă suficientă preocupare pe această linie.

Din controlul efectuat în acest an asupra execuției bugetului propriu al consiliilor populare județene Suceava și Gorj s-a desprins faptul că unele venituri au fost subevaluate, pentru o serie de acțiuni creditele bugetare repartizate depășeau necesitățile, iar unele cheltuieli s-au făcut în afara dispozițiilor legale. Veniturile bugetare suplimentare din impozite și taxe și disponibilitățile de credite pe anul 1974 au fost de peste două milioane și jumătate, iar plusurile în gestiuni au depășit 5 mil. lei. De altfel, dintr-un control efectuat de organele Ministerului Finanțelor la începutul acestui an la 7 500 unități bugetare, au fost constatate credite peste

necesar în sumă de peste 300 milioane lei, sumele respective fiind blocate în totalitate, din care cea mai mare parte s-a trecut la rezerva bugetară a Consiliului de Miniștri.

Întrucît asemenea neajunsuri sînt determinate de faptul că, la întocmirea planurilor de cheltuieli, unitățile bugetare nu sînt suficient seama de indicatorii de plan aprobați, de stocurile de materiale și dotarea existentă, precum și de normele și normativele de cheltuieli, se impune ca și la aceste unități să se ia astfel de măsuri încît orice cheltuielă înscrisă în planurile instituțiilor de stat pe anul 1975 să aibă bază legală, să fie just dimensionată în raport cu necesitățile reale și să asigure un regim sever de economii în cheltuirea fondurilor bugetare.

Rezerve însemnate există și în planul de finanțare a tehnicii noi. O analiză recent încheiată, efectuată de Ministerul Finanțelor împreună cu Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, Comitetul de Stat al Planificării, ministerele de resort, specialiștii de la institutele centrale de ramură, institutele de cercetări și proiectări, a evidențiat că numai la două ministere, al industriei ușoare și al economiei forestiere și materialelor de construcții, propunerile de cheltuieli pentru obiectivele de tehnică nouă au fost supraevaluate cu 68 milioane lei. În scopul creșterii eficienței cheltuirii fondurilor pentru tehnica nouă apreciem că este necesar să se întărească preocupările asupra: înscrierii în plan a obiectivelor sub aspectul finalizării și al punerii lor în aplicare cit mai grabnic, calculului de fundamentare a cheltuielilor și a eficienței estimate, precum și în ce privește urmărirea permanentă pentru fiecare obiectiv a rezultatelor obținute comparativ cu cele estimate.

Este cunoscut faptul că asigurarea integrității avutului obștesc și urmărirea cheltuirii cu eficiență a fondurilor sînt în bună măsură condiționate de corectitudinea cu care se conduce evidența contabilă, de ținerea ei la zi, de efectuarea cu regularitate a inventarierilor periodice, precum și de modul cum funcționează controlul propriu al unității.

Urmărind cum sînt respectate și realizate aceste cerințe în 57 întreprinderi din industria chimică, ușoară, metalurgică și construcțiilor de mașini grele s-au constatat neajunsuri în ce privește recepția, depozitarea și conservarea bunurilor, efectuarea defectuoasă a inventarierilor periodice, lipsa de pază sau pază insuficientă, angajarea unor gestionari cu încălcarea dispozițiilor legale, recuperarea cu întârziere a pagubelor, situații față de care în 500 de cazuri s-au luat măsuri operative de remediere a acestor neajunsuri.

La un număr de peste 300 unități economice și bugetare — la care evidența este destul de simplă — s-au constatat rămăneri în urmă ale înregistrărilor în contabilitate, neîntocmirea corectă a documentelor justificative, nerespectarea metodologiei și a instrucțiunilor de aplicare a planurilor de conturi, deficiențe față de care, în afara măsurilor luate pe loc, de remediere și sprijinire a unităților verificate, s-au aplicat sancțiuni contravenționale și disciplinare, iar în alte cazuri s-au blocat drepturile bănești ale unor cadre cu funcții de conducere în unitățile respective pînă la înlăturarea neajunsurilor constatate.

Exigență în organizarea controlului financiar intern

POTRIVIT dispozițiilor legale în vigoare controlului financiar intern îi revine în principal sarcina de a verifica aplicarea riguroasă, în fiecare unitate, a legislației privind gospodărirea valorilor materiale și bănești și apărarea avutului obștesc.

Analiza activității controlului financiar intern relevă o serie de aspecte și anume: organele acestuia nu exercită întotdeauna un control cuprinzător și aprofundat, capabil să scoată la iveală neajunsurile în gospodărirea patrimoniului unităților socialiste și în apărarea avutului obștesc, și aceasta întrucît conducerile unor întreprinderi și centrale nu se preocupă în suficientă măsură de buna organizare și funcționare a acestui control; nu afectează aceste activități personal cu experiență și pregătire corespunzătoare; nu urmăresc sistematic valorificarea constatărilor controlului și nici nu analizează periodic activitatea și rezultatele celor care lucrează în cadrul controlului. Pornind de la sarcinile de răspundere ce revin Ministerului Finanțelor în legătură cu activitatea aparatului de control financiar intern din economie, trebuie să se acționeze, împreună cu ministerele, celelalte organe centrale și comitete executive ale consiliilor populare, în vederea asigurării celor mai îndicate măsuri necesare creșterii eficienței muncii desfășurate de către aceste organe, inclusiv de către revizorii de gestiune.

În această perioadă, care coincide cu aplicarea noilor reglementări, trebuie manifestată o preocupare susținută pentru realizarea, de către fiecare unitate socialistă, a sarcinii de sprijinire a organizării în cit mai bune condițiuni a controlului financiar preventiv, precum și de îndrumare și control asupra modului său de exercitare. Din verificările efectuate recent la 42 de întreprinderi din industria ușoară, metalurgică, chimică și construcțiilor de mașini grele a rezultat că în majoritatea cazurilor au fost luate măsuri pentru organizarea acestui control în noua sa formă. Totuși, constatările din teren evidențiază și unele neajunsuri. Astfel, la unele întreprinderi nu au fost stabilite în decizia de organizare a controlului toate operațiunile și documentele ce urmau să fie supuse controlului, obiectivele ce trebuie urmărite în cadrul exercitării controlului. La 17 unități s-au găsit 137 cazuri în care exercitarea controlului financiar preventiv a fost încredințată unor persoane ale căror antecedente penale nu erau cunoscute, iar la alte 16 unități nu s-au stabilit prin regulamentele de organizare și funcționare atribuțiile și răspunderile celor care întocmesc și semnează documentele ce se supun controlului financiar preventiv, precum și ale celor ce exercită acest control, obligație de asemenea prevăzută de lege.

Direcții de acțiune

ÎNFĂPTUIREA sarcinilor care revin controlului financiar presupune luarea unor măsuri imediate și de perspectivă, care să ridice pe o treaptă calitativ superioară această activitate.

Dintre măsurile preconizate menționăm pe cele referitoare la orientarea permanentă a controlului în direcția prevenirii neajunsurilor din activitatea economico-financiară, astfel ca fondurile bănești aflate în administrarea unităților să fie folosite numai în conformitate cu prevederile planului și cu respectarea normelor și normativelor stabilite potrivit dispozițiilor legale. În acest scop este necesară folosirea unor practici și metode care să permită intervenția operativă a controlului pentru prevenirea neajunsurilor în activitatea economică, evitîndu-se astfel ca acțiunea controlului să se rezume numai la constatarea efectelor negative ale unor abateri de la disciplina financiară și de plan. În același timp, se va urmări accentuarea laturii de sprijin a unităților din economie și îndeosebi a unităților noi, prin verificarea într-un mod mai sistematic a unor probleme majore ale eficienței economice.

Pentru creșterea contribuției controlului financiar la sprijinirea unităților controlate este necesar ca organele de control să se identifice cu probleme de bază ale activităților verificate, să aprofundeze mult mai temeinic cauzele unor neajunsuri sau greutăți, să determine factorii de influență și modalitățile concrete de acțiune asupra acestora. Totodată, față de indicațiile conducerii superioare de partid și de stat de a nu se tolera nici o abatere de pe urma căreia se irosesc mijloacele materiale și financiare ale societății, trebuie să se acționeze cu toată tăria pentru creșterea exigenței și fermității organelor de control atît față de munca proprie, cit și față de rezultatele unităților controlate.

În prezent, există preocupări pentru modernizarea și simplificarea metodelor, tehnicilor și procedurilor de control, pentru îmbunătățirea planificării și coordonării activității de control financiar, în vederea evitării controalelor repetate, a suprapunerilor și paralelismelor. Toate acestea necesită însă aplicarea riguroasă a măsurilor stabilite pentru perfecționarea cunoștințelor politico-ideologice și profesionale ale întregului aparat de control financiar, în care scop se vor intensifica instruirea, îndrumarea și verificarea pregătirii aparatului propriu, a celui de control financiar intern, precum și a persoanelor care exercită controlul financiar preventiv. În același scop se va extinde colaborarea și schimbul de experiență între diferitele organisme de control financiar-bancar, pentru a asigura o acțiune unitară și convergentă asupra cauzelor și măsurilor de înlăturare a neajunsurilor care se manifestă în diferite domenii.

Trebuie însă subliniată o problemă deosebit de importantă, și anume că oricît s-ar îmbunătăți activitatea de control financiar, aceasta nu poate suplini grija și răspunderea tot mai mare pe care conducătorii tuturor unităților socialiste trebuie să o manifeste pentru gospodărirea rațională a mijloacelor materiale și bănești ce le au în administrare prin organizarea și exercitarea cu fermitate a propriului lor control în interiorul unităților respective, precum și printr-o evidență corectă și la zi a patrimoniului ce le-a fost încredințat de societate.

Radu CIURILEANU
director general în
Ministerul Finanțelor

INTEGRAREA ANALIZEI ȘI PROIECTĂRII SISTEMICE ÎN TEORIA GENERALĂ A CIBERNETICII ECONOMICE

ANALIZA și proiectarea sistemică, binecunoscută și intens practică de informaticieni, reprezintă un complex de procedee pentru perfecționarea activității generale a organizațiilor social-economice, prin studierea proceselor informaționale și decizionale care au loc în respectivele organizații.

Problema generală a analizei și proiectării sistemice ca procedeu practic de perfecționare a activității social-economice a fost prezentată pe larg într-un articol recent din Revista economică¹. Cu acest prilej a fost schițată și ideea posibilității și chiar a necesității integrării acestei metode în cadrul teoriei generale, în curs de cristalizare, a Ciberneticii Economice (Arem în vedere acceptiunea despre Cibernetica Economică care rezultă din lucrările acad. prof. Manea Mănescu²).

Integrarea analizei și proiectării sistemice în Cibernetica Economică are o deosebită importanță și actualitate teoretică prin aceea că va permite înglobarea într-o concepție de mare generalitate a unei metode mult folosite în practică, dar lipsită în prezent de suport teoretic.

Importanța practică a integrării rezidă în lărgirea aplicabilității concrete a teoriei cibernetico-economice, în special printr-o mai strinsă corelare a aspectelor macro cu cele microeconomice.

În studiul de față ne propunem să abordăm mai în detaliu problema integrării analizei și proiectării sistemice în Cibernetica Economică. În acest scop, în cea de a doua parte vom prezenta în mod succint un exemplu de abordare cibernetico-sistemică a problemelor economice, iar în ultima parte, considerind că ideile generale ale analizei și proiectării sistemice sînt cunoscute din articolul precedent, vom schița propuneri concrete de integrare.

Subliniem caracterul de schiță al ultimei părți a lucrării, pe de o parte pentru a explica unele imperfecțiuni inerente etapei actuale a cercetărilor noastre, iar pe de altă parte pentru a invita pe specialiști să îmbunătățească, să complexeze și eventual să continue prezenta încercare.

Un exemplu de abordare cibernetico-sistemică a problemelor economice

PENTRU exemplificarea abordării cibernetico-sistemice a problemelor economice ne vom folosi de binecunoscuta lucrare a lui Kornai Ianos intitulată „Anti-echilibriu”³. Kornai Ianos și-a propus, în Anti-echilibriu să elaboreze un studiu critic al teoriei echilibrului general a lui Walras. Calea aleasă de autor pentru realizarea scopului urmărit este destul de neobișnuită, întrucît el de fapt construiește o schemă proprie cibernetico-sistemică a mecanismului economic și analizează critic ideile teoriei echilibrului, prin permanentă referire la schema construită. Nu ne vom opri în cele ce urmează asupra tezei critice din lucrare, ci exclusiv asupra acestei scheme.

După ce definește conceptele de organizație (formație socială constituită din oameni uniți în vederea îndeplinirii anumitor funcții social-economice determinate), input (intrări materiale sau informaționale), output (ieșiri materiale sau informaționale), autorul introduce distincția între procesele reale care au loc în sistem (procesele materiale, fizice, de producție), de procesele de reglare, care sînt procese intelectuale de observare, transmitere și prelucrare a informațiilor, pregătire a deciziei și de decizie propriu-zisă.

Separarea în procese reale și procese de reglare, pe care Kornai o numește descriere dualistă a sistemului economic, are a mare importanță în concepția sa. O primă consecință a acestei separări o

constituie definirea a două entități abstracte, componente ale unei organizații și anume unitatea reală (care realizează procese reale) și unitatea de reglare (cea care efectuează procese de reglare). La

nivelul întregii economii (sistemul economic), mulțimea tuturor unităților reale constituie sfera reală, iar mulțimea tuturor unităților de reglare, sfera de reglare. Principala consecință a descrierii dualiste o constituie modul de abordare a problemei funcționării și reglării mecanismului economic. Pentru fiecare unitate (reală sau de reglare), a sistemului economic se poate stabili legătura între input și starea inițială pe de o parte și output și starea finală pe de altă parte, cu ajutorul așa-numitelor funcții de reacție⁴, care pot fi:

a) funcții de reacție pentru unități reale, de forma:

$$[y_i(t), x_i(t), u_i(t)] = \Psi_i[y_i(t-1), u_i(t), x_i(t)]$$

în care $y_i(t)$ este starea unității reale în perioada t exprimată prin stocul de produse,

$x_i(t)$ este outputul de produse în perioada t , $u_i(t)$ este outputul de mesaje în perioada t , $y_i(t-1)$ este starea unității în perioada anterioară lui t , $u_i(t)$ este inputul de mesaje

în perioada t și $x_i(t)$ este input-ul de produse în aceeași perioadă;

b) funcții de reacție pentru unități de reglare, de forma:

$$[v_i(t), u_i(t)] = \varphi_i[v_i(t-1), u_i(t)]$$

unde $v_i(t)$ este starea unității de reglare „i”

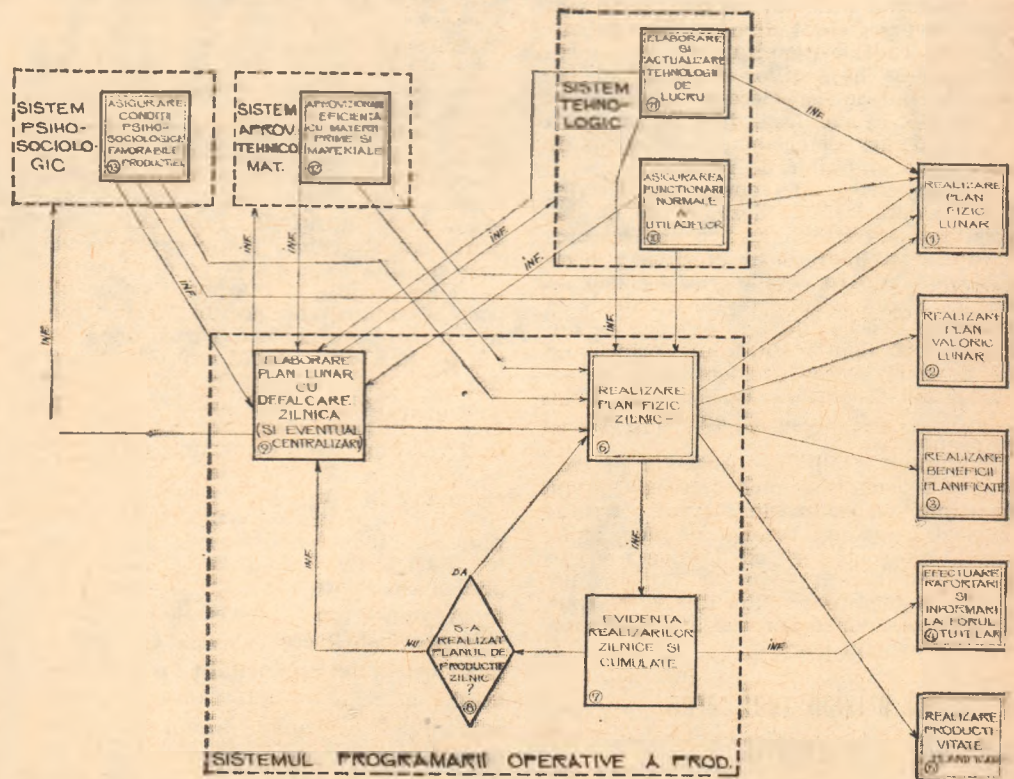

Fig. 1: Graful sistemic — proiect (sumar) al programării operative a producției într-o întreprindere industrială

la momentul „ t ”, exprimată prin vectorul conținutul de memorie (care indică mesajele „depozitate” în unitatea „ t^* ”), $u_i(t)$ și $u_j(t)$ au aceeași semnificație ca în formula precedentă, iar $v_i(t-1)$ este starea unității la momentul $t-1$.

Observăm importanța care se acordă, în descrierea procesului de reglare a economiei, evidențierii mesajelor și măsurării lor prin vectorii conținutului de memorie, la fel și analizei structurii mesajelor, stabilindu-se trei categorii principale de mesaje: 1) mișcarea banilor, 2) mesaje cu caracter de preț și 3) mesaje fără caracter de preț. Analiza mesajelor în detaliu se referă la aspecte ca: reflectarea directă sau indirectă a proceselor economice, numărul de canale de transmitere a informațiilor, sincronismul sau asincronismul față de evenimentele la care se referă, complexitatea mesajelor etc. Privitor la funcționarea mesajelor în sistemul economic, Kornai definește cinci subsisteme de reglare pe care circulă mesaje specifice și anume: a) subsistemul pieței; b) subsistemul monetar și de credit; c) subsistemul planificării economiei naționale; d) subsistemul progresului tehnic și informațiilor științifice și e) subsistemul repartizării bratelor de muncă (în partea a doua a prezentului articol vom propune un alt mod de a defini sistemele și subsistemele având rol de execuție și reglare).

În continuare autorul consacră mai multe capitole pentru a analiza în detaliu mecanismul complex al reglării, în special sub aspectul multitudinii proceselor decizionale complexe care au loc în sistemul economic. Ceea ce vom remarca, mai întâi privitor la aceste probleme este faptul că se consideră posibilă descrierea cibernetică a funcționării mecanismului economic atât la nivel de ansamblu (sistemul economic descris ca un automat complex), cât și în detaliu, prin urmărirea comportării unităților componente ale sistemului, cu ajutorul funcțiilor de reacție. Analizând procesul de reglare la mai multe niveluri, contradicțiile și compromisiunile în cadrul organizațiilor, jocul preferințelor și aspirațiilor decidenților, într-un cuvânt întreg mecanismul complex al deciziei, el stabilește de fapt un cadru general pentru determinarea funcțiilor de reacție ale unităților de reglare.

În perspectiva unei opțiuni pur descriptive, se apreciază că dezideratele de raționalitate și consecvență în stabilirea preferințelor și în alegerea efectivă a deciziilor așa cum o cere teoria deciziei, nu sînt de regulă aplicabile decidenților în procesele decizionale din practica economică. După opinia autorului principalul rol în comportarea decidenților și a mecanismului economic în general, îl au aspirațiile individuale și colective, rutina și împlinirea.

Subliniind calitățile deosebite pe care le are schema sistemică a mecanismului economic, elaborată de Kornai trebuie precizat că ea nu rezolvă problemele de detaliu ale conducerii cibernetice a economiei (acest lucru îl recunoaște în mai multe părți din lucrare și autorul). Altfel spus, construcția elaborată are un pronunțat caracter general-teoretic.

Propuneri privind realizarea eficientă a integrării

PENTRU a depăși caracterul general-teoretic al construcției lui Kornai, este necesar pe de o parte să se privească lu-

crurile mai în detaliu, iar pe de altă parte să se îmbine perspectiva descriptivă cu cea normativă.

Să examinăm din primul punct de vedere structura și sensul funcțiilor de reacție.

O primă observație privitoare la funcțiile de reacție propuse de Kornai este caracterul lor foarte global. Ne referim la faptul că în expresia funcțiilor nu sînt explicitate condiționările tehnologice, decizionale și psihosociologice dintre variabile. Astfel spus, mărimile de ieșire din membrul stîng al egalităților de definiție ai funcțiilor de reacție depind în realitate în afară de mărimile de intrare scrise în membrul drept, de aspecte tehnologice (starea echipamentelor, corectitudinea soluțiilor tehnologice, calitatea materiilor prime și materialelor etc.), de deciziile operative de conducere precum și de parametrii psiho-sociologici ai indivizilor și grupurilor de indivizi din sistem.

O altă remarcă se va referi la inaplicabilitatea practică a funcțiilor de reacție diferențiate pe unități reale și unități de reglare. În realitatea economică nu există unități reale și unități de reglare ci organisme economice mai mari sau mai mici care realizează de regulă atît procese reale cît și procese de reglare. Observăm, de asemenea, lipsa de indicații practice asupra modului de a determina funcțiile de reacție pentru diferite cazuri concrete.

În cele ce urmează vom propune exprimări mai detaliate ale funcțiilor de reacție, prin care vom încerca să ținem seama de observațiile de mai sus. După opinia noastră funcționarea sistemului va fi descrisă de o singură funcție de reacție de forma:

$$[y_i(t), \bar{x}_i(t), \bar{u}_i(t)] = F[y_i(t-1), \bar{u}_i(t), \bar{x}_i(t), D(t), T(t), S(t)]$$

în care variabilele y_i , x_i și u_i , își vor păstra semnificația acordată de Kornai. $D(t)$ reprezintă vectorul care descrie procesul de decizie ce are loc în sistem în perioada t , $T(t)$ vectorul condiționărilor tehnologice, iar $S(t)$ vectorul condiționărilor psiho-sociologice, ambele în perioada t .

Fie un sistem de nivel oarecare căruia dorim să-i studiem comportamentul în scopul îmbunătățirii lui.

Cunoașterea comportamentului sistemului pe o anumită perioadă echivalează cu determinarea în detaliu a funcției sale de reacție, adică a stabilirii legăturilor care există între intrări de produse și informații, caracteristici tehnologice, decizionale și psihico-sociologice pe de o parte și ieșiri de produse și informații pe de altă parte. Complexitatea acestor legături fiind foarte mare, nu poate fi vorba, după opinia noastră, de a stabili expresia ei analitică. Se poate încerca însă să se identifice principalele legături, ceea ce vom face cu ajutorul unor grafe ale căror noduri vor reprezenta elementele care se interconstrucționează iar arcele legăturilor între elemente. În cazul cînd aceste grafe se referă la o perioadă trecută ele vor îndeplini rolul unor funcții de reacție cu caracter descriptiv. Cînd însă vor anticipa o perioadă viitoare ele vor reprezenta detalierea unor funcții de reacție cu caracter normativ, adică vor echivala cu proiectarea sistemului îmbunătățit. În elaborarea acestor grafe se va utiliza procedeul aval-amonte⁶⁾. Vom denumi primul dintre cele două tipuri de grafe menționate mai sus Grafe sistemice-relevu, iar al doilea tip — Grafe sistemice-proiect.

Să considerăm problema programării

operative a producției într-o întreprindere industrială pentru care a fost elaborat graful sistemic — proiect din figura de la pag. 11.

Presupunînd că am efectuat descrierea funcționării sistemului programării operative în prezent (sau mai bine zis pe o perioadă trecută foarte apropiată) și că dorim să proiectăm funcționarea îmbunătățită a sistemului în viitor, vom începe prin a explicita ieșirile dorite din sistem.

Acestea cuprind pe de o parte obiectivele aval ale sistemului care se referă la procese reale (în sens Kornai) iar pe de altă parte ieșirile informaționale care vor rezulta ca necesare. Să ne referim deocamdată la primele.

Obiectivele aval ale sistemului vor fi stabilite plecînd de la obiectivele generale ale întreprinderii. În exemplul nostru vom considera următoarele obiective generale ale întreprinderii: 1) realizarea planului fizic anual, 2) realizarea planului valoric anual, 3) realizarea beneficiilor planificate anual, 4) realizarea productivității planificate și 5) efectuarea raportărilor către organele superioare. Din aceste obiective ale întreprinderii va trebui să deducem obiectivele-aval ale sistemului considerat, aceasta din urmă reprezentînd sub-obiective ale primelor. Nu există în prezent o tratare riguroasă a problemei operării în universul obiectivelor, dar în practică, deducerea în amonte a unui obiectiv B din altul A situat în aval se poate face răspunzînd la întrebarea „ce este necesar de făcut pentru a atinge obiectivul A”? Punînd această întrebare privitor la obiectivele 1,2,3,4 și 5 ale întreprinderii (vezi fig. 1), se obțin o multitudine de legături spre amonte.

Cu ajutorul unei întrebări similare cu cea de mai sus vom putea trece de la obiectivele sistemului programării operative mai sus, în amonte, spre alte sub-obiective pe care le vom numi activități. În graful nostru, nodurile 7 și 9 reprezintă astfel de activități. Un tip mai deosebit de activitate este cea reprezentată la nodul 8: acest fel de activitate, numit decizional, ne va permite să urmărim diferite variante de succesiuni de activități, în funcție de existența sau inexistența unor anumite condiții (în exemplul nostru, dacă planul zilnic s-a realizat, procesul de producție continuă pe baza programului inițial, dacă nu, este necesară o actualizare).

Simplificînd la maximum lucrurile am considerat că sistemul programării operative a producției cuprinde doar obiectivul 6 și activitățile 7, 8 și 9. În figură am delimitat sistemul cu un contur-linie întreruptă (observăm că din conturul sistemului ies o serie de săgeți pe care am scris prescurtarea INF și care reprezintă ieșirile informaționale necesare a fi luate în considerare pentru sistemul nostru).

Așa dar, ieșirile dorite din sistem sînt obiectivele-aval: vectorii $y_i(t)$ și $x_i(t)$, precum și informațiile necesare a fi produse de sistem: vectorul $u_i(t)$. Stabilirea elementelor acestor vectori se face în etapa următoare care va consta într-o detaliere a obiectivelor, activităților și legăturilor informaționale.

După cum am mai arătat, mecanismul operării cu obiectivele sistemelor este o problemă deschisă care preocupă pe mulți cercetători⁷⁾. La nivelul unei soluționări sumare și provizorii a problemei, vom arăta că după ce se elaborează graful sistemic-proiect în care se evidențiază cu o primă aproximație obiectivele și activitățile precum și legăturile între ele va fi ne-

cesară descrierea mai amănunțită a acestora cu ajutorul unor fișe de detaliere. În aceste fișe se vor înscrie toate caracteristicile informațional-decisionale proiectate pentru obiectivele, activitățile și legăturile informaționale de graf, adică răspunsuri la întrebările „când trebuie efectuate operațiile?”, „cine le rezolvă?”, „cum se rezolvă ele?”. Modul de a răspunde la aceste întrebări are o importanță decisivă pentru calitatea soluției, care va putea fi după natura și nivelul metodelor la care se apelează, o soluție naivă, meșteșugărească sau bazată pe metodele moderne ale managementului (procedee ale cercetării operaționale, informaticii, ergonomiei, psihosociologiei, organizării etc).

Întrucât graful sistemic proiectat cu fișele de detaliere anexe reprezintă un mod de determinare empirică a unei funcții de reacție cu caracter normativ, să ne oprim pe scurt la corespondența care există între ele. Am văzut cum apar în graf și cum se detaliază vectorii reprezentând ieșirile din sistem incluse în membrul stâng al funcțiilor de reacție. Unde vom regăsi în proiectul sistemic intrările care figurează în membru drept al funcțiilor de reacție? Examinând figura 1 observăm că în sistem „intră” săg ata $12 \rightarrow 6$ (care reprezintă intrarea de materii prime și materiale, deci vectorii $y_i(t-1)$ și $x_i(t)$), precum și săgețile $11 \rightarrow 6$, $12 \rightarrow 9$, $13 \rightarrow 9$ (care reprezintă intrarea unor informații, deci vectorul $u_i(t)$). În ceea ce privește vectorii proceselor decizionale (D(t)), proceselor tehnologice (T(t)) și psihosociologice (S(t)), ei vor fi reprezentați prin activitățile și informațiile din graf care au specific decizional, tehnologic și psihosociologic, și detaliați prin fișe corespunzătoare.

Remarcăm că deși ne-am propus să ne ocupăm exclusiv de sistemul programării

operative a producției, mecanismul proiectării ne-a obligat să figurăm în graf și alte sisteme (sistemul psihologic, sistemul aprovizionării, sistemul psihosociologic), ca urmare a necesității de a ține seamă de legăturile care există între ele și care înglobează toate aceste sisteme de același nivel, într-un sistem de nivel superior, întreprinderea N.

ÎN ÎNCHEIERE să examinăm pe scurt în ce măsură am reușit să realizăm integrarea analizei și proiectării sistematice în Cibernetica Economică și dacă da, care sînt caracteristicile acestei integrări.

Faptul că am stabilit o echivalență conceptuală între funcțiile de reacție, instrumentul central al Ciberneticii Economice și elaboratele analize și proiectări sistematice (grafele sistematice și fișele de detaliere, reprezentă după opinia noastră o probă a faptului că analiza și proiectarea sistemică este un procedeu de esență cibernetică și că integrarea propusă este, dacă nu realizată, cel puțin solid fundamentată.

Principala caracteristică a integrării este contribuția pe care o aduce aceasta la

apropierea teoriei cibernetico-economice de practică. Dacă acest lucru este evident pentru sistemele mici (subsisteme funcționale într-o întreprindere, secții, chiar întreprinderi), pentru sistemele mari (centrală industrială, ramură, economie națională), aplicarea metodelor de analiză și proiectare sistemică în analiza cibernetico-economică va presupune eforturi considerabile. Rămîne de verificat dacă amploarea acestor eforturi nu ar putea reprezenta un impediment pentru generalizarea procedurii la nivel macro. În acest caz s-ar putea eventual concepe procedee mai sumare, care ar permite dacă nu proiectarea în detaliu, cel puțin schițarea principalelor structuri informațional-decisionale, inclusiv la nivel macro. Oricum însă, importanța pe care o acordă această metodă proiectării decizionale, ne determină să apreciem că ea ar contribui substanțial la îmbunătățirea stării sesizate de Kornaî privitor la aspectele neraționale care apar în unele procese decizionale din practică, iar acest lucru ne face să credem că merită să se întreprindă eforturi de căutare și experimentare.

conf. dr. Gheorghe I. BOLDUR

¹⁾ Vezi „Revista economică” nr. 126 septembrie 1974.

²⁾ Vezi Manea Mănescu. Considerații cu privire la aplicarea principiilor ciberneticii în economie. Studii și Cercetări de Calcul Economic și Cibernetică Economică, nr. 5, 1968: — Manea Mănescu. Modelarea economico-matematică. Studii și Cercetări de Calcul Economic și Cibernetică Economică, nr. 3, 1970: — Manea Mănescu. Rolul ciberneticii în prognoza dezvoltării economico-sociale a României. Studii și Cercetări de Calcul Economic și Cibernetică Economică nr. 1, 1972.

³⁾ Kornaî Ianoș: „Anti-echilibru”. Editura științifică, 1974.

⁴⁾ O diviziune asemănătoare, dar în trei tipuri de procese (tehnologice, informaționale

și decizionale), am propus în lucrarea „Procese informaționale și de decizie în economie”, Ed. Științifică, 1973.

⁵⁾ Denumirea mult folosită în cibernetică, pentru funcția care stabilește relația între intrările și ieșirile dintr-un sistem este „funcție de transfer”.

⁶⁾ a se vedea: lucrarea lui A. Delville, „L'information dans l'entreprise”, Dunod, 1969.

⁷⁾ Printre lucrările recente în care se tratează această problemă menționăm lucrarea „Multiple Criteria Decision Making” apărută la University of South Carolina Press, 1973, sub redacția lui Janes L. Cachrane și Milan Zeleny, în care sînt grupate peste 60 de articole scrise de specialiști în problemă.

SINOPTIC

„Maturitate” în utilizarea calculatoarelor

INDUSTRIA CALCULATOARE electronice, în ultimul deceniu s-a dovedit a fi una dintre industriile cele mai dinamice, cu un ritm continuu de dezvoltare nemișcînt în alte ramuri industriale. Rezultatele remarcabile obținute prin utilizarea lor în domeniul tehnico-științific, în administrația de stat, în gestiunea întreprinderilor și conducerea proceselor tehnologice au determinat în lume o atitudine, după părerea unor specialiști deosebit de „optimistă” față de acest minunat produs al științei și tehnicii contemporane.

A dispune de un calculator electronic devenise într-un fel o „modă”, o caracteristică a dinamismului, și implicit a competitivității firmelor occidentale.

În perioada 1970—1971 s-a manifestat o recesiune în dotarea cu calculatoare electronice, utilizatorii căutînd să evalueze mai exact aportul lor în creșterea rentabilității organismelor economice complexe.

Concomitent cu recunoașterea faptului că întreprinderile cele mai rentabile sînt cele care utilizează intensiv calculatoare electronice, s-au reevaluat posibilitățile acestora, concentrîndu-se atenția asupra proceselor de fundamentare a deciziilor cu ajutorul sistemelor informatice integrate.

Ca urmare anii 1972 și 1973 au cunoscut un nou avînt al industriei calculatoarelor electronice, prognozele pe următorii 5 ani preconizînd o tendință pozitivă accentuată.

Se poate spune că utilizarea calculatoarelor electronice a intrat într-o perioadă de „maturizare”, caracterizată prin evaluarea și urmărirea realizării unor obiective de fond precum și prin folosirea unor tehnici evaluate ca teleprelucrarea, multiprogramarea, organizarea băncilor de date, utilizarea terminalilor conversaționale etc., ceea ce justifică și ritmul de creștere anual de cca. 12% în S.U.A. și 15—18% în Europa și Japonia.

Se apreciază că în domeniul minicalculatoarelor și al

Nr. crt.	Tara	Numărul calculatoarelor instalate	1973	1978
1.	R.F.G.		10.960	20.000-24.000
2.	Benelux		1.615	4.000- 6.000
3.	Franța		8.055	19.000-23.000
4.	Marea Britanie		7.610	17.000-22.000
5.	Italia		4.180	9.000-12.000
6.	Olanda		2.210	5.000- 8.000
7.	Elveția		1.960	3.500- 5.000
8.	Alte țări din Europa Occidentală		3.940	3.500-5000
9.	TOTAL(Europa Occidentală)		40.230	87.500-113.000
10.	SUA		106.350	210.000-250.000
11.	Japonia		11.180	25.000- 35.000

calculatoarelor de mare capacitate, ritmul de creștere anual va atinge cca. 20%.

Numărul de calculatoare electronice instalate la 1 ianuarie 1973 în unele țări ale lumii precum și numărul estimat pentru anul 1978 sînt redat în tabelul alăturat.

Prognoza pune în evidență faptul că în următorii cinci ani, decalajul în domeniul dotării cu calculatoare electronice între S.U.A. și țările Europei occidentale se va reduce, cu toate că în această perioadă numărul calculatoarelor electronice instalate în S.U.A. în conformitate cu estimările minimale se va dubla.

De asemenea se prevede în Japonia o creștere a dotării cu calculatoare electronice care va depăși nivelul fiecăreia dintre țările europene.

Este neîndoielnic că în perioada următoare se vor produce și modificări substanțiale în structura și orientările pe zone geografice a exporturilor de calculatoare în favoarea firmelor europene și japoneze a căror producție va crește mai rapid, pentru a satisface necesitățile pieței de pe toate continentele care se prevede că va avea o putere de absorbție din ce în ce mai mare.

V. ȚICOVSCHI

TRĂSĂTURI ȘI DIRECȚII PROGRAMATICE ALE PERFECTIONĂRII RELAȚIILOR DE PRODUCȚIE SOCIALISTE

SISTEMUL relațiilor de producție socialiste se află în concordanță cu forțele de producție, exercitând, în consecință, un important rol în dinamizarea economiei, în materializarea superiorității noii orînduirii. Proprietatea socialistă, ca raport obiectiv și conștient între membrii societății, eliberată de servitudinile exploatării, își dezvăluie marea sa forță propulsoare a forțelor de producție, influența sa determinantă asupra tuturor laturilor activității economice și sociale.

În perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului s-au obținut progrese însemnate în perfecționarea relațiilor de producție, a tuturor relațiilor sociale, ceea ce a permis dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție și ridicarea nivelului calitativ al acestora. Prevederile Directivei privind dezvoltarea economiei naționale în cîincinalul 1976—80 și în perioada pînă în 1990, exprimă o creștere impetuoasă a forțelor de producție ale țării noastre, apropierea substanțială de nivelul statelor cu economie avansată. Acest proces reclamă în mod obiectiv, perfecționarea concomitentă a relațiilor socialiste de producție. După cum prevede Programul partidului, realizarea unei concordanțe cît mai depline între forțele de producție și relațiile de producție și sociale reprezintă una din direcțiile de acțiune ale partidului pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

UN PROCES CONȘTIENT, CONTINUU, MULTILATERAL

producție socialiste înseamnă, în fond, a cerceta modalitățile în care se menține concordanța ce trebuie mereu reînnoită dintre acestea și forțele de producție. În esență, acest proces reprezintă acțiunea conștientă îndreptată spre folosirea tot mai eficientă a mijloacelor de producție și a forței de muncă, în scopul progresului multilateral al societății socialiste.

Care sînt trăsăturile mai importante ale perfecționării relațiilor socialiste de producție în țara noastră, analizate prin prisma Programului partidului ?

● **Proces conștient, organizat și condus de Partidul Comunist Român.** În socialism, oamenii sînt eliberați de sub dominația oarbă a legilor obiective ale dezvoltării economico-sociale, nu în sensul că pot face orice, ci că pot acționa în deplină cunoștință de cauză, potrivit cerințelor acestor legi. În acest sens, Marx arăta că „...proprietatea, în măsura în care nu este decît un raport conștient față de condițiile de producție considerate proprii, se realizează înainte de toate printr-un raport activ și real (subl. ns.) față de aceste condiții ale producției, prin folosirea lor efectivă ca condiții pentru activitatea subiectivă.”

În viziunea largă a Programului partidului nostru, relațiile socialiste de producție se ridică pe trepte superioare prin acțiuni conștiente și planificate, sub controlul și în interesul întregii societăți.

În societatea noastră, rolul conducător al Partidului Comunist Român se amplifică și pentru faptul că relațiile socialiste de producție își îmbogățesc conținutul și își diversifică formele concrete de manifestare, ca urmare a creșterii complexității vieții economice sociale. Intervenția partidului în direcția perfecționării relațiilor socialiste de producție are cel puțin două momente esențiale : a) cunoașterea necesităților obiective, în care rolul hotărîtor revine activității de investigație teoretică a partidului ; b) acțiunea potrivit acestor necesități, prin elaborarea, experimentarea și transpunerea în viață a unor măsuri cuprinzătoare privind îmbunătățirea tuturor laturilor relațiilor economice.

● **Perfecționarea relațiilor de producție constituie o preocupare continuă, neîntrecută, a partidului și statului nostru ;** această caracteristică decurge din faptul că și în socialism forțele de producție sînt mai mobile și, ca urmare, relațiile de producție trebuie să fie adaptate mereu la noile cerințe. În Program se menționează necesitatea perfecționării în continuare a relațiilor de producție și sociale, a dezvoltării democrației socialiste, creării cadrului organizatoric corespunzător în vederea participării tot mai active a întregului popor la făurirea propriului său viitor, la zidirea societății comuniste. Posibilitatea

adaptării continue a relațiilor de producție socialiste la cerințele forțelor de producție constituie unul din avantajele importante ale orînduirii socialiste față de cea burgheză, putîndu-se asigura în mod permanent dezvoltarea atît a forțelor de producție cît și a relațiilor economice, evitîndu-se orice nepotriviri și discordanțe între ele.

● **Procesul de perfecționare a relațiilor de producție este atotcuprinzător, multilateral ;** chiar dacă, într-o anumită perioadă, măsurile adoptate vizează numai anumite laturi ale sistemului, privit în dinamica lui, acest proces trebuie să cuprindă ansamblul relațiilor, necesitate ce decurge din conexiunea strînsă dintre toate componentele acestui sistem, din interdependența multiplă a acestor componente. Avînd în vedere rolul determinant al producției față de repartiție, schimb și consum, atenția prioritară este îndepărtată către perfecționarea raporturilor din această fază.

● **Dezvoltarea relațiilor socialiste de producție se realizează practic prin activitatea milioanei de oameni ai muncii.** Măsurile inițiate de partid, pe baza consultării largi a maselor și, uneori, a experimentării lor într-un număr de întreprinderi reprezentative, sînt transpuse în viață prin munca de zi cu zi a întregii populații active. Dezvoltarea democrației socialiste, factor esențial în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, subliniat pregnant în Program, va spori participarea și aportul maselor populare la dezvoltarea problemelor vieții economice și sociale, la conducerea statului.

● **Perfecționarea relațiilor socialiste de producție se înfăptuiește prin căi și modalități specifice,** în funcție de condițiile concrete ale țării noastre. Așa cum soluțiile concrete de făurire a acestor relații nu sînt aceleași pentru toate statele, tot așa și căile de perfecționare a acestora cunosc particularități dictate de nivelul dezvoltării economice, sarcinile concrete ale construcției socialiste și comuniste, condițiile interne și externe etc.

În concluzie, **perfecționarea relațiilor socialiste de producție reprezintă o acțiune obiectiv necesară, conștientă, permanentă, multilaterală și concretă, realizată de partidul și statul nostru, de masele de oameni ai muncii, în concordanță și concomitent cu creșterea și perfecționarea forțelor de producție ale societății socialiste.**

Problematica vastă a perfecționării relațiilor socialiste de producție nu ne permite să abordăm, în cadrul unui articol, decît unele din direcțiile principale ale acestui proces.

PROPRIETATEA SOCIALISTĂ LA BAZA UNITĂȚII ÎNTREGULUI POPOR.

Temelie a progresului economico-social al țării, proprietatea socialistă, de stat și cooperatistă, constituie relația inițială și fundamentală a sistemului de relații economice socialiste.

Proprietatea socialistă creează o situație nouă membrilor societății : oamenii muncii din sfera productivă dobîndesc din ce în ce mai mult conștiința dublei lor calități — de producători și proprietari ai mijloacelor de producție și rezultatele producției.

Pe baza Programului se vor dezvolta concomitent ambele forme de proprietate socialistă — cea de stat și cea cooperatistă. Prin acumularea proprie și prin creditele acordate de stat sporește în ritm susținut conținutul material al proprietății cooperatiste și crește gradul de socializare a producției. În acest sens, asociațiile economice intercooperatiste care au luat naștere în ultima vreme constituie un cadru favorabil pentru introducerea tehnicii și științei moderne, pentru înfăptuirea unor acțiuni vizînd intensificarea producției agricole.

Dezvoltarea simultană a celor două forme ale proprietății socialiste permite amplificarea legăturilor dintre ele, organizarea unor acțiuni de cooperare care favorizează extinderea experienței înaintate, folosirea mai eficientă a resurselor. Prin aceasta se vor crea noi forme de proprietate de stat și cooperatistă, asigurîndu-se o împletire tot mai strînsă între ele și creîndu-se premise pentru trecerea treptată, în viitor, la o singură formă de proprietate superioară, proprietatea comunistă. În consecință, se vor produce noi procese calitative în cadrul fiecărei clase și categorii sociale, se va realiza apropierea tot mai accentuată

dintre ele, se va adînci coeziunea societății, unitatea întregului popor.

Relația de proprietate socialistă constituie raportul esențial din totalitatea relațiilor socialiste de producție; ea nu determină din afară conținutul acestora, ci există în interiorul lor, ca parte intrinsecă a tuturor relațiilor economice. În acest sens Marx sublinia că a defini proprietatea nu înseamnă altceva decât a da o descriere a tuturor relațiilor sociale de producție. Aceste relații se constituie ca un sistem, ale cărui verigi se structurează în funcție de fazele reproducerii sociale. Prin urmare, sistemul relațiilor socialiste de producție cuprinde următoarele grupe de raporturi, cu existență relativ distinctă: relațiile nemijlocite de producție, relațiile de repartitie, relațiile de schimb și relațiile de consum.

ASPECTE ALE PERFECTIONĂRII RELAȚIILOR DIN FAZA PRODUCȚIEI.

stabilese între producătorii socialiști în faza producției propriu zise, cuprind o gamă largă de laturi și aspecte conexe, care se află în legătură și cu relațiile din fazele ulterioare ale reproducerii socialiste. Se evidențiază mai întâi forma specifică de unire a forței de muncă cu mijloacele de producție: ea este directă, nemijlocită, iar cei doi factori ai producției nu mai sînt opuși unul celuilalt. În aceste condiții încetează caracterul de marfă al forței de muncă, specific orînduirii burgheze, iar mijloacele de producție se transformă din capital în fonduri productive, din instrumente de exploatare a muncii ele devenind instrumente de dezvoltare și perfecționare a producției materiale în vederea satisfacerii intereselor generale, colective și personale ale membrilor societății socialiste.

Producția socialistă se desfășoară pe baza planului național unic care canalizează resursele și energiile maselor de producători în scopul realizării obiectivelor pe care și le propune societatea. Programul partidului stabilește cu claritate direcțiile perfecționării activității de conducere și planificare a producției, a întregii activități economico-sociale, considerînd că acest proces constituie o latură inseparabilă a înfăptuirii societății socialiste multilateral dezvoltate.

Creșterea cantitativă și calitativă a mijloacelor de producție din unitățile de stat și cele cooperatiste, în condițiile perfecționării relațiilor nemijlocite de producție, permite folosirea tot mai rațională a factorului uman și celui material al producției.

Prin prisma interacțiunii dintre forțele și relațiile de producție socialiste se poate aprecia că una din direcțiile principale ale perfecționării activității productive este **creșterea eficienței economice** în toate întreprinderile și ramurile sferei productive. Proces amplitu și complex, cu numeroase forme și indicatori economici, creșterea eficienței se realizează mai ales prin sporirea productivității muncii, folosirea mai bună a fondurilor fixe, gospodărirea rațională și valorificarea superioară a materiilor prime, combustibilului și energiei, reducerea cheltuielilor de producție și creșterea beneficiilor, sporirea eficienței investițiilor, ridicarea calității produselor etc. Implicațiile creșterii eficienței productive asupra relațiilor neeconomice sînt multiple. Astfel, sporirea productivității muncii amplifică volumul bunurilor și serviciilor, mărind astfel conținutul material al proprietății socialiste; în aceeași direcție acționează creșterea eficienței investițiilor și a fondurilor fixe, ca și valorificarea superioară a materiilor prime.

În legătură cu creșterea eficienței se pun numeroase probleme teoretice și practice. Una din acestea este criteriul determinant căruia îi sînt subordonate și alte criterii de eficiență. Spre deosebire de unele păreri exprimate în literatura de specialitate, putem considera că acest **criteriu fundamental** este creșterea venitului național (dacă privim la scara întregii sfere productive) sau creșterea producției nete (la nivelul întreprinderilor și ramurilor productive). Nu putem considera, cum afirmă unii teoreticieni, că expresia cea mai sintetică a eficienței economice este mărimea venitului net (plusprodusul), iar rata eficienței — raportul dintre venitul net și fondurile de producție. Fără a contesta valabilitatea acestui criteriu și acestui indicator, ca expresii parțiale ale eficienței, apreciem că cel mai important criteriu, care se află în deplin acord cu legea economică fundamentală a socialismului este venitul național (producția netă), iar rata eficienței generale a producției — raportul dintre mărimea venitului național și valoarea fondurilor de producție ale societății. Programul partidului subliniază în acest sens că în determinarea direcțiilor și volumului producției materiale pornim nu de la criteriile proprii orînduirii capitaliste — ale asigurării unor profituri maxime — ci de la principiul socialist al dezvoltării forțelor de producție în vederea satisfacerii nevoilor de viață, determinate științific, ale societății, atît pentru asigurarea reproducerii largite, cît și pentru acoperirea necesităților consumului.

DIRECȚII IMPORTANTE ALE PERFECTIONĂRII RELAȚIILOR DE REPARTIȚIE ȘI A RELAȚIILOR DE SCHIMB.

Concepută în sens larg, repartitia apare mai întâi ca precedînd produc-

ția în sensul că, înainte de a se distribui produsele este necesar să se repartizeze mijloacele de producție și forța de muncă pe diferite ramuri și întreprinderi, în anumite proporții. Sub acest aspect, repartitia este inclusă în însuși procesul de producție, precedîndu-l. În sens restrîns, repartitia privește distribuirea bunurilor create în producție; din acest punct de vedere, repartitia este determinată în întregime de producție, atît sub aspectul formei sociale. Marx sublinia că forma producției determină direct și forma specifică a repartitiei, modalitatea de participare a producătorilor la actul repartitiei produselor.

Atît în sens larg, cît și în sens restrîns, repartitia socialistă poartă amprenta proprietății obștești; distribuirea produsului social și a venitului național în vederea ridicării nivelului de trai al populației și asigurării reproducerii socialiste largite generează o gamă largă de raporturi social-economice, pe de o parte, între membrii societății, stat și întreprinderile socialiste, pe de altă parte, între stat și unitățile economice și social-culturale, între sfera producției și instituțiile financiar-bancare etc.

Pe această linie, potrivit Programului partidului, se va urmări și în continuare repartitia judicioasă a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare, asigurîndu-se astfel creșterea și modernizarea forțelor de producție, înflorirea științei, învățămîntului și culturii, concomitent cu satisfacerea în măsură sporită a nevoilor materiale și spirituale în continuă creștere și diversificare ale maselor populare. Partidul va asigura sporirea continuă a veniturilor oamenilor muncii de la orașe și sate, perfecționarea formelor de retribuire a lucrătorilor din unitățile de stat și cele cooperatiste, în condițiile unui raport echitabil între veniturile mari și cele mici. Sistemul de retribuire oferă totodată posibilitatea diferențierii veniturilor, în scopul cointeresării oamenilor muncii în sporirea și perfecționarea producției, în realizarea indicatorilor calitativi și cantitativi ai planului, urmărindu-se aplicarea consecventă a principiilor echității socialiste.

Concomitent cu creșterea retribuției după muncă vor spori cheltuielile sociale ale statului, care vor ocupa o pondere tot mai importantă în satisfacerea cerințelor generale ale populației. Se va extinde astfel împletirea principiului repartitiei după muncă cu principiul repartitiei comuniste, de satisfacere deplină a necesităților raționale de viață ale oamenilor.

Continuare a producției, schimbul de activități și de produse constituie o fază determinată de diviziunea socială a muncii, în care iau naștere în mod obiectiv o serie de raporturi economico-sociale. O problemă centrală a perfecționării acestor relații o constituie asigurarea unei concordanțe depline între producția socială și nevoia socială, între cerere și ofertă, între planul de producție și piața. Totodată, îmbunătățirea formelor de circulație a mărfurilor, îndeosebi a aprovizionării tehnico-materiale, a cooperării între întreprinderi și a comerțului, aplicîndu-se politica fermă a partidului de stabilitate a prețurilor și de circulație monetară sănătoasă reprezintă măsuri importante, vînzînd perfecționarea relațiilor de schimb.

Partidul nostru porneste de la faptul că lărgirea schimburilor economice cu alte state, participarea activă la diviziunea inter-națională a muncii reprezintă o latură inseparabilă a dezvoltării economico-sociale, un factor al progresului. De aceea, creșterea și perfecționarea comerțului exterior, a cooperării economice și științifice cu alte state, în condițiile sporirii eficienței acestor activități, constituie cerințe permanente ale creșterii economice.

PERFECTIONAREA relațiilor socialiste de producție în ansamblul lor are drept scop principal crearea în permanență a cadrului social optim pentru dezvoltarea susținută a forțelor de producție. Atît acțiunile directe cît și cele indirecte care vizează această perfecționare sînt traduse în viață de milioanele de producători. De aceea, capătă o însemnătate tot mai mare în viața socială, creșterea conștiinței socialiste a maselor, înarmarea lor cu legile dezvoltării sociale, pregătirea economică științifică a lucrătorilor din toate domeniile de activitate, în acest fel, oamenii muncii — factorul principal al progresului economico-social — își vor spori valențele creatoare și contribuția hotărîtoare la înfăptuirea Programului partidului, a Directivelor Congresului al XI-lea, la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în România.

CARACTERUL persistent, „fritor”, al inflației după cel de-al doilea război mondial în țările capitaliste și ritmurile relativ pronunțate ale creșterii economice pe care țările dezvoltate industrial le-au înregistrat în anumiți ani au determinat o parte a economiștilor burghezi să adopte, în lucrările lor, poziții favorabile menținerii inflației în anumite proporții, să facă, cu alte cuvinte, apologia ei. Un exemplu tipic în această privință îl constituie „tezele” cuprinse în cartea „Societatea inflației” a lui René Maury, profesor de economie la Universitatea din Montpellier. R. M. consideră că „societatea capitalistă este inflaționistă prin natura sa” și privește creșterea prețurilor (pe care o identifică intrutotul cu inflația) nu ca pe un fenomen pur conjunctural al economiei capitaliste, ci ca pe unul structural, permanent, al acesteia, ca „un proces de economisire forțată” (?!), ca „un impozit al civilizației capitaliste”. „Inflație — spune autorul — nu este altceva decât un impozit care n-a fost prevăzut ca atare, care nu este înscris în legea financiară, care n-a fost votat de parlament, dar care a primit agrementul social, consensul unanim al națiunii întregi” (!) (??) Susținerea potrivit căreia inflația ar fi „primit agrementul social, consensul unanim al națiunii întregi” este însă infirmată de realitatea din țările capitaliste, de amploarea luptei maselor largi împotriva inflației, de mă-

Un apostol al inflației

surile antiinflaționiste întreprinse în prezent de guvernele acestor țări, de căutările tot mai asidue de ieșire din inflație. De asemenea, cealaltă afirmație, că inflația constituie „un proces de economisire forțată” nu se confirmă deoarece, în timpul inflației „marele public” nu economisește, ci, dimpotrivă, ca urmare a creșterii galopante a prețurilor și a scăderii puterii de cumpărare a banilor, cheltuiește veniturile și economiile pe cantități de bunuri și servicii care, în condiții neschimbate, devin din ce în ce mai mici. Are loc pe această cale, o redistribuire a veniturilor în folosul exploataților, o îmbogățire a acelor clase și păturii sociale, care sînt proprietare de bunuri materiale (la care prețurile sporesc continuu) și o sărăcire relativă a

maselor largi de oameni ai muncii, care sînt nevoiți să cumpere mereu la prețuri tot mai ridicate, pierzînd astfel o parte din veniturile lor. Recunoscînd fenomenul redistribuirii veniturilor, R. M. caută, totuși, să liniștească publicul afirmînd că economiile și veniturile cheltuite nu sînt intrutotul pierdute, că ele se regăsesc întotdeauna „în buzele fiecăruia sau în bugetul statului”. De aceea, el susține că „n-are nici un sens științific” să se afirme că inflația antrenează o sărăcire generală, colectivă a maselor deoarece ea este valabilă numai pentru titularii de venituri fixe și la scară microeconomică, adică pentru un număr limitat de indivizi, gospodării și firme. Pe planul analizei macroeconomice, adică pe ansamblul economiei naționale, nu se produc, chipurile, schimbări deoarece „unii cîștigă ceea ce alții pierd”. Dar cine sînt cei care cîștigă și cei care pierd și, mai ales, care este numărul acestora din urmă nu se mai precizează. Mai mult, în opinia sa, redistribuirea veniturilor se face în folosul tuturor claselor și păturilor sociale indiferent de locul și rolul lor în producția socială. Respingînd teza „sărăcirii colective” și apărînd pe cea a necesității unei „inflații moderate”, R. M. afirmă că „societatea inflației” este întotdeauna „o societate bogată” și, din acest punct de vedere, constituie „o dorință socială și o aspirație legitimă a tuturor popoarelor”. De aceea, spune el, țările capitaliste, dacă doresc

într-adevăr progresul, trebuie să ducă o politică inflaționistă pentru că istoria a demonstrat că „progresul celei mai mari părți a economiilor europene în decursul ultimelor decenii s-a acomodat cu o inflație moderată”. Este adevărat că, în condițiile unei inflații, care a depășit uneori chiar limitele așa-zise „moderate”, economia capitalistă a realizat un progres, dar în folosul cui a fost obținut el, cu ce consecințe din partea maselor de oameni ai muncii și ce schimbări s-au petrecut pe plan economic în raporturile de forțe ale claselor sociale, toate acestea autorul nu le mai arată.

Făcînd apologia „societății inflației” și a civilizației țărilor capitaliste”, R. M. consideră creșterea prețurilor absolut necesară căci altfel „colectivitatea (citește societatea capitalistă — n.a.) n-ar fi în stare să economisească acele sume de bani necesare finanțării investițiilor cerute de civilizația de care ea are nevoie”, sau de către, ceea ce el numește, „creșterea economică dorită”. Prin urmare, negînd adevărata cauză a inflației, R. M. consideră că ea este determinată de nivelul ridicat al investițiilor. „Inflația — spune autorul — nu face altceva decît să reamintească națiunii că ea și-a fixat investiții prea mari, pe care capacitatea de economisire spontană și sumele provenite din impunerea fiscală nu sînt suficiente pentru a le îndeplini”. De aceea, el consideră că inflația este „o binefacere” ca-

prezintă ca un vast ansamblu alcătuit din elemente complexe de ordin economic, politic, social, ideologic și de altă natură, între care există o multitudine de interdependențe care îi determină funcționalitatea. Aceste elemente, strîns legate unele de altele, formează un tot unitar, un sistem. Marxism-leninismului îi revine meritul epocal de a fi analizat aceste interdependențe și de a fi relevat rolul care revine elementelor economice. Cartea cuprinde o introducere — Premise și trăsături ale structurilor economice actuale — și două părți: I. Analiza structurilor economice caracteristice țărilor latino-americane și II. Criza structurilor social-economice tradiționale. Finalitatea luptelor sociale.

Galbraith și „Programul comun”

● INTR-UN interviu acordat de John Kenneth Galbraith lui Michel Bosquet și publicat în LE NOUVEL OBSERVATEUR (2-8 XII. 1974), economistul american afirmă că inflația — așa cum a arătat pe larg în cartea sa „Economics and the Public Purpose” își are originea în sectorul monopolist al economiei (denumit de el „sistemul de plan”),

care este puțin sensibil la restricțiile de credit sau la stringerile de șurub fiscale prin care guvernele pretînd să gîtuie inflația. Aceste măsuri afectează populația și incomparabil mai puțin marile societăți și pot fi luate la adăpost de o dezbateră democratică. La întrebarea lui Michel Bosquet relativă la „naționalizările democratice” propuse de stînga franceză, Galbraith răspunde că el preconizează pentru Statele Unite ceea ce reclamă pentru Franța autorii „Programului comun”. „Da, afirmă el, și eu sînt pentru naționalizări democratice”. Pe termen scurt, pentru a se pune capăt inflației J.K.G. propune controlul direct al prețurilor și al veniturilor. Deși afirmă că este partizan al reformelor, J.K.G. susține că el nu este „gradualist”: egalizarea veniturilor, planificarea, dezvoltarea publică a echipamentelor și serviciilor colective, susținerea de către stat a micilor întreprinderi — pe care le preconizează — i se par realizabile într-un răstimp de doi pînă la patru ani.

Contabilitatea întreprinderii moderne

● EDITURA timișoreană „Fac-la” pune la dispoziția cadrelor

economice și tehnice din unitățile industriale, precum și studenților și catedrelor didactice din învățămîntul superior, lucrarea **CONTABILITATEA ÎNTRINDERII MODERNE** elaborată de un colectiv de cadre didactice de la Facultatea de Științe Economice din Timișoara, format din prof. dr. C. Olariu, lect. dr. M. Epuran și lect. A. Căra.

Considerată ca un organism cibernetic, cu funcții riguros delimitate, întreprinderea modernă prezintă o problemă ce nu poate fi înțeleasă decît printr-o metodă sistemică. Ca urmare, autorii fundamentează o nouă concepție de structurare a materialului lucrării în două sfere: contabilitatea producției și contabilitatea generală a întreprinderii. În acest sens, un loc important în economia lucrării îl ocupă problema organizării documentației primare, premisă majoră a realizării vocației informaționale a contabilității. De aici, importanța acordată fluxurilor și funcțiilor documentației primare a diferitelor forme de reflectare în contabilitate, posibilităților de prelucrare, în perspectiva mecanizării și automatizării evidenței. Conștienți de complexitatea problemelor analizate, a căror tratare exhaustivă este imposibilă într-o

fișe

● APĂRUTĂ de curînd în Editura politică, lucrarea Structuri economice în America Latină (București, 1974, 232 p.), de Constantin Mecu, doctor în economie, este consacrată, așa cum rezultă din titlu, examinării structurilor economice caracteristice țărilor Americii Latine contemporane. Folosind conceptul de structură, spune autorul, avem în vedere că orice societate se

re, în desfășurarea ei, „duce la realizarea societății capitaliste”, așa cum rezultă ea din acțiunea legilor economice ale economiei de piață și care contribuie la realizarea „ex-post” a echilibrului economic potrivit formulei: Investiții globale realizate (care rube de „civilizația capitalistă”) = Economisire spontană + Impozite + Inflație. Intrucit, spune autorul, „inflația ne privește pe toți și noi toți creăm inflație” (12), ea trebuie să fie acceptată ca atare, deoarece „ea provine nu atât din carentele politicienilor, din cursa de sporire a profiturilor, din cursa de mărire a salariilor, denunțate de unii și de alții, cât din prețul de realizare a dorințelor noastre... lupta împotriva poluării, restabilirea echilibrelor ecologice, modernizarea echipamentelor colective (transporturi în comun, învățământ, telefon etc.)”. Cu alte cuvinte, inovații de inflația puternică din zilele noastre din țările capitaliste sint, în egală măsură, toți membrii societății capitaliste pentru că toți nu vor să mai trăiască la fel ca înainte, că toți își propun acum dorințe noi și sporite și toți urmăresc același țel: îmbunătățirea calitativă a vieții lor, care nu se poate obține decât cu ajutorul unor sume sporite de bani, sume ce nu mai pot fi mobilizate ca înainte numai pe calea economiilor spontane și a impunerii fiscale. Pentru ca societatea capitalistă să poată „să ofere — spune mai departe autorul — civilizația dorită... este foarte echitabil să acceptăm să plătim un impozit

suplimentar” perceput prin intermediul inflației. Referindu-se la proporția acestui impozit, pe care el o situează la nivel de 7%, R. M. susține că nu este nimic rău și „nici chiar atât de scump” să plătești gradul dorit de civilizație, impus de condițiile moderne, cu un astfel de impozit suplimentar. „Dacă voim civilizație și libertate — susține autorul — trebuie să le plătim prețul”, dacă „dorim o mai mare justiție trebuie să acceptăm majorarea notei de plată, deoarece justiția este un lux cind ea comandă progresul”. Iată deci, cum sub masca apologiei „societății inflației”, cum în numele așa-ziselor: „civilizație și libertate burgheză” se încearcă să se fundamenteze necesitatea împovărării suplimentare a maselor de oameni ai muncii, a acceptării de către aceștia a „paludismului”, inflație care afectează nivelul de viață al oamenilor muncii, prin sporirea prețurilor în condițiile deflației și prin sporirea șomajului. Scopul urmărit de R. M. în cartea sa este evident. El își propune să obișnuiască masele din țările capitaliste să trăiască în condițiile creșterii prețurilor și a presiunii inflaționiste, motivind că în numele „civilizației” și „libertății” capitaliste, trebuie să se facă eforturi susținute deoarece dacă masele nu consimt să le facă astăzi, ele „vor trebui, totuși, să consimtă să le plătească mâine, dar cu un preț mult mai ridicat”. Iată pentru ce el consideră preceptele clasice îndreptate împotriva creșterii

prețurilor ca fiind inoperante, sfătuiește masele să nu lupte împotriva mărimii prețurilor și să nu ceară scăderea nivelului lor, intrucit aceasta ar însemna, chipurile, în accepțiunea sa, „acceptarea schimbării civilizației”, consimțirea deliberată a „reducerii diferitelor feluri de investiții, economice sau sociale”, sau, în caz contrar, acceptarea finanțării lor printr-o nouă impunere fiscală. Intrucit „creșterea presiunii fiscale duce, în circumstanțele actuale, la pericolul unei recesiuni brutale și ar cere din partea statului un mare curaj care s-ar lovi de împotrivirea celei mai mari părți a cetățenilor”, R. M. consideră inflația ca prezentind cel mai mare avantaj și, deci, de aci concluzia că lumea capitalistă trebuie să se acomodeze să trăiască în inflație. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în etapa actuală, după părerea sa, nu este posibilă deloc reducerea sumelor pentru investiții. Dimpotrivă, ele vor continua să se mărească deoarece sint determinate, pe de o parte, de revendicările permanente ale maselor, de aspirațiile „poporului la o mai mare justiție și civilizație”, iar pe de altă parte, de costurile crescînde pe care le impun: dezvoltarea industrială, urbanizarea, modernizarea echipamentelor colective și adaptarea lor la nivelul de viață dorit, dezvoltarea relațiilor internaționale, ajutarea țărilor în curs de dezvoltare, cercetările fundamentale, apărarea mediului ambiant, restabilirea echilibrelor ecologice etc.

Pretinzind că societatea pe care autorul și semenii lui o doresc este „o societate cu creștere economică accentuată în cadrul unui sistem economic închis” și că acțiunea legilor economice ale economiei de piață „le dă dreptul la această societate”, R. M. subliniază că o altă condiție care se mai cere a fi îndeplinită „este să se accepte instabilitatea monetară”, chiar dacă în urma ei unele compartimente ale economiei și părțile ale populației vor avea de suferit.

Inflația și instabilitatea monetară, pe care Maury le preconizează pentru dezvoltarea economiei capitaliste, creșterea economică accelerată și asigurarea „nivelului dorit de civilizație” sint fenomene care pun în realitate piedici unei dezvoltări economice viguroase și provoacă mari greutăți pe planul relațiilor interne și internaționale. Situația concretă a multor țări capitaliste care de ani de zile se zbat într-o inflație pronunțată, operează la devalorizări și revalorizări monetare repetate și înregistrează puternice dezechilibre în relațiile economice internaționale sint, considerăm, fapte concludente, care infirmă majoritatea „tezelor” autorului cărții „Societatea inflației” și, ca atare, ne scutesc de multe alte comentarii.

dr. Constantin BICHI

1) René Maury, La société d'inflation. Paris. Editions du Seuil. 1973. p. 13.

lucrare ce-și propune și evidente scopuri didactice, autorii rețin, mai ales, aspectele mai importante și de actualitate, cum ar fi: metodele evaluate de calculație a costurilor și rolul informațiilor corespunzătoare pentru conducerea întreprinderii.

Seminar internațional

● IN prima decadă a lunii decembrie s-a desfășurat la Moscova cel de-al doilea seminar organizat de Comisia economică O.N.U. pentru Europa, avînd ca temă problemele utilizării sistemelor de modele în planificarea, a informației și mașinilor electronice de calcul. Au prezentat comunicării oameni de știință din Anglia, Belaja, Bulgaria, Franța, R. D. Germană, Norvegia, Olanda, Ungaria și U.R.S.S.

Funcțiile monetare ale aurului

● IN articolul K voprosu o monetarnih funktsiiah zolota (Cu privire la problema funcțiilor monetare ale aurului), apărut în revista EKONOMICESKIE NAUKI (nr. 10/1974), V. Gabucian observă că aurul nu mai este în

condițiile actuale, un element necesar al procesului de schimb, deoarece acesta se realizează cu ajutorul banilor de hirtie. De aici nu rezultă că funcția de măsură a valorii, ar fi fost preluată de banii de hirtie. Valoarea mărfurilor există nu pentru că banii o măsoară, ea există în mod obiectiv și tot atât de obiectivă este și necesitatea măsurării ei. Înlăturarea aurului din circulația internă a diferitelor țări este legată de posibilitatea utilizării forțate a banilor de hirtie. În relațiile internaționale, însă, o asemenea înlăturare deplină — fie din partea dolarului, fie a D.S.T. — este exclusă, ceea ce reflectă specificul relațiilor capitaliste interstatale. În ce privește prețul aurului, autorul este de părere că în această privință, banii de hirtie funcționează ca instrument tehnic de comensurare a valorii aurului. Unii autori, ca D. Stadnicenko, consideră că nu aurul se vinde și se cumpără pe bani de hirtie, ci banii de hirtie se schimbă pe aur, în timp ce alții, ca S. Borisov, sint de părere că prețul în bani de hirtie al metalului monelar trebuie privit ca o categorie economică reală. Toate acestea nu pot însă duce, după opinia lui V. Gabucian, la concluzia dispariției oricărei deose-

biri între aur și celelalte mărfuri. Aurul încează să fie echivalent general și devine o marfă obișnuită doar în circulația internă. Pe arena internațională aurul continuă să se manifeste ca intruchipare ideală a valorii și să îndeplinească funcția de bani mondiali. Dacă în circulația internă aurul s-a demonetizat, în relațiile valutare internaționale funcțiile sale suferă anumite modificări.

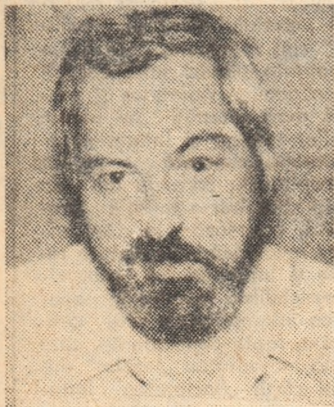
Inflația teoriilor despre inflație

● SUB semnătura profesorului André Fourcans a apărut în LE MONDE din 17 decembrie 1974 studiul Théorie de l'inflation et inflation de théories (Teoria inflației și inflația teoriilor), în care se analizează critic teoriile de circulație în Occident despre inflația actuală. André Fourcans distinge mai întii fenomenul de modificare a structurii prețurilor relative, adică majorarea sau diminuarea prețului unor mărfuri în raport cu al altor mărfuri, de creșterea continuă a nivelului general al prețurilor care caracterizează inflația. După părerea sa, creșterea de patru ori a prețului petrolului nu poate explica creșterea continuă a prețurilor; majorarea

bruscă a prețului petrolului a determinat o creștere a prețului tuturor bunurilor și serviciilor, dar această creștere ar fi trebuit să se oprească în momentul stabilizării prețului petrolului, ceea ce nu se întimplă. Profesorul A. Fourcans critică și teza relației inverse între inflație și șomaj, răspîndită în literatura economică occidentală și formalizată matematic sub denumirea de „curba Philips”. Lupta împotriva inflației poate majora șomajul, dar numai în mod provizoriu; opțiunea între costul social al inflației și costul social al șomajului pe termen scurt este de natură politică. Totuși, nu se poate justifica creșterea prețurilor ca mijloc de a asigura ocuparea integrală a forței de muncă. Reacțiile salariaților la variațiile nivelului general al prețurilor sint atât de rapide încît inflația a pierdut orice virtute în domeniul ocupării forței de muncă. Dimpotrivă, fără o incetinire a presiunilor inflaționiste sint amenințate echilibrul economic și ocuparea forței de muncă pe termen lung.

cu prof.

HARRY G. JOHNSON

„SUBIECTELE DE DISCUȚIE ÎNTE ECONOMIȘTI SÎNT TOT MAI NUMEROASE”

ECONOMISTUL canadian de renume internațional Harry G. Johnson s-a născut la Toronto în anul 1923. După absolvirea universității din Toronto și apoi a universităților Cambridge și Harvard din S.U.A., începe o carieră didactică la institute de învățământ superior economic din America de Nord și Europa occidentală, în special din Anglia (la King's College, la Universitatea din Manchester și apoi la London School of Economics and Political Science). În prezent este profesor de economie la Universitatea din Chicago (din 1959) și la cea din Geneva. Este membru la American Academy of Arts and Sciences (din 1964) și la British Academy (din 1969).

Dintre lucrările sale menționăm: „Comerțul internațional și creșterea economică” (1958), „Canada într-o economie mondială în schimbare” (1962), „Economia mondială la răscruce” (1965), „Politici economice față de țările mai puțin dezvoltate” (1967), „Eseuri de economie monetară” (1967), „Noul mercantilism” (în colaborare, 1974).

● Anul acesta s-a discutat foarte mult pe arena mondială despre necesitatea instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale. O contribuție în această direcție se așteaptă ca urmare a eforturilor de a îmbunătăți raportul de schimb, pină de curind net defavorabil țărilor în curs de dezvoltare...

— În ce privește problema raportului de schimb, fiecare țară are o anumită structură a comerțului său exterior, de care depinde acest raport de schimb. Dacă luăm țările în curs de dezvoltare în ansamblu, observăm că țările petroliere și-au îmbunătățit situația, la fel și unele țări producătoare de materii prime, în vreme ce situația altora s-a înrăutățit. Cele care obțin produse agroalimentare vor înregistra venituri sporite pentru o vreme. Dar nu se poate vorbi despre raporturi de schimb în general, pe ansamblu, deoarece un preț extrem de ridicat al petrolului, de exemplu, este bun pentru exportatori, dar are efecte negative asupra unor importatori.

În ce privește schimbarea actualei ordini economice internaționale, rezoluția sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. din aprilie-mai 1974 este o declarație politică, adoptată de guverne, dar cînd se pune problema de a trece la fapte, la acțiune, multe din ele le tergiversează.

● Un element component al transformărilor așteptate în relațiile economice internaționale îl reprezintă reorganizarea sistemului monetar internațional. Care este opinia dv. în legătură cu fluctuația cursurilor valutare, ținînd seama și de efectele ei asupra comerțului internațional?

— M-am pronunțat de multă vreme în favoarea cursurilor valutare fluctuante. Faptul că cel mai adesea printre principalii susținători ai acestui sistem este citat numele profesorului american Milton Friedman se explică prin aceea că el este de acord cu mulți alți susținători ai acestei teze. Țara din care vin, Canada, a avut mulți ani cursuri fluctuante, iar de cîte ori nu a avut s-a aflat în dificultate. Mă pronunț deci cu tărie în favoarea cursurilor fluctuante. Evidența empirică, la fel ca și studiile efectuate dovedesc că ceea ce provoacă daune comerțului exterior în țările occidentale este intervenția guvernului în încercarea de a menține fixe cursurile valutare atunci cînd ele n-ar trebui să fie fixe.

● Anul 1974 va rămîne în istoria recentă și ca Anul mondial al alimentației. Problematika sa depășește însă cu mult cadrul unui an. Care este opinia dv. în legătură cu situația actuală și cu perspectivele omenirii în acest domeniu?

— În unii ani — mă refer la țările dezvoltate — există relativ prea multe produse agroalimentare și fermierii se plîng de prețurile prea scăzute, iar în alți ani există prea puține și oamenii se plîng de prețurile prea ridicate. Ceea ce creează preocupări este o insuficiență a resurselor în general, dintre care cele alimentare sînt numai o parte. Creșterea producției agricole în lume și a randamentelor nu ridică probleme, după părerea mea, dacă se alocă în acest scop resursele necesare. Deci, în ceea ce privește

alimentația sînt optimist, dar sînt mai puțin optimist în ceea ce privește anumite zone.

● La Congresul mondial al economiștilor de la Budapesta, ați condus lucrările uneia din secțiuni. Aș dori să vă întreb ce posibilități de conlucrare internațională credeți că există în cadrul A.I.S.E. și care sînt perspectivele acesteia, inclusiv sub aspectul lărgirii sferei ei de cuprindere.

— Asociația internațională de științe economice grupa la început societățile naționale ale economiștilor din numai vreo 12 țări. Acum sînt membre societățile economiștilor din 45 de țări. Urmează ca societățile naționale din Asia și America Latină, inclusiv din țări socialiste, să adere și ele la A.I.S.E. Subiectele ce se cer discutate sînt mult mai numeroase acum, numărul economiștilor din lume a crescut și el foarte mult. Din acest motiv între congrese se reunesc în fiecare an grupuri specializate, care discută o anumită problemă (inflație, dezvoltare sau altele în genul acesta). Este vorba de grupuri relativ mici, de 30-40 de participanți...

● Dar unii dintre acești participanți sînt economiști dintre cei mai cunoscuți, laureați ai Premiului Nobel, savanți de renume mondial. De ce oare nu au participat mai mulți dintre ei și la Congresul Asociației, limitîndu-se să ia parte la reuniuni ca cele menționate de dv.?

— Premiul Nobel pentru economie a fost instituit nu cu prea mulți ani în urmă, de aceea și laureații lui sînt oameni în vîrstă, avînd peste 60 de ani sau chiar peste 70 de ani și deplasîndu-se deci mai greu. Numai unul dintre ei, Kenneth Arrow, are mai puțin, în jur de 52. Peste un număr de ani probabil că media de vîrstă a laureaților va coborî. Deocamdată însă există o întreagă pleiadă de economiști de seamă din anii '20 și '30 care nu trebuie decepționați. Ceea ce nu înseamnă că între cei mai liniți nu există personalități remarcabile. De altfel, președintele A.I.S.E. dinaintea profesorului Fritz Machlup, și anume Paul Samuelson, este astăzi unul dintre laureații Premiului Nobel.

● Credeți că în viitor Premiul Nobel pentru economie va fi acordat cu preponderență economiștilor care fac apel la matematică în lucrările lor?

— Depinde ce înțelegeți prin metode matematice. Dintre deținătorii Premiului Nobel cel mai mult au utilizat matematica Paul Samuelson și Sir John Richard Hicks. Jan Tinbergen și Simon Kuznets nu sînt deloc matematicieni în sensul profund al cuvîntului, ei utilizează matematica numai ca argument la îndemîna înțelegerii oricui. Așa după cum există premii pentru fizică teoretică sau pentru chimie, tot așa vor exista laureați ai Premiului Nobel pentru lucrări de economie matematică, iar alții pentru studii de economie istorică, așa cum este Kuznets, iar alții cum este de exemplu Wassili Leontief pentru crearea unui instrument care nu necesită multă matematică, lucrul fundamental la aceștia fiind organizarea informației de bază pentru a spori eficiența muncii economistului. Comitetul care decernează aceste premii cred că va arăta și în viitor aceeași înțelepciune ca pînă acum, acordîndu-le unor oameni care, fie că utilizează sau nu metode matematice, au avut o contribuție suficient de importantă la progresul științei.

Interviu de
Dinu DRAGOMIRESCU

FACTORII INTERNI ȘI EXTERNI AI EGALIZĂRII NIVELURILOR DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ÎN SOCIALISM [I]

Continuarea eforturilor în vederea asigurării unui progres social-economic accelerat al țării noastre în etapa următoare reprezintă unul din fundamentele strategice definitorii ale Programului partidului adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R. După cum a arătat la Congres tovarășul Nicolae Ceaușescu, „creșterea în ritm înalt a economiei naționale va duce la apropierea nivelului de dezvoltare a țării noastre față de statele socialiste mai avansate, față de alte țări dezvoltate din punct de vedere economic”¹⁾. Departe de a fi o dorință abstractă, înfăptuirea acestui obiectiv constituie — se subliniază în Program — una din problemele fundamentale ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și

creării bazei tehnico-materiale pentru trecerea la comunism.

Evident, problema apropierei din punct de vedere economic de țările dezvoltate, a egalizării nivelului dezvoltării este o problemă principală de importanță hotărâtoare nu numai pentru România și alte țări socialiste care au moștenit un anumit decalaj economic, ci pentru toate țările angajate în făurirea noii orînduiri. Multiplele sale implicații, interne și internaționale, atestă importanța ei de cerință fundamentală a progresului întregului sistem mondial socialist. De aici și necesitatea deosebită a cunoașterii profunde a procesului egalizării și a realizării pe această bază a unor previziuni clare ale dezvoltării lui în perspectivă.

ANALIZA COMPARATIVĂ, chiar sumară, a dezvoltării economice a țărilor membre ale C.A.E.R.²⁾ invederează concluzia că între acestea s-a manifestat, într-adevăr, o tendință generală de egalizare a nivelurilor și structurilor economice, deși tendința s-a desfășurat în timp și pe țări cu intensități diferite. Cu toate acestea, decalajele economice dintre țări continuă să fie încă mari. Înlăturarea lor cere înscrierea egalizării pe curba unei evoluții mai hotărâte în perioada următorilor 15—20 ani. Aceasta presupune ca țările cu un nivel economic mai coborât să realizeze în continuare o cadență mai accelerată decît celelalte țări socialiste dezvoltate industrial, fără ca ultimele să-și încetinească ritmul normal al creșterilor economice.

Deși reprezintă un proces obiectiv necesar, egalizarea nivelurilor de dezvoltare economică în socialism devine realitate nu de la sine, ci în condițiile unor acțiuni conștiente, respectiv ale unei politici economice adoptate anume în acest scop, atît pe plan național, cit și pe plan internațional, în domeniul colaborării economice dintre state. Menite să pună în valoare principalele căi, forme și stimulente ale procesului creșterii economice în direcția egalizării, aceste acțiuni au în vedere, pe de o parte, mobilizarea maximă și folosirea eficientă a eforturilor și resurselor proprii din fiecare țară, iar pe de altă parte, folosirea avantajelor diviziunii internaționale a muncii. Tocmai acest fapt îi are în vedere și Programul Complex cînd precizează că „Principalele căi ale apropierei și egalizării treptate a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor membre ale C.A.E.R. sînt înainte de toate mobilizarea maximă și folosirea eficientă a eforturilor proprii și a resurselor țării, precum și folosirea avantajelor diviziunii internaționale socialiste a muncii”.

cii, astfel ca România să ajungă la nivelul statelor dezvoltate atît în ceea ce privește producția și venitul național pe locuitor cit și condițiile de viață ale populației”³⁾.

Ridicarea României în rîndul țărilor avansate industrial impune un dinamism economic înalt și în viitor. Astfel, după datele cuprinse în documentele adoptate de Congresul al XI-lea al P.C.R., în perioada 1971—1990 venitul național va crește de 5—6 ori (ritm mediu anual 8,4—9,1%), producția industrială de 6—8 ori (ritm mediu anual de cca. 9,5—10,1%), producția agricolă de peste 3 ori (ritm mediu anual de 5,6%). Socotit pe locuitor, venitul național va spori la circa 2 500—3 000 dolari în 1990.

I. Egalizarea — rezultat necesar al acțiunii factorilor interni și externi

EGALIZAREA nivelurilor și structurilor economice continuă, așadar, să reprezinte una din sarcinile istorice ale dezvoltării sistemului mondial socialist. Preocupările speciale manifestate în acest domeniu la nivelul țărilor membre ale C.A.E.R. și exprimate în Programul Complex, au evidențiat faptul că pentru transpunerea în practică a cerinței egalizării, este necesar să se folosească nu numai factorii creșterii economice în general, care acționează în toate țările, unii chiar mai puternic în țările dezvoltate, ci și factorii proprii egalizării.

Ca și factorii creșterii economice, factorii specifici ai egalizării își au sediul tot în condițiile interne și externe ale țărilor socialiste. Pe de altă parte, factorii egalizării acționează nu izolat de primii, ci în cadrul și prin intermediul lor. Între toți acești factori — interni și externi, ai creșterii și ai egalizării economice — există, dar, o unitate dialectică. Recunoașterea acesteia este o necesitate obiectivă și devine una din temeliile teoriei marxist-leniniste a dezvoltării social-economice a țărilor socialiste în condițiile apartenenței lor la sistemul mondial socialist, precum și la economia mondială contemporană.

Reflectînd această dublă cerință, România socialistă, țară care a moștenit o intîrziere economică de peste 100 de ani, s-a angajat, încă de la început, la înfăptuirea unui vast program de edificare a unei noi economii, tinzînd în permanență spre nivelurile și structurile economice cele mai înaintate. În mod sintetic, succesele remarcabile obținute pînă în prezent sînt exprimate de creșterea venitului național pe locuitor, la 800 dolari în 1973. Astfel, poporul nostru angajat în transversarea unei noi etape istorice: făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, își propune ca pînă în 1990 să obțină „în toate domeniile o creștere substanțială a productivității mun-

II. Rata și eficiența înaltă a acumulării, factor intern hotărîtor al egalizării

SE ÎNȚELEGE de la sine că o atare creștere a venitului național nu poate fi realizată fără

Tabelul nr.1

Indicatori și perioade	România	Bulgaria	Cehoslovacia	PDG	Polonia	Uniunea Sovietică	URSS
Medii anuale							
1. Rata acumulării^{x)}							
-1966-1970	30,5	31,7	22,9	21,4	28,0	24,5	27,4
-1971-1973	33,0	25,2	25,7	22,5	31,8	27,5	28,1
2. Ritmul creșterii venitului național							
-1966-1970	7,7	8,7	6,9	5,2	6,0	6,8	7,8
-1971-1973	11,0	7,8	5,0	5,2	9,7	6,2	5,9

x) Ratele medii anuale ale acumulării sînt stabilite ca medii nu ponderate, ci aritmetice. În interpretarea comparativă a celor doi indicatori trebuie să se facă rezerva că efectele acumulării dintr-o perioadă dată nu se regăsesc integral în creșterea economică din aceea perioadă. Întrucît însă acest neajuns se extinde asupra tuturor țărilor comparabilele dintre ele nu poate suferi modificări esențiale.

Sursa: Calculat pe baza datelor din publicațiile statistice ale CAER și naționale (pentru România).

Tabelul nr.2

Perioada	România	Bulgar- ria	Ceho- slova- cia	R.D.G.	Polo- nia	Unga- ria	URSS
1961-1965	0,05	1,18	1,14	1,14	0,94	1,09	1,16
1966-1970	1,15	1,11	0,89	0,89	1,02	0,89	1,02
1971-1973	0,99 ^x	1,01	1,00	1,02	0,99	1,05	1,09

x) 1971-1972.

antrenarea, pe lângă factorii creșterii economice în general, și a factorilor proprii egalizării.

Din acest punct de vedere, rata acumulării în România, mai înaltă decât în țările dezvoltate, a reprezentat și va continua să reprezinte factorul intern hotărâtor al egalizării. Rata acumulării exprimă efortul material la care se angajează un popor pentru a-și dezvolta economia. În termeni statistici, acest efort, care definește una din opțiunile fundamentale ale politicii economice a României, înseamnă, în mod concret, o rată a acumulării de 30,5% în perioada 1966-1970 și, după datele preliminare, de peste 33% în perioada 1971-1975; acumularea este prevăzută a reprezenta 33-34% din venitul național în cincinalul următor (1976-1980) și 30-32% în restul perioadei, până în 1990.

Comparativ cu celelalte țări membre ale C.A.E.R. rata acumulării în România, precum și rolul ei ca factor al egalizării — avem în vedere efectele sale asupra creșterii veniturii naționale — au cunoscut următoarele dimensiuni. (vezi tabelul nr. 1).

Se poate observa că acumularea în țările mai puțin dezvoltate devine un factor al egalizării — cind celelalte condiții, mai ales de eficiență, rămân egale — numai prin rata sa mai înaltă decât în celelalte țări. Cazul României, de care ne ocupăm în acest studiu, este pilduitor sub acest aspect: ridicarea ratei acumulării de la 30,5% în 1966-1970 la 33% în 1971-1975 este însoțită și de o sporire substanțială a ritmului de creștere anuală a veniturii sale naționale.

Acumularea își exercită însă rolul său de factor al creșterii și egalizării nivelurilor economice nu numai prin amploarea proporției sale din venitul național, ci și prin eficiența utilizării ei. Analiza comparativă între țări din acest unghi de vedere evidențiază o serie de noi aspecte, utile pentru stimularea procesului de egalizare atît pe plan național, cît și pe plan internațional, la nivelul C.A.E.R. În lumina datelor de care dispunem, putem urmări comparativ tendințele în evoluția eficienței acumulării prin raportarea indicelui de creștere a fondurilor fixe productive la cel al creșterii veniturii naționale (ultimul considerat egal cu 1,0). Se obține astfel coeficientul necesarului de fonduri fixe suplimentare pentru creșterea cu un procent a veniturii naționale. Iată rezultatele acestui calcul (tabelul nr. 2).

Variațiile coeficientului sînt invers proporționale cu variațiile eficienței acumulării. Cercetînd această corelație în cazul României comparativ cu celelalte țări membre ale C.A.E.R. în cadrul celor trei perioade, putem evidenția următoarele constatări.

În condițiile în care fondurile investite au un randament crescînd, se poate afirma că acumularea capătă, prin rata și eficiența ei, atribuțiile necesare unui factor al egalizării. Și într-adevăr, în țara noastră, în actualul dece-

niu, rata înaltă a acumulării este însoțită de măsuri importante pe linia utilizării ei mai eficiente, prin sporirea părții sale productive și creșterea veniturii naționale la 1000 lei acumulare, prin continuarea procesului de industrializare și ridicarea gradului de va-

lorificare a resurselor naturale și umane, prin continuarea procesului de restructurare a economiei în sensul diversificării și modernizării ei pe baza dezvoltării prioritare a ramurilor purtătoare de progres tehnic, prin dezvoltarea cercetărilor științifice și a învățămîntului, prin lărgirea deschiderii externe a economiei românești etc. în care se circumscriu factorii interni ai egalizării, se concretizează în posibilitatea unui ritm de dezvoltare al economiei noastre mai înalt decât în țările industrializate.

III. Cerințe ale egalizării față de colaborarea economică internațională

DAR, înfăptuirea unui program atît de vast, la capătul căruia țara noastră urmează a egala nivelurile și structurile economice din țările dezvoltate, solicită, cum este și firesc, pe lângă mobilizarea unor mari eforturi interne, și utilizarea largă a avantajelor pe care le poate oferi colaborarea economică a României cu țările membre ale C.A.E.R., cu toate țările socialiste, precum și cu celelalte state ale lumii. Este vorba, cu alte cuvinte, de utilizarea unor factori externi ai egalizării.

O primă problemă care se pune din acest punct de vedere și a cărei rezolvare judicioasă poate orienta colaborarea în direcția egalizării, este următoarea: pot toate țările să utilizeze la maximum marile potențe ale colaborării economice internaționale? Se știe că, prin formele sale avansate, între care amintim mai ales cooperarea și specializarea internațională în producție, colaborarea economică dintre țări coboară din sfera circulației produsului marfă în sfera producției materiale și științifice. În urma acestei mutații, ea se transformă dintr-un simplu factor de schimb de mărfuri, într-unul de modernizare, concentrare și eficiență a producției, adică într-un factor de creștere economică. Noile potențe ale colaborării economice internaționale nu se răsfrîng însă în mod egal asupra țărilor. Această, din cauza deosebirilor mari care există între ele în: a) structura relațiilor economice externe; b) nivelul productivității muncii sociale și c) volumul schimburilor economice pe locuitor. Cunoașterea, chiar sumară, a implicațiilor acestor procese poate aduce un plus de fundamentare a cerințelor pe care țările mai puțin dezvoltate le pun în fața colaborării economice internaționale pentru a grăbi procesul egalizării.

În cazul structurii relațiilor economice externe, structură care reflectă în fond starea economică internă a țărilor respective, este vorba mai ales de dezechilibrul — cu atît mai mare și mai îndelungat cu cît țara este mai slab dezvoltată industrial — dintre importul și exportul diferitelor categorii de produse: industriale și agricole, materii prime și prelu-

crate etc. Mai concret, este vorba de faptul că țările mai slab dezvoltate comparativ cu cele dezvoltate exportă mai multe produse prelucrate decît prelucrate, mai multe produse agricole decît industriale. De exemplu, în România și Bulgaria grupul de mărfuri: combustibil, materii prime minerale, metale și produse agricole reprezenta, în 1960 aproape 75% și respectiv 56% din total export (față de 22,7% și 31,1% în R.D.G. și R.S.C.), iar în 1970 — aproape 50% și respectiv 52% (față de 26% și 25,2% în R.D.G. și R.S.C.).

La această situație se adaugă dezechilibrul dintre importul și exportul de mașini și utilaje ale țărilor mai slab dezvoltate. Problema se pune sub cel puțin două aspecte mai importante, strîns legate între ele.

Primul constă în ponderea mai mare a importului decît a exportului de mașini și utilaje. De exemplu, în 1970, cu tot progresul incontestabil înregistrat în dezvoltarea și diversificarea industrială a țării noastre, ponderea mașinilor reprezenta 22,8% la export și 44,3% la import, față de 4,2% și 37,1% în 1950. De menționat că ponderea mașinilor la export a reprezentat în întreaga perioadă 1960-1970 între 45,1 și 50,2% în R.S.C. și între 49 și 52% în R.D.G. Pentru România, așadar, soldul pasiv mare și îndelungat al comerțului său cu mașini constituie încă unul dintre factorii de presiune asupra balanței de plăți externe, cu multiple implicații asupra dezvoltării industriale.

Al doilea aspect constă în gradul mai redus de valorificare a metalului. Pentru a obține aceeași valoare, țara cu un nivel de industrializare mai coborît consumă și deci și exportă prin mașinile respective o cantitate mai mare de metal decît țările industrializate. De exemplu, în 1970, în cadrul țărilor membre ale C.A.E.R., consumul de metal cel mai mic pentru aceeași unitate valorică a producției industriale constructoare de mașini l-a avut R.D.G. Față de acest consum considerat egal cu 1,0, nivelurile respective din celelalte țări indică următorii multipli: 1,7 și 1,88 în U.R.S.S. și Bulgaria; 2,36 și 2,68 în Polonia și Ungaria; 3,48 și 4,56 în Cehoslovacia și România⁴⁾. Cauzele acestor diferențe mari în valorificarea metalului rezidă mai ales în orientarea structurală a industriei constructoare de mașini, structură care este puternic influențată de ponderea mai ridicată în țara noastră a produselor mari consumatoare de metal, iar în R.D.G. — a produselor mari consumatoare de muncă complexă. Această stare de lucruri reprezintă un argument în plus — dacă mai era nevoie — în favoarea necesității de a continua industrializarea socialistă a țării noastre și modernizarea structurilor industriale prin promovarea priorității, și mai hotărîntă decît pînă acum, a ramurilor „industrializante”, în stare să asigure un grad superior de prelucrare a metalului. Se înțelege de la sine că satisfacerea acestei nevoi se pune ca o problemă de prim ordin nu numai orientării structurale a eforturilor interne, ci și colaborării economice și tehnico-științifice a României cu țările membre ale C.A.E.R.

Diferențele între țări în nivelul productivității muncii sociale determină diferențe și în ceea ce privește participarea la avantajele colaborării economice internaționale. De exemplu, în 1973, cind un locuitor al României producea circa 800 dolari venit național, diferența față de o țară socialistă dezvoltată cum este R.D.G. ajungea după unele surse chiar pînă la 2,95 : 1.

Dacă luăm în considerare nu întreaga populație, ci numai cea ocupată în sfera producției materiale — 80,2% din populația ocupată în R.D.G. și 89,4% în România — rezultă că diferențele respective sînt și mai mari. Indiferent cum sînt calculate, și ce surse folosim, diferențele în productivitatea muncii sociale sînt considerabile; ele înseamnă că, pentru aceeași valoare în schimburile reciproce, cele două țări cheltuiesc cantități de muncă inegale, invers proporționale cu diferențele amintite. Din această cauză, în țările mai puțin dezvoltate are loc o scurgere de substanță economică în exterior, spre țările mai dezvoltate. Înlăturarea acestei situații, respectiv a tributului plătit pentru decalajele economice moștenite, cere ridicarea productivității muncii sociale din țările mai slab dezvoltate la nivelul celei din țările avansate industrial.

Comerțul exterior pe locuitor, mai scăzut în țările mai slab dezvoltate, reduce și el amploarea avantajelor participării la schimburile economice internaționale.

Imprejurările succint arătate anterior demonstrează că, așa cum susțin și alți economiști, țările cu un nivel de industrializare mai coborît au mai puține posibilități de a participa la diviziunea internațională a muncii și că, din această cauză, ele obțin un efect economic mai redus decît țările dezvoltate. Este evident că existența unei asemenea situații poate încetini procesul de apropiere și egalizare a nivelurilor de dezvoltare economică. Pentru ca aceasta să nu se întimplă, este necesar ca țările cu un nivel economic mai coborît să-și orienteze astfel dezvoltarea economică, încît să poată participa la diviziunea internațională a muncii cu o structură de produse bazate pe o productivitate a muncii, realizată la nivelul celei cunoscute pe plan internațional. Este necesar de asemenea ca egalizarea să devină unul din principiile fundamentale ale tuturor acțiunilor și relațiilor economice internaționale socialiste.

Realizarea acestui principiu pune în fața colaborării dintre țările socialiste necesitatea respectării unui minim de cerințe. Una dintre

acestea, reflectată și în Programul Complex, constă în aceea că „Problemele apropierei și egalizării treptate a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor membre ale C.A.E.R. trebuie să fie luate în considerare în toate domeniile și formele concrete ale colaborării”. Dealtfel, lichidarea decalajelor economice moștenite și egalizarea nivelurilor economice trebuie să devină un principiu de bază al colaborării nu numai la nivelul comunității țărilor socialiste, ci și la nivelul întregii comunități mondiale, ca parte organică a noii ordini ce se cere a fi instaurată în relațiile dintre state.

O altă cerință este aceea că **formele colaborării economice care leagă țările între ele în sfera producției, cum ar fi cooperarea și specializarea internațională în diverse domenii de activitate, să se realizeze și în țările mai puțin dezvoltate la nivelul productivității muncii celei mai înalte**, cunoscute pe plan mondial. Altfel procesul egalizării este considerabil îngreuiat, dacă nu chiar înlocuit cu un proces de adîncire a inegalităților.

O cerință importantă este, de asemenea, necesitatea acordării de facilități țărilor mai puțin dezvoltate industrial, pentru o participare fără nici un fel de restricții la toate formele de colaborare economică și tehnico-științifică. Sub acest aspect, Programul Complex cuprinde o serie de prevederi a căror aplicare poate contribui la sporirea potențelor creatoare interne ale fiecărei țări. Este vorba, în primul rînd, de prevederea după care „în cazurile necesare se preconizează condiții prioritare de colaborare, ca mijloc suplimentar de dezvoltare a economiei țărilor mai puțin dezvoltate din punct de vedere industrial”, și în al doilea rînd, de „acordarea unui ajutor și sprijin material țărilor mai puțin dezvoltate din punct de vedere industrial” în domeniile specializării și cooperării internaționale în producție, colaborării tehnico-științifice, creditelor și preferențelor.

Neîndoindu-ne, asemenea prevederi cuprinse în Programul Complex dau expresie clară necesității ca, în cadrul colaborării economice internaționale, să fie evidențiați **factorii externi proprii egalizării**. Valorificarea acestora presupune materializarea lor într-o suită de măsuri și acțiuni practice, adoptate la nivel bilateral și multilateral. În acest scop, ceea ce se impune de la început, ca premisă generală, este analiza sistematică a nivelurilor economice și luarea în considerare a nevoilor specifice ale țărilor mai slab dezvoltate în întreaga activitate de cordonare a principalelor direcții ale dezvoltării economiei și colaborării reciproce a statelor membre ale C.A.E.R.

O primă asemenea nevoie este aceea a **investițiilor**. Cu cit o țară este mai slab dezvoltată, cu atît această nevoie este mai mare și cu atît posibilitățile interne de a o satisface sînt mai reduse. De aici și importanța deosebită a surselor externe de investiții. Un calcul sumar pentru țara noastră poate sugera dimensiunile mari ale efortului investițional necesar. Dacă în perioada 1951—1973, pentru a spori venitul național pe locuitor cu circa 700 dolari (S.U.A.), investițiile s-au ridicat la peste 1 000 miliarde lei, în perioada 1974—1990, pentru a spori de 4 ori acest venit, va fi necesar ca și volumul investițiilor să crească de cel puțin 4 ori. Spunem „cel puțin” pentru că în realitate necesarul va fi mai mare. În asigurarea acestor investiții, care probabil vor

depăși suma de 4 000 miliarde lei, sursele externe pot aduce o contribuție consistentă, mai ales sub forma **creditelor de dezvoltare**. În acest sens, țările dezvoltate pot acorda asemenea credite pe bază de avantaje reciproce sau sub formă de ajutor: credite cu dobîndă mai mică decît dobînda pieței, sau fără dobîndă. De asemenea un rol mai important decît pînă în prezent l-ar putea juca și Banca Internațională de Investiții din sistemul C.A.E.R. Aceasta ar putea lua în considerare în politică sa de credite anumite priorități și condiții mai avantajoase pentru țările membre mai slab dezvoltate industrial.

Un alt grup de **nevoi majore apare în legătură cu materiile prime**. În cazul României, problema se pune sub două aspecte. Este vorba, pe de o parte, de nevoia crescîndă de materii prime și materiale cu caracter deficitar (minereu de fier și fero-aliaje, cocs metalurgic și cărbune cocsificabil, petrol, celuloză, azbest, nichel, cupru, bioxid de titan, concentrate de apatită, materii prime vegetale etc.) Pondere lor înaltă, oscilînd între 42% și 53% în perioada 1950—1973, în totalul importului definește totodată și importanța acestei probleme pentru progresul economiei noastre naționale. Pe de altă parte, este vorba de necesitatea atragerii în circuitul economic a resurselor naturale proprii, încă neutilizate în scopuri productive, și a valorificării superioare, prin creșterea gradului de prelucrare, a tuturor resurselor naturale proprii din import care se industrializează în țara noastră.

Un al treilea grup de **nevoi îl reprezintă mașinile și utilajele**. Și în acest caz, problema îmbracă două aspecte: nevoia de a importa un volum important de astfel de mărfuri și nevoia de a exporta o parte crescîndă din produsele industriei noastre constructoare de mașini.

Cercetarea științifică și pregătirea de cadre calificate reprezintă un alt domeniu de necesități în care colaborarea și cooperarea internațională pot contribui la ușurarea eforturilor materiale cerute în țările mai slab dezvoltate industrial, pentru rezolvarea problemelor respective.

Este evident că nu am epuizat întreaga varietate de nevoi și probleme care se pun în fața dezvoltării economice a țării noastre și în soluționarea cărora colaborarea economică internațională este așteptată să aducă, în completarea eforturilor interne, o contribuție mai consistentă decît pînă în prezent. Cu toate acestea, nevoile și problemele evidențiate mai sus apar suficiente pentru a fundamenta direcțiile și țelurile colaborării economice a României cu țările socialiste, precum și formele și metodele acesteia, menite să dea conținut contribuției mai mari pe care orice țară mai slab dezvoltată o așteaptă de la colaborarea amintită în procesul de lichidare a decalajelor moștenite și de ridicare a nivelului și structurii sale economice la cele ale țărilor avansate industrial. Reflectînd cerințele egalizării, colaborarea economică intrasocialistă contribuie astfel la creșterea economiei fiecărei țări și, pe această bază, la întărirea pozițiilor socialismului și sporirea forței și influenței sale pe scară mondială.

1) Nicolae Ceaușescu, Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea și sarcinile de viitor ale partidului, „Știința”, 26 noiembrie 1974.

2) Vezi articolul „Egalizarea nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor socialiste — Evaluări și tendințe”, Revista Economică nr. 13/1974.

3) Nicolae Ceaușescu, „Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român”, Expunere la adunarea solemnă din Capitală, 7 mai 1971, București, Edit. pol., 1971, pag. 35—36.

4) Calculat pe baza datelor din Anuarul statistic al Republicii Socialiste România, 1973, pag. 582 și 603, și I. Beliaev, L. Semionova: „Sozialisticeskaia integraciia i mirovoie hozeaistvo”, I.M.O., Moscova, 1972, pag. 120.

5) U. N. Statistical Yearbook 1971 și 1972; Business International, februarie 1974.

Argumente pentru o nouă ordine economică internațională

SPRE O ORGANIZARE VALUTAR-FINANCIARĂ RAȚIONALĂ

IN CADRUL eforturilor actuale de edificare a unei noi ordini economice și politice mondiale, de care — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XI-lea al partidului — depinde mai mult ca oricând viitorul omenirii, găsirea de soluții pentru așezarea pe o bază rațională și echitabilă a relațiilor valutare și financiare dintre țările lumii ocupă un loc deosebit de important.

Problemele internaționale au astăzi un caracter global. Ar fi greu de conceput, de exemplu, procesul politic al edificării și menținerii păcii și securității internaționale fără un proces paralel de înlăturare a premiselor unei evoluții ascendente, echilibrate, a relațiilor economice bi- și multilaterale. La rândul său, această evoluție este inseparabil legată, așa cum se scoate în evidență în cele ce urmează, de elaborarea și realizarea unei ordini monetare internaționale, adică a unui sistem de norme care să reglementeze aspectele valutare și financiare ale raporturilor economice dintre națiuni. Promovarea aspirațiilor și dezideratelor social-economice și politice ale popoarelor este deci implicit legată de instaurarea unei noi ordini valutare-financiare internaționale.

Un proces evolutiv de reformă

INCĂ MAI ÎNAINTE ca sistemul monetar internațional elaborat în 1944 la Bretton Woods să-și fi dovedit anacronismul și să fi fost definitiv înlăturat, la 15 august 1971, din practica popoarelor, o serie de cercetări individuale și colective, mai mult sau mai puțin accidentale, au avut ca temă reforma acestui sistem.

La 26 iulie 1972, în procesul de elaborare a unei noi ordini în domeniul valutare-financiar a început o etapă nouă. În acea zi, printr-o rezoluție a guvernatorilor Fondului Monetar Internațional (F.M.I.), a fost creat „Comitetul Consiliului guvernatorilor F.M.I. pentru reforma sistemului monetar internațional și problemele conexe” (denumit pe scurt Comitetul celor 20). După o activitate de aproape doi ani, acest comitet a prezentat la 14 iunie 1974 raportul său final, precum și o „schită” a reformei.

În raportul Comitetului celor 20 se menționează că din cauza incertitudinilor pe care inflația, criza energetică și alte surse de instabilitate le-au făcut să planeze asupra economiei mondiale și îndeosebi asupra posibilităților de echilibrare a balanțelor de plăți un nou sistem monetar internațional nu va putea fi convenit și aplicat în ansamblu decât după o perioadă interimară, nedefinită în timp. Ca urmare, Comitetul celor 20 a considerat ca fiind „de cea mai mare importanță” luarea de măsuri imediate pentru începerea unui proces evolutiv de reformă, precum și racordarea la principiile reformei a celorlalte măsuri care se vor lua în acest domeniu în cursul perioadei interimare¹⁾.

După înseși afirmațiile — foarte prudente — cuprinse în raportul Comitetului celor 20, schița reformei, elaborată de Comitet, este mai curând „o indicație asupra orientării generale” pe care ar putea să o aibă în viitor sistemul monetar internațional și mai puțin cristalizarea coerentă și atotcuprinzătoare a unui nou sistem. Din examinarea schiței rezultă următoarele „indicații” mai importante :

— lărgirea supravegherii și gestiunii internaționale într-un număr de domenii importante și, în consecință, sporirea rolului F.M.I. ca organism de supraveghere și sprijinire a aplicării sistemului, comparativ cu rolul care

ii fusese încredințat în vechiul sistem de la Bretton Woods ;

— elaborarea unei proceduri mai eficiente și mai simetrice (adică valabilă atât pentru țările cu deficite, cât și pentru cele cu excedente de balanță) de ajustare (echilibrare) a balanțelor de plăți care, lăsând țărilor interesate, pe cât posibil, alegerea propriei lor politici, ar asigura totuși, printr-un proces de evaluare bazată pe indicatori ai rezervelor și pe presiuni (sanțiuni) progresive, că țara în cauză va declanșa o acțiune corespunzătoare de ajustare, atunci când aceasta va fi necesară ;

— restabilirea convertibilității, aceasta fiind considerată de Comitetul celor 20 ca o contribuție la îmbunătățirea lichidității globale, ca un mijloc de evitare a creșterii necontrolate a proporției valutilor de rezervă (mai precis, a dolarilor S.U.A.) în structura rezervelor internaționale ale țărilor membre (aluție la inundarea cu dolari neconvertibili a băncilor centrale din principalele țări partenere ale S.U.A. în anii crizei sistemului valutare internațional) ;

— ridicarea D.S.T.-urilor (a drepturilor speciale de tragere) la rangul de principal instrument de rezervă, concomitent cu reducerea rolului aurului și valutilor de rezervă în această funcție ;

— sprijinirea dezvoltării economice și promovării unui flux net sporit de resurse reale spre țările în curs de dezvoltare.

Probleme cheie nerezolvate

O ETAPĂ nouă va fi inaugurată, în procesul elaborării viitoarei ordini valutare-financiare internaționale, odată cu începerea în ianuarie 1975 a lucrărilor „Comitetului interimar al Consiliului guvernatorilor F.M.I.”. Acest comitet, propus de Comitetul celor 20 pentru a-i succeda și instituit prin hotărârea sesiunii anuale a Consiliului guvernatorilor F.M.I. din 30 septembrie — 4 octombrie 1974, își va aduce contribuția la stabilirea principiilor și tehnicilor de lucru ale noii ordini monetare internaționale. Munca se anunță a fi foarte dificilă, ținând seama de complexitatea problemelor ce trebuie soluționate, de interesul în joc și de situația de criză din economia mondială.

Credem că nu vom fi departe de adevăr

dacă vom afirma că în noul cadru al Comitetului interimar, lucrările de reformă vor continua pe linia „orientării generale” date de Comitetul celor 20. Aceasta, deoarece concepția fundamentală care stă la baza acestei orientări reprezintă de fapt chintesența tezelor moderne privind sistemul de reglementare a relațiilor monetare internaționale. „Noi nu am inventat reforma în cadrul Comitetului celor 20”, afirmă C. J. Morse, unul dintre specialiștii cei mai inițiați în activitatea comitetului. „Noi am moștenit-o de la sugestiile cuprinse în materialele întocmite de Keynes pentru Bretton Woods ; de la viziunea lui Triffin, Bernstein și alții din anii 1950 ; de la discuțiile oficiale îndelungate din anii 1960 care au dat naștere într-o anumită conjunctură D.S.T.-urilor ; în sfârșit, cel mai recent, de la studiile Consiliului executiv al Fondului în primii ani ai deceniului actual cu privire la sistemul cursurilor valutare și la reformă”²⁾. Această ilustră linie geneologică nu l-a împiedicat pe Morse să recunoască deschis ceea ce lumea a constatat de la început și anume că din lucrările Comitetului celor 20 a rezultat o concepție „în linii mari” și că unele „detalii esențiale” au rămas să fie precizate de continuatorii comitetului.

Realitatea este, probabil, mai întunecată decât a văzut-o, cu ochi părintești, unul dintre făuritorii schiței de reformă, deoarece există nu numai amănunte, fie ele și esențiale, ci și probleme cheie care nu au putut fi rezolvate de forumul reprezentativ al celor 20. Moștenirea lăsată de vechiul comitet, cu toate rădăcinile ei adânci în gândirea monetară contemporană, cuprinde deci o serie de probleme nelămurite, asupra cărora există controverse. Citeva din ele vor fi amintite în cele ce urmează.

Parități și cursuri valutare

FAPTUL că începem cu această problemă are o rațiune : după părerea noastră, modul de stabilire a parităților și cursurilor definește întreaga structură a unui sistem monetar.

În ordine istorică, etalonul aur s-a caracterizat prin parități fixe și prin admiterea unei fluctuații a cursurilor automat limitată de așa-numitele „puncte de aur”, inferior (de intrare a aurului în țară) și superior (de ieșire a aurului). Etalonul aur-dezize a preluat de la etalonul aur principiul fixității relative a acestor mărimi. Astfel, intrucit sistemul valutare internațional de la Bretton Woods a fost organizat în jurul etalonului aur-dezize, statutul F.M.I. prevede fixitatea parităților definite în aur sau dolari S.U.A., modificarea lor constituind o excepție motivată de apariția unor „dezechilibre fundamentale” și putându-se efectua numai cu autorizarea F.M.I. În ce privește cursurile valutare, intrucit în condițiile aplicării etalonului aur-dezize „punctele de aur” nu mai funcționau, s-a căutat să se asigure, de astă dată pe cale intervenționistă și nu automată, o stabilitate relativă a lor. A fost fixată o limită de fluctuație de plus sau minus 10% față de paritate (ulterior 2,25%), iar autoritățile monetare au fost obligate să intervină pe piață pentru respectarea acestei limite, ceea ce implica existența la dispoziția

acestor autorități a unor rezerve de instrumente de plată internaționale în fiecare țară. Dimpotrivă, un sistem monetar care s-ar baza pe flotarea liberă a cursurilor ar face inutile paritățile, ar dispensa autoritățile monetare de intervenție pe piață, ar pune capăt creării de rezerve de mijloace de plată internaționale, ca și mișcărilor speculative de capitaluri pe termen scurt. În plus, un asemenea sistem ar duce la echilibrarea automată a balanțelor de plăți, cel puțin în principiu.

Cum va putea arăta noua ordine în această privință, în perspectiva deschisă de schița reformei?

Comitetul celor 20 a optat pentru „parități stabile dar ajustabile”, cu admiterea temporară a flotării cursurilor valutare ca o tehnică utilă în anumite cazuri justificate. Aceasta înseamnă că propunerile comitetului au recurs la o cale de mijloc între principiul „fixității” adoptat la Bretton Woods și cel al „flotării” practicat în condițiile de criză monetară ale actualei perioade interimare.

Calea de mijloc reprezintă, firește, un compromis. În cazul de față, compromisul a luat ceva de la sistemul din 1944, menținând paritățile însă neobligându-le să fie „fixe”, ci numai „stabile”, și acceptând ca modificările de parități să se efectueze oricând se consideră necesar și printr-o tehnică simplificată. Pe de altă parte, compromisul a luat ceva și de la actuala practică a flotării, admitând-o însă nu ca o regulă generală, ci ca un rău necesar în anumite împrejurări, ceea ce înseamnă că, în acele împrejurări, cursurile valutare vor putea flota nelimitat. Regula generală va fi însă „stabilitatea” cursurilor, adică, probabil, o fluctuație în limite ceva mai largi decât permitea vechiul sistem, recunoscându-se prin aceasta, în mod implicit, că intervențiile pe piață ale autorităților monetare vor fi mai departe indispensabile, deși mai puține și de mai mică amploare decât în condițiile „fixității” impuse de vechiul sistem. Iată deci că schița formulată oferă o gamă de posibilități, începând cu stabilitatea și ajungând la flotarea fără limite.

Dacă ținem seama de faptul că raporturile valorice dintre monede trebuie să sprijine desfășurarea echilibrată și echitabilă a comerțului mondial, iar aceasta se întâmplă numai dacă ele sînt stabile, evantaiul atât de deschis al posibilităților oferite în această privință de schița reformei nu creează certitudinea că viitoarea ordine valutar-financiară va constitui un garant al stabilității și echilibrului în relațiile dintre state.

Din această cauză, la sesiunea anuală a Fondului Monetar Internațional din toamna anului 1974, intervențiile unor guvernatori au criticat soluția adoptată, îndeosebi pentru încercarea de legalizare a modificărilor prea dese de paritate și a flotării cursurilor valutare. Astfel, în intervenția sa, guvernatorul pentru România, Florea Dumitrescu, a arătat că „viitorul sistem monetar internațional va trebui să determine realizarea unui raport echitabil între diferitele monede naționale, cu parități reale, fundamentate pe legile economice, modificabile numai în cazul existenței unor justificări temeinice și numai pe bază de criterii și forme convenite de consultare internațională, cu cursuri valutare care să contribuie la stabilitatea și certitudinea schimburilor comerciale și cooperării economice internaționale”. Guvernatorul pentru Franța, Fourcade, a contestat utilitatea cursurilor flotante, arătând că ele „nu vor constitui niciodată un răspuns acceptabil la profundele exigențe ale unui sistem sănătos al plăților internaționale”. Din această cauză, „este de o importanță fundamentală să ne întoarcem cât mai curînd posibil la un regim de cursuri stabile, bazate pe reguli precise de convertibilitate și pe un control efectiv al mișcărilor dezechilibrante de capitaluri”.

La criticile de mai sus s-ar putea face ob-

Discuțiile în cadrul F.M.I....

...trebuie să aducă o contribuție la stabilirea noii ordini monetare internaționale

servația că, în fond, se cere economiei „de piață” (adică a marii majorități a țărilor membre ale F.M.I.) ceea ce ea nu poate da, adică stabilitate. În țările cu o asemenea economie, prețul valutar se stabilește pe piață, astfel încît este în firea lucrurilor ca el să fluctueze sub impulsul evoluției divergente a economiilor naționale sau al altor factori.

În această privință trebuie subliniat că nici un sistem din lume nu poate asigura prin el însuși stabilitatea cursurilor valutare, că această stabilitate reflectă de fapt stabilitatea economică. Acționîndu-se asupra factorilor economici în vederea armonizării lor se pot obține și în economia de piață unele rezultate pozitive. De aceea, înscriindu-se într-o cartă a drepturilor și obligațiilor monetare internaționale principiul stabilității cursurilor valutare, țările semnatare ar fi obligate să vegheze cu mai mult simț de răspundere la echilibrul economic și financiar intern, ca premisă a stabilității valorice a monedei naționale.

Soluția la care s-a oprit Comitetul celor 20 a mai fost criticată și pentru o inconsecvență de ordin nu numai practic, dar și teoretic. S-a spus că în cazul cînd recomandările din schița reformei au urmărit ca legile economice de piață să fie respectate mai mult decît în trecut, deci ca prețul valutar să fie lăsat să fluctueze în limite mai largi sub impulsul cererii și ofertei, ele ar fi trebuit să împingă raționamentul mai departe și să propună renunțarea la parități. Cu alte cuvinte, inițiatorii proiectului de reformă ar fi trebuit să opteze pentru un sistem bazat exclusiv pe cursurile valutare. Adoptînd formula „parități și cursuri”, ei au făcut o concesie tradiției și, în felul acesta, au complicat inutil mecanismul de aplicare a sistemului.

Unul dintre cei care au prezentat această critică²⁾ susține că paritățile au constituit

întotdeauna în trecut și vor constitui și în viitor, chiar într-un regim mai puțin rigid decît cel de la Bretton Woods, un factor de frinare a fluctuațiilor de curs. Ajustările prea dese de parități sînt rău văzute de cercurile politice conducătoare și relativ dificil de realizat în cadrul procedural al consultărilor internaționale. Conservatorismul și discontinuitatea care derivă din această situație se opun tendinței de elasticizare a relațiilor valorice intervalutare, specifică schiței reformei. Pe lângă aceasta, adaugă autorul citat, se mai poate susține că teza potrivit căreia sistemul parităților merită să fie menținut deoarece ar constitui un element necesar de disciplinare a relațiilor valutare, este infirmată în practică. Paritățile, reminiscență a unor timpuri cînd etalonul aur era aplicat pretutindeni, ar urma deci să fie excluse dintr-un sistem care nu va mai fi legat de aur.

Punctul de vedere al susținătorilor ideii de înlăturare a relațiilor paritare dintre monede este bineînțeles respins de adepții unei ordini valutare menite să sprijine echilibrul și stabilitatea. Dealtfel, încă de acum 30 de ani s-a accentuat că actualele relații paritare nu mai sînt cele determinate de etalonul aur. Astfel, statutul Fondului Monetar Internațional nu folosește termenul paritate (*parity*) ci valoare paritară (*par value*), subtilitate asupra căreia nu este cazul să se insiste în acest context.

Lichiditatea internațională și aurul

DACA MODUL de formare a parităților și cursurilor valutare este definitiv pentru structura și deci pentru stabilitatea sau instabilitatea noii ordini valutar-financiare, lichiditatea internațională este piatra de încercare a capacității de rezistență, a viabilității acestei ordini. Lichiditatea — suma instrumentelor

de plată internațională aflată în rezervele țărilor din lume în vederea acoperirii soldurilor deficitare ale balanțelor de plăți — trebuie să corespundă nevoilor globale de lichiditate. Atât excesul, cât și insuficiența lichidității includ un mare potențial de dereglare a relațiilor economice internaționale. Cu drept cuvânt s-a afirmat că prăbușirea ordinii instaurate acum trei decenii la Bretton Woods a avut drept principală cauză directă grava eroare care s-a făcut atunci prin legarea proporțiilor lichidității internaționale de proporțiile deficitului balanței de plăți a S.U.A. Această legătură cu totul lipsită de logică economică a dus în cele din urmă la creșterea explozivă a componenței valutei de rezervă (în speță a dolarilor S.U.A.) în structura lichidității internaționale, la pierderea încrederii internaționale în dolari, adică în chiar baza sistemului de la Bretton Woods și, implicit, în sistemul însuși. Trăgând concluzia practică din acest învățămînt al istoriei contemporane, schița reformei a ajuns la cunoscuta recomandare ca D.S.T.-urile să devină principalul instrument de rezervă, iar rolul aurului și al valutei de rezervă să fie restrîns. D.S.T. — continuă punctul 24 al schiței reformei — vor deveni de asemenea numeralul sistemului, în sensul că valorile paritare vor fi exprimate în viitor în D.S.T. și nu în aur sau dolari S.U.A., așa cum prevedea sistemul de la Bretton Woods.

Aceste recomandări ale Comitetului celor 20 sînt de o mare importanță teoretică și practică. În cadrul sistemului de la Bretton Woods, rezervele internaționale se constituiau în principal din aur și dolari S.U.A. (numai începînd cu 1 ianuarie 1970 s-au adăugat, deocamdată într-o proporție foarte modestă, D.S.T.). Nici aurul și nici dolarul nu erau adaptabili nevoilor obiective de lichiditate internațională: aurul monetar era prea puțin, valoarea lui neputînd ține pasul cu creșterea impetuoasă a comerțului mondial; dolarul ca valută de rezervă depindea de deficitul balanțelor de plăți a S.U.A. care, în ultima perioadă, a fost prezent an de an în dimensiuni amenințătoare. A rămîne la vechea structură a rezervelor internaționale ar fi însemnat a pune omenirea în fața alternativei unei insuficiențe sau unui exces de lichiditate, ambele primejdioase pentru echilibrul economic mondial.

Soluția adoptării progresive a D.S.T. ca instrument de rezervă este menită să ferească omenirea de o asemenea primejdie. Intrucît D.S.T. sînt emise de Fondul Monetar Internațional, deci de comunitatea internațională însăși, se presupune că emisiunea se va orienta după nevoile efective de lichiditate ale vieții economice. Este pentru prima oară în istoria relațiilor monetare internaționale că s-ar introduce criteriul rațional în locul celui mecanicist în aprovizionarea cu lichiditate a țărilor din lume.

Soluția preconizată de Comitetul celor 20 pune în fața teoreticienilor și practicienilor probleme deosebit de spinoase.

Una dintre ele este aceea a aurului. Întrăm într-un domeniu în care nu există numai controverse doctrinare, ci și interese uriașe. În fond, este vorba despre o cantitate de peste 31 000 de tone de aur depozitate la băncile centrale ale țărilor membre ale F.M.I., a cărei soartă este pusă în joc. Această cantitate este repartizată inegal, iar unele țări nu au aur deloc. Este foarte greu, dacă nu imposibil ca în aceste condiții să se găsească o soluție care să armonizeze interesele divergente.

În discuțiile care au avut loc după publicarea schiței reformei, îndeosebi la sesiunea anuală a F.M.I., viitorul aurului monetar a dezbătut pe mulți care în alte probleme au găsit un limbaj comun. Opiniile cele mai numeroase au fost cele care, ca aceea a reprezentantului României la sesiune, au accentuat a-

supra nevoii de studiere în continuare a rolului aurului, de a se lua în considerare bazarea rezervelor valutare pe realități, pe valori materiale, pe volumul tranzacțional, astfel încît soluția la care se va ajunge să fie echilibrabilă pentru toate țările.

Apărătorii aurului scot în evidență faptul că acest metal beneficiază și astăzi de cea mai mare și mai răspîndită încredere în lume, astfel încît în acest grav moment al istoriei monetare în care omenirea tinjește după stabilitate financiară, renunțarea la aur ar însemna un pas înapoi și nu unul înainte. Indiferent de păreri cu privire la viitorul mai îndepărtat al aurului, în prezent nu există nici un instrument de rezervă care să se bucure de mai mult prestigiu ca aurul.

Adversarii aurului cer demonizarea neînterziată a metalului sau cel puțin mobilizarea de către F.M.I. a întregului aur care se află în prezent în rezervele oficiale. Guvernatorul F.M.I. din partea Republicii Arabe Yemen a adăugat că o parte substanțială a ciștiului care ar rezulta din lichidarea actualelor stocuri de aur monetar trebuie să fie alocată pentru finanțarea dezvoltării.

Poziția țărilor din Piața Comună ocupă în această dispută un loc distinct. Ea constă în renunțarea la actualul statut special al aurului, astfel încît el să fie tratat ca oricare alt activ monetar. Conceptul de preț oficial ar trebui să fie înlăturat, potrivit acestei poziții, el nemaivînd nici un sens azi, aurul să fie înregistrat la valoarea lui reală, iar băncile centrale să fie autorizate să cumpere și să vîndă aur în mod liber la un preț care să derive din cel al pieței. Totuși, aurul deținut de F.M.I. să fie păstrat ca garanție principală pentru împrumuturile pe care acest organism le va contracta în tot mai mare măsură pe piețele internaționale (cum sînt cele de petrol-dolari pentru „facilitatea petrolului”, recent introdusă).

La fel ca viitorul aurului, acela al D.S.T. va continua să fie pus în discuție încă multă vreme, cu tot consensul din Comitetul celor 20 privind transformarea lui în principal activ de rezervă. Nu a fost încă soluționată problema funcțiilor pe care ar urma să le îndeplinească acest instrument: de etalon și de rezervă, sau și de mijloc de plată în tranzacțiile internaționale. Această problemă are o importanță capitală, deoarece în cazul funcționării ca etalon și activ de rezervă, circulația D.S.T. ar fi limitată la autoritățile monetare; dacă D.S.T. ar deveni și monedă de tranzacții, circulația și, bineînțeles, deținerea s-ar extinde și asupra sferei relațiilor particulare. În cazul în care D.S.T. ar rămîne etalon și mijloc de rezervă, iar dolarul ar continua să fie moneda tranzacțiilor, s-ar legitima pentru prima oară în istoria relațiilor monetare internaționale împărțirea acestor funcții între două instrumente distincte.

Mai rămîn de soluționat probleme cum ar fi condițiile de emisiune, de care depinde menținerea stabilității valorice a instrumentului, hotărîtoare pentru justificarea plasării lui în centrul viitorului sistem; condițiile de repartizare a D.S.T.-urilor între țările membre ale F.M.I., avînd în vedere că actualul criteriu de repartizare în funcție de mărimea cotei de participare a țării membre la Fond a fost criticată ca privilegiind țările bogate în dauna celor mai sărace; stimularea interesului pentru deținerea în rezerve sau în conturi a D.S.T., avînd în vedere necesitatea ca deținătorii, îndeosebi în primii ani, să fie tentați să opteze pentru D.S.T. și nu pentru aur sau dolari; în această privință au fost luate unele măsuri, ca majorarea dobînzii, însă ele au fost criticate de unele țări în curs de dezvoltare ca fiind în detrimentul lor.

Multe din problemele legate de D.S.T. prezintă mari dificultăți de soluționare. Numai în privința criteriilor de emisiune există marea controversă între țările în curs de dezvoltare,

promotoare ale ideii unei legături între alocările de D.S.T. și asistența pentru dezvoltare, și unele state occidentale care susțin că D.S.T. constituie un mijloc de sporire a lichidității globale și nu a lichidității într-un anumit spațiu geografic; că denaturarea obiectivului inițial ar crea primejdia unei inflații, deci a unei depreciări a D.S.T. La același capitol s-a constatat în cursul sesiunii F.M.I. din toamna trecută un dezacord între Franța și R.F.G., prima susținînd că ar fi nevoie de o sporire a lichidității internaționale și în consecință de o nouă emisiune de D.S.T., iar a doua negînd o asemenea nevoie. Acest dezacord lasă să se întrevadă dificultățile care ar exista în cadrul F.M.I. în problema atât de nevalgică a aprecierii colective asupra oportunității și cuantumului emisiunilor de D.S.T.

Configurații politice

ADEFȚII principiului universalității consideră că problemele relațiilor valutare-financiare interesează pe toți și, ca atare, ele trebuie rezolvate cu participarea tuturor. Îndeosebi azi, cînd există o interdependență economică atât de strînsă și cînd a progresat atât de mult practica consultărilor și negocierilor internaționale, stabilirea unei ordini valutare și financiare internaționale și aplicarea ei sînt nu numai un drept, dar și o obligație a tuturor țărilor participante la circuitul economic mondial, indiferent de sistemul lor politic, social și economic, de nivelul dezvoltării economice și de mărime. Iată de ce viitoarea ordine valutare-financiară va trebui să fie o ordine mondială, bazată pe o cît mai mare libertate a comerțului și plăților internaționale.

Există însă și adepții ai împărțirii lumii în blocuri, cu sisteme valutare-financiare diferite. Există chiar un proiect de înfăptuire pînă în anul 1980 a uniunii economice și monetare a Comunității Economice Europene (Piața Comună). La baza ideii de scindare în blocuri stă concepția superiorității unui sistem care să cuprindă mai mulți „poli” de stabilitate și convertibilitate, pentru a se concura între ei¹⁾.

O altă opțiune politică este aceea între egalitatea și independența țărilor în domeniul monetar și dominația, dictatul și presiunile unei țări, ale unui grup de țări sau ale unui organism supranational. În această privință, vechea ordine de la Bretton Woods consacra poziția dominantă a Statelor Unite în cadrul sistemului și al instituțiilor create pentru supravegherea și sprijinirea lui. Noua ordine se elaborează în contextul unor schimbări fundamentale în configurația politică și economică a lumii, în raportul de forțe. Din fericire, de astă dată, marile linii de dezvoltare a umanității contemporane și-au spus cuvîntul: nimeni nu se mai încumetă astăzi să susțină crearea unei ordini care să se bazeze pe hegemonia unei mari puteri sau a unor mari puteri. Realitățile lumii contemporane, ascuțirea contradicțiilor interimprialiste, noul raport de forțe politic și economic cer crearea unei ordini democratice, progresiste. Se poate exprima convingerea că, în cele din urmă, toate problemele și controversele vor fi rezolvate în acest spirit.

dr. Costin KIRIȚESCU

1) Réforme monétaire internationale. Documents du Comité des Vingt. Washington D.C., 1974, p. 4.

2) C. J. Morse, The evolving monetary system, in: Finance and Development, septembrie 1974, p. 13.

3) V. referatul Oort (Olanda) prezentat la sesiunea Fundației Per Jacobsson, Tokio, 11 octombrie 1974, cf. I.M.F. Survey, 4 noiembrie 1974.

4) Raymond Barre, L'avenir de la politique monétaire de la C.E.E., in: Floating, Realignement, Integration, Basel, 1972, p. 12.

INFLAȚIA ȘI NIVELUL DOBÎNZILOR ÎN ȚĂRILE OCCIDENTALE

ACCELERAREA procesului inflaționist în economiile occidentale a fost însoțită de creșterea la niveluri record a dobânzilor pe piețele monetare și de capital naționale și internaționale. Fenomenul acesta a readus în actualitate problema efectelor inflației asupra diverselor laturi ale situației financiare din țările capitaliste. O întrebare de interes practic care se pune este următoarea: este însoțită tot mereu inflația de creșterea dobânzilor? Răspunsul la o asemenea problemă, pe lângă importanța sa teoretică, prezintă și o însemnătate nemijlocit legată de descifrarea fazei conjuncturale în care se află în prezent economiile occidentale, precum și de evoluția viitoare probabilă a ciclului economic capitalist.

Ce spun datele statistice

RITMUL procesului inflaționist comparativ cu evoluția nivelului dobânzilor în ultimii trei ani în câteva țări capitaliste dezvoltate este prezentat în tabelul nr. 1. Pentru nivelul dobânzilor s-au ales trei indicatori: taxa oficială a scontului, care reflectă dobânzile practicate și promovate de către statul capitalist; rata dobânzii la bonurile de trezorerie sau depozitele la vedere la principalele bănci, ambele reflectând nivelul orientativ al dobânzilor pe piața capitalurilor pe termen scurt; rata dobânzii la obligațiunile guvernamentale, care reflectă nivelul orientativ al dobânzilor pe piața capitalurilor pe termen mediu sau lung. Cifrele scot în evidență existența unei corelații destul de strinse între accelerarea procesului inflaționist și creșterea nivelului dobânzilor în ultimii ani, atât pentru capitalurile pe termen scurt cât și pentru capitalurile pe termen mediu și lung. În țările în care procesul inflaționist înregistrează ritmuri mai înalte (Anglia și Franța), rata dobânzii este mai ridicată comparativ cu țările care au un ritm al inflației mai scăzut (R. F. Germania și S.U.A.).

Tabelul nr. 1

Evoluția recentă a ratei inflației și a nivelului dobânzilor în câteva țări occidentale, în %

	1972	1973	1974 ^{x)}
1) Anglia			
a) inflația	7,1	9,2	17,1
b) taxa scontului	9,00	13,00	11,75
c) bonuri de trezorerie	5,54	9,34	11,20
d) obligațiuni guvernamentale	8,91	10,72	14,88
2) Franța			
a) inflația	5,9	7,3	14,4
b) taxa scontului	7,50	11,0	13,00
c) depozite la vedere	4,95	8,89	13,84
d) obligațiuni guvernamentale	7,35	8,25	10,69
3) R.F. Germania			
a) inflația	5,5	6,9	6,9
b) taxa scontului	4,50	7,00	7,00
c) depozite la vedere	4,30	10,19	9,40
d) obligațiuni guvernamentale	7,90	9,30	10,70
4) S.U.A.			
a) inflația	3,3	6,2	11,7
b) taxa scontului	4,50	7,50	8,00
c) bonuri de trezorerie	4,07	7,03	7,90
d) obligațiuni guvernamentale	5,63	6,30	7,03

x) Date provizorii.
Sursa: Calculat de autor după Bank for International Settlements și International Financial Statistics.

Tabelul nr. 2 extinde aria investigației la un număr mai mare de țări, relevând aceleași legături inflație-dobânzi. Totodată, datele din tabel evidențiază alte două aspecte importante.

În primul rând, atât taxa oficială a scontului, cât și rata dobânzii la bonurile de trezorerie, reflectă nu numai nivelul dobânzilor pe termen scurt determinat de condițiile pieței capitaliste, dar mai ales politica monetară dusă de autorități. De aceea, s-ar putea argumenta că legătura dintre ritmul înalt al inflației și nivelul ridicat al taxei oficiale a scontului se datorează numai politicii monetare restrictive („bani scumpi“) dusă de autorități în scopuri anti-inflaționiste. Or, tabelul nr. 2 evidențiază tocmai legăturile dintre inflație și nivelul dobânzilor practicate pe piața de către băncile sau societățile financiare private.

În al doilea rând, datele tabelului scot în relief că ritmurilor record ale inflației din 1974 le-au corespuns în țările respective recorduri absolute ale ratei dobânzii la capitalurile pe termen scurt.

Imaginea corelațiilor dintre inflație și nivelul dobânzilor este completată în tabelul nr. 3 prin compararea ritmului mediu al inflației din țările membre ale O.C.D.E. cu evoluția dobânzilor pe o piață de capitaluri internaționale (piața eurodolarilor); datele reliefează aceleași corelații semnalate anterior.

Considerente teoretice...

ARGUMENTELE teoretice care susțin existența unor corelații între inflație și dobânzi pornesc de la distincția care trebuie făcută între nivelul nominal și nivelul real al dobânzilor. Deoarece rata dobânzii se calculează asupra unor sume de bani la valoarea zilei și datorită faptului că valoarea banilor, sau altfel spus puterea lor de cumpărare, de obicei se schimbă în economiile capitaliste odată cu trecerea timpului, nivelul real al dobânzii reprezintă nivelul ei nominal corectat cu evoluția puterii de cumpărare a banilor. Spre exemplu, dacă rata nominală a dobânzii (cuponul) la o obligațiune guvernamentală pe cinci ani este de 7% pe an, iar ritmul anual al inflației este de 6% în perioada analizată, atunci rata reală a dobânzii pentru efectul guvernamental respectiv este de numai 1% pe an.

Nivelul real și cel nominal al dobânzilor coincid numai dacă puterea de cumpărare a banilor rămâne constantă, respectiv numai dacă prețurile sînt stabile în perioada respectivă. Dacă prețurile cresc, adică dacă există un proces inflaționist, atunci nivelul nominal este mai mare decât cel real; în schimb, dacă prețurile scad, deci dacă are loc un proces de deflație, atunci nivelul nominal este mai mic decât cel real.

Tabelul nr. 2

Rata inflației și nivelul dobânzilor la capitalurile pe termen scurt în anul 1974, în %

Inflația ^{x)}	Dobînda la:	
	Imprumuturi de valoare	Hirtii
Anglia	17,1	13,5-17
Canada	11,3	12*
Elveția	8,4	8
Franța	14,4	...
R.F. Germania	6,9	12
Italia	18,9	...
S.U.A.	11,7	12 min.

x) Date estimate
Sursa: Alcătuit de autor după Bank for International Settlements și Euromoney

Acțiunea legii profitului mijlociu face ca și posesorii de capitaluri bănești să pretindă, pentru sumele împrumutate în condiții normale, obținerea rentabilității medii a pieței atunci cînd condițiile sînt apropiate. În consecință, rata reală a dobânzii pentru suma împrumutată trebuie să se apropie de rentabilitatea medie a capitalului, sau, transpunînd problema pe un plan mai general, nivelul real al dobânzii tinde să egaleze rata profitului mijlociu. Dacă inflația este de 6% pe an, iar rata medie a profitului este de 3% pe an, atunci nivelul nominal al dobânzii va tinde să se stabilească în jurul a 9% pe an.

...și unele abateri de la regulă

ÎN PRACTICĂ, însă, aplicarea acestor reguli teoretice are un grad de probabilitate destul de redus. Nivelul dobânzilor este determinat de factori multipli, iar influența inflației asupra dobânzilor se dovedește a fi, mai degrabă, rodul unei intercondiționări cu fiecare din acești factori.

Astfel, o influență hotărîtoare asupra dobânzii o au o serie de factori macroeconomici precum: investițiile și tendința lor; acumulările firmelor și ale populației; mișcările de fonduri în sistemul bancar național și internațional etc. Spre exemplu, în ultima perioadă, dobânzile la capitalurile pe termen scurt sînt foarte sensibile la mișcările de capitaluri lichide în și din sistemul monetar național sau internațional (eurovalute).

Experiența principalelor țări capitaliste dezvoltate confirmă că dobânzile pentru capitalurile pe termen scurt au o tendință de scădere dacă lichiditatea sistemului monetar crește brusc (în urma unor intrări de capital), indiferent dacă în aceeași perioadă ritmul inflației este ridicat. Dimpotrivă, dobânzile la capitaluri pe termen lung vor fi mai puțin influențate, în sensul scăderii, de creșterea lichidității sistemului monetar și vor fi mai influențate, în sensul creșterii, de accelerarea procesului inflaționist.

Politica monetară dusă de statul capitalist are, de asemenea, o influență de prim ordin asupra dobânzilor, în special în ceea ce privește cele la capitalurile pe termen scurt. Autoritățile monetare pot influența dobânzile fie în mod indirect, prin manevrarea lichidității pieței (creșterea masei monetare, rezervele obligatorii etc.), fie în mod direct,

prin politica scontului. Statul capitalist poate promova, din anumite considerente, o politică a banilor ieftini, chiar dacă procesul inflaționist ia amploare, menținând astfel dobânzile la niveluri relativ reduse. Dar, de obicei, în perioadele inflaționiste statul încurajează creșterea dobânzilor.

De asemenea, trebuie precizat că nu ritmul trecut sau prezent al inflației influențează dobânzile, ci previziunile privind ritmul probabil al inflației în perioada de investiție (plasament) a fondurilor respective. Când expiră contractul dintre debitor și creditor, fiecare dintre ei face calculul dobânzii reale, plătită corectând dobânda nominală cu ritmul inflației, dar acest calcul nu are alt rol decât acela de învățăminte ce trebuie trase; ceea ce va influența nivelul nominal al dobânzii pentru un nou contract este nivelul probabil al dobânzii reale pentru perioada următoare, deci prognoza privind ritmul inflației. Nivelul deosebit de ridicat al dobânzilor din vara anului 1974 se explică nu atât prin ritmul inflației din prima jumătate a anului 1974, cât mai ales prin previziunile care indică o accelerare a procesului inflaționist în țările capitaliste dezvoltate. Dacă un ritm înalt al inflației este apreciat că va dura o perioadă relativ scurtă de timp (1-2 ani), atunci vor fi influențate în mai mare măsură dobânzile la capitalurile pe termen scurt. Dacă se apreciază că procesul inflaționist se va prelungi o perioadă mai lungă de timp, atunci vor fi influențate, în aceeași măsură, și dobânzile la capitalurile pe termen lung.

Din examinarea acestor abateri de la regula teoretică privind corelația inflație-dobânzi rezultă că dobânzile la capitalurile pe termen scurt sînt în mai mare măsură influențate de factori, precum lichiditatea pieței monetare, politica statului capitalist etc. și în consecință efectele inflației asupra acestor dobânzi poate fi atenuată. Dimpotrivă, dacă procesul inflaționist este de durată, nivelul dobânzilor la capitalurile pe termen lung pare a fi influențat în mai mare măsură de ritmul inflației.

Retrospectivă

S-AR PUTEA ridica problema că experiența unei perioade scurte de timp nu poate furniza elementele necesare pentru analiza destul de amănunțită a unei corelații atât de complexe cum este cea dintre inflație și nivelul dobânzilor. În tabelul nr. 4 prezentăm de aceea evoluția comparată, pe termen lung (de la începutul acestui secol), a dobânzilor nominale, a celor reale, a inflației și a ritmului creșterii economice în cazul Angliei. În lipsa unui indicator al ratei profitului mijlociu, ritmul creșterii economice poate fi considerat ca un barometru al rentabilității capitalului. Cifrele sînt medii pentru peri-

Tabelul nr.3

Inflația în țările membre OCDE și nivelul dobânzilor pe piața eurodolarilor, în %

Dobânda la:

	Infla- ția	Depo- zite la ve- dere	Depo- zite pe 6 luni	Euro- credite pe 5 ani
1972	4,7	5	6,2	...
1973	7,7	9	10,8	9,3
1974	13,3	11,5	13,9	10,7

Sursa: Alcătuit de autor după Bank for International Settlements și Euromoney.

oade de 5-10 ani. Dobânda reprezentativă este considerată cea la obligațiunile guvernamentale britanice.

Datele din tabelul nr. 4 arată că accentuarea procesului inflaționist nu a fost urmată în mod clar de majorarea dobânzilor (nominale) pe piață decât după anul 1960. Se constată că în unele perioade, în special în perioada interbelică, evoluția dobânzilor nominale și cea a prețurilor par să fi fost autonome. În schimb, între nivelul dobânzii reale și ritmul creșterii economice există corelații mai strînse. Acest lucru se explică prin faptul că atunci cînd activitatea economică este susținută, rentabilitatea capitalului, deci și nivelul real al dobânzii, este mai mare, deoarece numai acest stimulent creează noi oportunități de investiție.

Concluzia care se desprinde din această analiză confirmă ideea că influența inflației asupra nivelului nominal al dobânzilor se exercită prin intermediul ratei medii a profitului, respectiv prin intermediul ritmului creșterii economice. În acest sens, se poate observa cum în perioada 1950-1964 dobânzile nominale au crescut deși procesul inflaționist a pierdut din intensitate, tocmai rata reală a dobânzii majorându-se datorită majorării ritmului creșterii economice.

Între anii 1935 și 1950 procesul inflaționist s-a accelerat, dar acest lucru nu a fost urmat de majorarea nivelului dobânzilor nominale; dobânzile reale au devenit negative. Acest fenomen, care constituie o abatere de la regulile corelației inflație-dobânzi, este explicabil prin faptul că în perioada respectivă autoritățile engleze au dus o politică a „banilor ieftini”, menținînd taxa scontului la nivelul scăzut de 2¹/₂%.

Perioada 1920-1935 poate fi considerată ca un exemplu caracteristic de abatere de la regulile corelației. În această perioadă dobânzile reale au fost de trei ori mai mari decât ritmul creșterii economice, iar dobânzile nominale s-au menținut relativ ridicate deși au existat tendințe deflaționiste (scăderea prețurilor). Aceste abateri se explică prin erori generale în previziuni, atât din partea cercurilor de afaceri cât și din partea populației. Spre exemplu, în anii '20 s-a supraestimat tendința de creștere a cursului acțiunilor la bursele de valori, din care motiv previziunile economice au fost mult prea optimiste. De asemenea, abolirea parțială a etalonului aur și previziunile privind sporirea activității economice au acreditat prognoza unei majorări a prețurilor, dar în realitate prețurile au scăzut.

În loc de concluzii

ATÎT TEORETIC cit și practic este corect să se considere că în perioadele inflaționiste nivelul dobânzilor nominale trebuie să crească, corelarea avînd loc prin intermediul ratei medii a profitului (sau ritmului creșterii economice).

Există, însă, unele abateri de la această regulă, generate de acțiunea unor factori precum: politica economică guvernamentală; prognozele privind activitatea economică; mișcările de capital. Se observă, de asemenea, o oarecare întîrziere a reacției pieței financiare la accelerarea procesului inflaționist, dar deîndată ce toate prognozele indică accentuarea inflației majorarea dobânzilor devine un proces continuu.

Avînd în vedere perspectiva, cel puțin pentru anul 1975, ca inflația să se mențină la un nivel ridicat în țările capitaliste dezvoltate, se poate aprecia că mecanismul pieței capitaliste acționează actualmente în mod ferm în direcția creșterii dobânzilor atât pentru capitalurile pe termen scurt cât și pentru capitalurile pe termen lung. Această concluzie este sus-

ținută de faptul că inflația din țările capitaliste dezvoltate nu este un fenomen nou și prin urmare piețele financiare occidentale au reacționat deja la instaurarea sa. În condițiile majorării prețului țiteiului și al altor materii prime, nici cele mai optimiste prognoze nu prevăd o reducere apreciabilă a ritmului inflaționist. De aceea este de așteptat ca în perioada următoare să se asiste la menținerea „costului banilor” la niveluri ridicate; creditele și împrumuturile pe piețele de capital occidentale vor fi scumpe și puțin disponibile.

Se presupune că, pentru a evita agravarea tendințelor recesioniste, care au luat amploare în toamna anului 1974, guvernele țărilor occidentale vor încerca să relaxeze politica monetară. Dar reducerea taxei oficiale a scontului va fi probabil prudentă în primul rînd deoarece forțele pieței acționează în sensul creșterii dobânzilor, iar în al doilea rînd deoarece chiar politicile naționale anti-inflaționiste promovează dobânzi mai ridicate. Costul ridicat al creditelor și disponibilitățile tot mai reduse de capital vor îngreuna procesul de relansare economică în Occident; această perspectivă pledează pentru posibilitatea că actualele tendințe recesioniste din țările occidentale se vor transforma într-o depresiune generalizată.

Deoarece guvernele vor încerca să reducă taxa oficială a scontului, este posibil ca dobânzile la capitalurile pe termen scurt să înregistreze unele scăderi; acest fenomen s-a remarcat încă de la începutul lunii noiembrie 1974 în S.U.A., Anglia, ca și pe piața eurodolarilor. În schimb, sub influența procesului inflaționist, cit și datorită cere-

Tabelul nr.4

Corelații pe termen lung între inflație, evoluția dobânzilor și ritmul creșterii economice în Anglia, în %

Medii anuale pt. perioadele	Rata nominală a dobânzii	Infla- ția	Rata reală a do- bânzii	Ritmul creș- terii economice
1900-1913	2,9	1,1	1,8	1,0
1919-1929	4,6	-1,2	5,8	2,2
1930-1935	3,7	-1,9	5,6	0,9
1936-1939	3,3	2,1	1,2	4,0
1940-1944	3,3	7,8	-4,5	-
1945-1951	3,2	5,1	-1,9	-
1952-1959	4,5	3,0	1,5	2,9
1960-1964	5,8	2,7	3,1	3,8
1965-1969	7,2	4,5	2,7	2,5
1970-1972	9,1	6,9	2,2	1,6
1973	10,7	9,2	1,5	6,0
1974 ^{x)}	15,0	17,0	-2,0	-2,0

x) Date estimate.

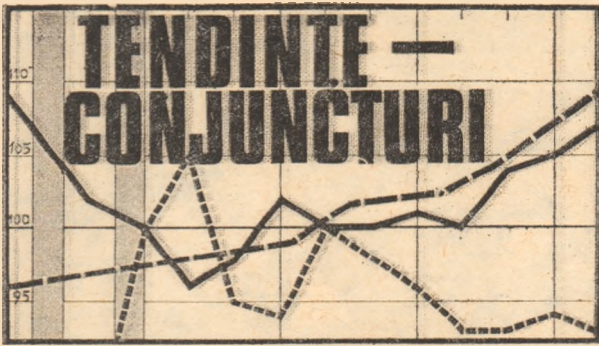
Sursa: Euromoney, ianuarie 1974.

rii susținute în condițiile unor disponibilități tot mai limitate, pe piața capitalurilor pe termen mediu și lung se va înregistra probabil o tendință fermă a dobânzilor.

Încercînd să evite depresiunea economică prin scăderea relativă a dobânzilor în ciuda accelerării procesului inflaționist, băncile centrale din țările capitaliste dezvoltate sînt nevoite să alimenteze continuu lichiditatea necesară sistemului bancar. Aceasta presupune creșterea masei monetare care la rîndul său sporește presiunile inflaționiste și acționează, astfel, în direcția opusă creșterii dobânzilor, ș.a.m.d. Acest cerc vicios ar putea să facă inoperantă politica monetară, adică să lipsească statul capitalist de una din pirghiile cele mai importante de manevrare a economiei de piață.

Mugur ISARESCU

INSCIN

CONJUNCTURA ECONOMIEI OCIDENTALE: După comisia C.E.E....

ESTE puțin probabil ca activitatea economică în țările capitaliste să cunoască o reinnoierare mai derre-me de mijlocul anului 1975, apreciază Comisia Pieței Comune vest-europene în evaluarea sa conjuncturală pe luna decembrie, publicată recent. În Statele Unite, se arată în această analiză, redresarea nu poate fi așteptată decât „după lunile de vară”. Dintre celelalte țări occidentale industrializate, majoritatea vor înregistra probabil în lunile următoare noi scăderi ale indicatorilor activității economice. În ceea ce privește însăși Piața Comună, Comisia consideră că viitorul imediat este marcat de multe incertitudini și că există în orice caz temeiuri destule să se creadă că în ansamblu creșterea economică va fi foarte slabă în prima jumătate a anului ce urmează.

...și după NIESR

LA LONDRA, Institutul național de cercetări economice și sociale (N.I.E.S.R.) a publicat obișnuita sa evaluare de sfârșit de an a perspectiveilor conjuncturale pe termen scurt. Autorii analizei recunosc că fac o prognoză optimistă atunci când apreciază că pe ansamblul zonei O.C.D.E. se va înregistra în 1975 o creștere de circa 2 la sută a produsului național brut în expresie reală (cifra dată de însăși O.C.D.E. este de mai puțin de 1 la sută). În ceea ce privește situația economiei engleze, N.I.E.S.R. se așteaptă ca prețurile să crească cu 22,5 la sută de la sfârșitul anului 1974 până la sfârșitul anului 1975, și ca nivelul de trai al populației Angliei să scadă în această perioadă în medie cu 3,8%.

O altă evaluare engleză, apreciată drept „prea optimistă” de către The Economist și bazată pe răspunsurile a 132 de analiști la un chestionar întocmit de Society of Business E-

conomists, cifrează rata anuală a inflației în 1975 la 15—20 la sută. În ceea ce privește produsul intern brut, această analiză întrevide o scădere cu 0,7 la sută în expresie reală, concomitent cu o reducere cu 1,3 la sută a consumului intern și o creștere cu 3 la sută a exportului.

Fenomene de criză în lumea capitalistă

DE LA INCEPUTUL toamnei 1974 situația economică din țările membre ale C.E.E. este caracterizată de o nouă accelerare a inflației, de o creștere a șomajului și de o înrăutățire a conjuncturii. În Italia creșterea lunară a prețurilor a atins în septembrie recordul acestui an, fiind de 3,3%. Inflația a crescut, de asemenea, într-un ritm foarte rapid în Marea Britanie, Danemarca și Olanda. Față de anul precedent, rata de creștere a prețurilor la bunurile de consum a înregistrat 25% în Italia, 17,9% în Irlanda, 17,1% în Marea Britanie, 15,9% în Danemarca, 15,6% în Belgia, 14,5% în Franța, 10,6% în Luxemburg, 10,3% în Olanda și 7,3% în R.F.G.

Pe ansamblul țărilor capitaliste, rata inflației oscilează în prezent de la 7% în R.F.G. — cea mai scăzută rată din toate țările industriale — la 23,6% în Japonia, 24,6% în Italia, 35% în Grecia și 40% în Israel.

Paralel cu inflația s-a agravat problema șomajului. În luna septembrie rata șomajului oscila între 2,4% în Germania Federală și 6,6% în Danemarca. În majoritatea țărilor membre ale C.E.E. ea este de în jur de 3%. În ce privește șomajul parțial, acesta manifestă, de asemenea, o tendință clară de creștere.

Creșterea gradului de autoaprovizionare cu carne de vită în C.E.E.

PRODUCȚIA de carne de vită a țărilor membre ale C.E.E. s-a cifrat în 1974

la 6 150 000 tone, nivel superior cu 14,2% celui înregistrat în 1973. În condițiile creșterii consumului în 1974 cu numai 0,8%, se apreciază că gradul de autoaprovizionare cu carne de vită se va majora la 99%, după ce se menținuse la nivelul de 87% în 1972—1973. În aceste condiții, practic nu s-ar mai putea pune problema importului de carne de vită în C.E.E. Autoritățile C.E.E. hotărâseră încă la finele lunii octombrie 1974 prelungirea pe o durată nelimitată a sistării importurilor din țările terțe.

Program de restringere a importurilor în Australia

ÎN decembrie 1974, primul ministru al Australiei, Gough Whitlam, a anunțat instituirea unui regim tarifar protecționist care vizează restringerea importurilor în anul 1975, cu scopul de a proteja anumite ramuri de producție naționale. Produsele care intră sub incidența noii reglementări sînt următoarele: autovehicule, textile, confecții și încălțăminte, aparate electrice și electronice de uz casnic, anvelope, mașini de răcutit cu injecție, sticlă, mobilă, articole din ceramică și cărți.

Stagnarea producției agricole mondiale în 1974

CONFORM unor aprecieri emise de Departamentul Agriculturii al S.U.A., deși în majoritatea țărilor se înregistrează creșteri ale producției agricole, acestea au fost contrabalansate de scăderile survenite într-o serie de țări mari producătoare, ceea ce a făcut ca, pe ansamblu, volumul producției să rămână relativ același ca în 1973. În țările în curs de dezvoltare producțiile au crescut pe ansamblu în 1974, dar producția pe locuitor a înregistrat un declin. Recoltele în America Latină se așteaptă să depășească cu 4% nivelul anului precedent și să contribuie astfel la reducerea în unele cazuri a necesarului de import și la majorarea disponibilului pentru export la cereale, cafea, zahăr și semințe oleaginoase. Tot la 4% este estimată și creșterea producției agricole în Africa.

Producția mondială de cereale (inclusiv orez) s-a estimat la 1 126 mil. tone, cu circa 4,5% sub nivelul anului anterior. Recolta de soia boabe a S.U.A. a înregistrat o nouă scădere, fiind afectată de condițiile meteo nefavorabile. Producția mondială de zahăr este estimată la 81 mil. tone în 1974-75, ușor peste nivelul a-

nului anterior și posibil în echilibru cu volumul estimat al consumului. Producția mondială de bumbac, prin creșterile neîntrerupte din ultimele trei sezoane, a depășit consumul. Exceptînd carnea de vită bumbacul și cafeaua, prețurile mondiale au înregistrat în general o tendință de creștere la produsele agricole.

Sporirea producției de zahăr în America Latină

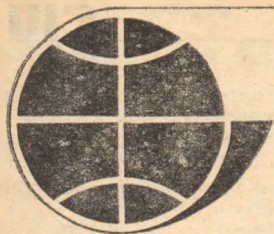
NIVELUL ridicat al prețurilor la zahăr pe piața mondială constituie un impuls pentru numeroase țări latino-americane în vederea extinderii producției la acest articol. Conform estimărilor Departamentului Agriculturii al S.U.A., sporurile producției de zahăr în anul 1974/75 (față de nivelul din 1973/74) ar oscila între 7,7% în cazul Guatemalei și 41% pentru Uruguay. În acest mod, țări ca Guatemala sau Costa Rica își vor mări sensibil exporturile de zahăr, iar Uruguay sau Venezuela își vor putea acoperi în întregime din producția internă necesarul de consum.

Noul curs al valurilor convertibile în raport cu forintul

CONFORM noului curs al valurilor convertibile în raport cu forintul intrat în vigoare la 1 ianuarie a.c., cursul dolarului american s-a redus de la 23,3762 la 21,7539 forinți, al mărcii vest-germane de la 8,9908 la 8,5359 forinți, al șilingului austriac de la 1,2239 la 1,1866 forinți etc. În medie noile cursuri sînt cu 6% inferioare celor anterioare, anunță agenția M.T.I.

Reorientări în comerțul brazilian

GUVERNUL brazilian a dat dispoziție tuturor companiilor de stat sau mixte ca în anul 1975 să se orienteze cit mai mult spre importurile din țările socialiste. Această reorientare este consecința deficitului masiv în comerțul Braziliei cu S.U.A. și cu țările membre ale Pieței Comune care — potrivit oficialităților guvernamentale — au plasat în ultimul an tot mai multe mărfuri pe piața braziliană, dar au îngreunat desfacerea produselor brazilieni pe piețele lor.

Emisiune de obligațiuni

DUPĂ CUM anunța recent buletinul de informații „Budapress” (nr. 50/1974), Banca Națională a Ungariei va emite obligațiuni (pe termen de 8 ani), pentru o valoare nominală de 40 milioane de dolari și cu dobândă de 10,5%. Pe baza unui acord încheiat cu Kuwait International Investment Co. aceasta din urmă se va ocupa în întregime de plasarea obligațiilor pe piața internațională. A fost de asemenea depusă o cerere pentru admiterea obligațiunilor respective la Bursa valorilor mobiliare din Luxemburg. Se prevede că fondurile rezultate din această emisie vor fi alocate de Banca Națională a R. P. Ungare pentru finanțarea unor investiții menite să dezvolte exporturile.

Irigații, energie, cereale

DE LA eliberare, oamenii muncii din R. P. Chineză au efectuat un uriaș volum de lucrări hidrotehnice în scopul înălțării inundațiilor pustiitoare, pentru extinderea sistemului irigațiilor, sporirea producției de energie electrică, pentru aprovizionarea orașelor cu apă potabilă, îmbunătățirea condițiilor de navigație pe cursurile de apă etc. În total — menționează „Pekin information” (nr. 49/1974) — în această perioadă au fost executate sau consolidate 130 000 km de diguri (de 3 ori și un sfert lungimea Ecuatorului), au fost construite aproape 100 de mari canale și peste 2 000 de baraje mari și mijlocii, au fost forate 1,3 milioane de puțuri (funcționând cu pompe cu motor), iar puterea totală a echipamentelor de irigare și drenare, instalate, se ridică la 30 mil. cp. Toate aceste lucrări au avut o contribuție importantă la dublarea producției globale de cereale a R. P. Chineze în 1973 (peste 250 mil. tone) în raport cu nivelul din 1949.

Criza urcă la munte...

CEI APROAPE 20 mil. schiori din S.U.A. și Europa occidentală au primit cu răceală știrea că iarna aceasta vremea este deosebit de favorabilă pentru sporturile de munte. Industria schiului, care aducea venituri anuale de peste 2 miliarde lire

Mai puține picioare rupte, dar mai scump plătite

CINE PRODUCE AURUL...

...și cine-l deține

ÎN S.U.A. și alte țări ale lunii capitaliste, cu toată creșterea prețurilor, are loc în prezent o adevărată goană după aur. „Milioane de americani — se scrie în revista Newsweek — ale căror economii și investiții au fost înghițite de inflație, al căror moral este subminat de recesiune și a căror încredere în viitor este zdruncinată, sînt hipnotizați de strălucirea ademenitoare a aurului”.

Din tabelul alăturat rezultă producția de aur estimată pe 1974 a principalelor țări capitaliste. Clasamentul țărilor care dețin efectiv aurul are însă altă înfățișare, în frunte situîndu-se — în 1973 — S.U.A. (49,1 miliarde dolari), R.F.G. (20,9 miliarde dolari), Franța (17,9 miliarde dolari), Elveția (14,8 miliarde dolari) etc.

Producția estimată în 1974	Tone metrice	Valoarea în mil. dolari
AFRICA DE SUD	729	4,162
CANADA	53	303
S.U.A.	34	194
AMERICA CENTRALĂ SI DE SUD	31	176
GHANA	25	142
NOUA GUINEE	18	103
AUSTRALIA	17	98
FILIPINE	17	98
RODEZIA	15	85

Ca orice marfă aurul se distribuie după legile pieței, după cum a fi producător efectiv al aurului, adică miner, în țările capitaliste, înseamnă neapărat a nu deține aur deloc, deși pentru a produce o tonă de aur minierii excavează 100 000 tone minereu (fotografie dintr-o mină de aur din Africa de sud).

sterline numai în Europa occidentală, este amenințată de vîntul inflației și crizei economice. Efectele nu sînt încă dramatice deoarece, după cum arată „The Economist” schiorii sînt de obicei prea fanatici sau prea bogați, totuși numărul britanicilor care vor schia anul acesta în Alpi va scădea cu cel puțin 20%. Cel mai mult lovită va fi Elveția care va primi anul acesta cel mai mic număr de englezi din întreaga perioadă de după 1937.

Se apreciază că în mod corespunzător și numărul de picioare rupte va fi mai mic, ceea ce nu este pe placul școlilor de schi și al personalului medical, dată fiind și taxa percepută pentru o operație a piciorului care costă între 300—400 lire sterline.

Benzină din frunze de porumb

PRINTRE înlocuitorii produselor petroliere, care au devenit deosebit de actuali din momentul declanșării crizei energetice, se numără și benzina sintetică, fabricată din frunze uscate de porumb. Realizat pentru prima oară în Franța, procedeul tehnologic respectiv (ținut, deocamdată, secret) ar permite obținerea de benzină cu cifra octanică 98 și din alte materiale care conțin fibre celulozice (paie, rumeguș, partea necomestibilă a plantelor leguminoase etc.). Dat fiind faptul că noul produs nu este poluant și poate fi folosit fără a necesita vreo mo-

dificare a motoarelor actuale, organele de specialitate din Franța proiectează extinderea treptată a producției acestei benzine până la 20 mil. tone pe an.

Încotro se îndreaptă petrodolarii

ÎN 1974 cea mai mare parte a petrodolarilor (dolarii obținuți de țările exportatoare de petrol) au fost plasați pe termen scurt, dar aceste țări ar avea de cităva vreme tendința să opteze pentru plasamente pe termen lung, arată Comisia C.E.E. În primele zece luni ale anului 1974 investițiile și plasamentele în străinătate ale țărilor exportatoare de petrol ar fi atins 43—47 miliarde dolari, repartizați în felul următor: 1. În Statele Unite: 10—11 miliarde de dolari, dintre care 5 miliarde în bonuri de tezaur; 2. în Anglia, mai ales sub formă de depozite bancare, obligațiuni de stat și bunuri reale: 6—7 miliarde de dolari; 3. pe piețele de eurovalute: 16—17 miliarde dolari; 4 transferuri spre Europa continentală și Japonia, sub formă de împrumuturi directe organismelor oficiale și semif oficiale: 3—4 miliarde de dolari; 5. transferuri pentru „facilitățile petroliere” ale F.M.I. și investiții în obligațiuni emise de Banca Mondială — aproximativ 2 miliarde de dolari; 7. investiții în sectorul în curs de dezvoltare: aproximativ 2 miliarde de dolari; 7. investiții în sectorul particular (mai ales în Europa occidentală), între altele sub formă de acțiuni și obligațiuni: aproximativ 4 miliarde de dolari.

● 22 de restaurante, cu meniuri alese mîncăruri tradiționale din bucătaria olteanescă, gastronomia națională și internațională, servite de un personal care știe ce-i solicitudinea, amabilitatea și promptitudinea, într-o ambianță familiară și în acompaniamentul unor melodii, „cu priză” la public ; printre ele se remarcă restaurantele : „Oltenia”, „Perinița”, „Craiova”, „Feroviarul” și altele.

● 8 cantine-restaurant, situate în incinta unor mari unități industriale ale orașului Craiova, servind — la prețuri accesibile și cu meniuri diversificate — personalul acestor întreprinderi ;

● 28 de bufete și bodegi, oferă delicioase gustări, calde și reci ;

● 5 cafe-baruri ;

● numeroase cofetării și patiserii ; la care se adaugă chioșcurilor de răcoritoare.

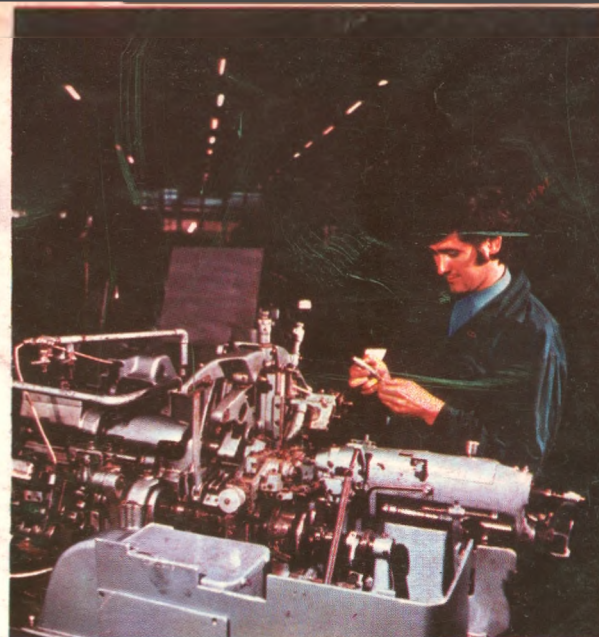
Iată, pe scurt, unitățile care au scris sus, într-un colț al fiecărei firme : I.C.S.A.P. — titulatura abreviată a **ÎNTPREPRINDERII COMERCIALE DE STAT PENTRU ALIMENTAȚIE PUBLICĂ CRAIOVA**, organismul coordonator al unităților citate.

În cetatea Băniei, activității de alimentație publică i se acordă o importanță deosebită, ceea ce reiese și din grija permanentă, acordată — de la director pînă la ospătar — consumatorilor. Aici, dictonul publicitar „consumatorul nostru = oaspețele nostru” este un crez al profesiei, un secret al succesului, o realitate.

Întreprinderea de Aparate Electrice de Măsurat

Timișoara, str. Venus nr. 2 telefon 3. 51. 00. produce :

- Contoare electrice monofazate pentru curent alternativ, pentru frecvență 50 Hz. cu simplu și dublu tarif funcționând cu precizie pînă la 400% din sarcina nominală.
- Contoare electrice trifazate pentru măsurarea energiei electrice active și reactive.
- Ampermetre și voltmetre electromagnetice de tablou pentru măsurători în curent alternativ (cu conectare directă sau prin transformator de măsură).
- Ampermetre și voltmetre, magneto-electrice de tablou pentru măsurători în curent continuu.
- Wattmetre și Varmetre ferodinamice trifazate de tablou (cu conectare directă sau prin transformator).
- Aparare indicatoare de tablou pentru măsurarea mărimilor neelectrice utilizate în schemele de automatizări.